

Jukka Kotakorva

YKSITYISEN KATSASTUSTOIMIPISTEEN PERUSTAMINEN

YKSITYISEN KATSASTUSTOIMIPISTEEN PERUSTAMINEN

Jukka Kotakorva
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Kone- ja tuotantotekniikan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kone- ja tuotantotekniikka, auto- ja kuljetustekniikka

Tekijä: Jukka Kotakorva

Opinnäytetyön nimi: Yksityisen katsastustoimipisteen perustaminen

Työn ohjaaja: Mauri Haataja

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2013

Sivumäärä: 89 + 6 liitettä

Opinnäytetyön aiheena on yksityisen katsastustoimipisteen perustaminen. Aihe on ajankohtainen ja hyödyllinen tulevaisuuden kannalta. Työn tavoitteena oli syventyä katsastusalan keskeisiin asioihin yrittäjän näkökulmasta.

Työssä perehdyttiin ja tutkittiin katsastustoimintaan lainsäädäntöön ja asetuksiin liittyviä. Lisäksi selvitettiin yrityksen perustamiseen liittyviä pääkohtia sekä tehtiin kustannus- ja kannattavuuslaskelmat. Myös Tunturi-Lapin ajoneuvokantoja ja niiden kehitystä tutkittiin.

Katsastustoimintaan on säädetty useita lakeja ja asetuksia, joita on noudatettava. Koska katsastaminen on luvanvaraista, on erityisesti toimilupalakia ymmärrettävä. Lisäksi katsastustoiminnassa on pysyttävä ajan tasalla, joten on seurattava jatkuvasti ajoneuvojen kehitystä.

Yrityksen perustamiseen liittyy monenlaisia säädöksiä ja lakeja sekä huomionarvoisia asioita. Yrittäjällä on oltava hyviä ominaisuuksia, motivoivia tekijöitä sekä yrittäjän on uskallettava ryhtyä uusiin haasteisiin ja otettava riskejä. Lisäksi yrittäjän on tunnettava toimiala, jolle hän aikoo perustaa yrityksen. Tärkeintä on, että yritysidea olisi tarpeeksi innovatiivinen ja uusi. Kaikkiin edellä mainittuihin seikkoihin täytyy kiinnittää riittävästi huomiota ja oltava tarkkana, että yrityksestä saadaan toimiva ja taloudellisesti kannattava.

Perusteellisen liiketoimintasuunnitelman laatiminen on yritystä perustettaessa keskeisessä asemassa. Hyvin laaditusta suunnitelmasta on hyötyä rahoittajille, sidosryhmille ja ennen kaikkea yrittäjälle itselleen.

Kannattavuus- ja kustannuslaskelmien havaittiin olevan haastavia ja aikaa vieviä. Laskelmiin selvitettiin yrityksen perustamisen ja ylläpitämisen kustannukset mahdollisimman tarkasti. Kuitenkin laskelmat ovat tässä vaiheessa vielä suuntaa-antavia. Lopputuloksista käy ilmi, että yksityisen katsastustoimipisteen perustaminen tulisi olemaan kannattavaa Tunturi-Lapissa.

Asiasanat: ajoneuvokatsastus, katsastus, katsastusluvat, yritys, yrittäjä.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	6
2 AJONEUVOKATSASTUKSEN HISTORIAA	8
3 AJONEUVOJEN KATSASTUS	13
3.1 Määräaikaishatsastus	13
3.2 Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentähatsastukset	16
4 KATSASTUSLUPALAKI	18
4.1 Toimilupahakijan vaatimukset	18
4.2 Koulutus- ja lisäkoulutusvaatimukset	19
4.3 Toimitilavaatimukset	21
4.4 Laitevaatimukset ja määritelmät	22
4.5 Asiakirjat ja niiden ylläpito sekä säilytys	23
5 TUNTURI-LAPIN AJONEUVOKANTA	24
5.1 Enontekiö	24
5.2 Muonio	26
5.3 Kolari	29
5.4 Kittilä	32
6 A-KATSASTUS TUNTURI-LAPIN ALUEELLA	37
7 YRITYKSEN PERUSTAMINEN	39
7.1 Liikeidea	40
7.2 Liiketoimintasuunnitelma	41
7.3 Yritysmuoto	42
7.4 Yritystoiminnan luvanvaraisuus	43
7.5 Rahoitus ja rahoituslaskelma	44
7.6 Starttiraha	46
7.7 Rekisteröinti	47
7.8 Verotus	48
7.9 Vakuutukset	50
7.10 Riskienhallinta	51

8 YRITYKSEN TOIMINNAN EDELLYTYKSET	53
8.1 Katsastustoiminnan aloittaminen	53
8.2 Markkinointi	53
8.3 Hinnoittelu	55
8.4 Kirjanpito	57
8.5 Työntekijät	58
8.6 Katsastustoiminnan laadunvalvonta	59
8.7 TraFin valvonta	60
8.8 Katsastuslupien ja toiminnan säilyminen	60
9 KATSASTUSTOIMIPISTEEN SUUNNITTELU	62
9.1 Paloturvallisuus	62
9.2 Työturvallisuus	64
9.3 Toimitila	66
9.4 Henkilökunta	71
9.5 Aukioloajat	72
10 KATSASTUSTOIMIPISTEEN PERUSTAMISLASKELMAT	73
10.1 Kustannukset	73
10.1.1 Katsastuslaitteet	74
10.1.2 Toimistolaitteet	76
10.1.3 Henkilöstö ja vakuutukset	77
10.1.4 Toimitila	78
10.1.5 Markkinointi ja palveluhinnoittelu	78
10.1.6 Lainojen korot ja yrityksen tuloverotus	79
10.2 Kannattavuus	80
11 YHTEENVETO	82
LÄHTEET	86
LIITTEET	89

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on yksityisen katsastustoimipisteen perustaminen Tunturi-Lapin alueelle. Alue käsittää Enontekiön, Muonion, Kolarin sekä Kittilän kunnat. Toimipisteen tarkoituksena olisi lisätä kyseisen alueenkatsastustoiminnan ja -palveluiden kilpailua.

Suomessa katsastustoiminta alkoi kehittyä jo 1900-luvun alkupuolella ajoneuvokannan kasvaessa. Alussa katsastusmiehien pätevyysvaatimukset olivat silloisten järjestyssääntöjen mukaiset. Pätevyysvaatimukset ovat vähitellen muuttuneet sekä muuttuneet lähemmäksi nykypäivän vaatimuksia. Katsastukset olivat aluksi yhtäaikaista toimintaa kaikille niille, joita katsastuskuulutus koski. Ajoneuvokannan kasvaessa katsastusaikoja alettiin porrastaa ja porrastusjärjestely on vielä nykyisinkin käytössä. 1960-luvun puolenvälin jälkeen lakien ja säädösten muuttuessa alkoi katsastustoiminta levitä ympäri Suomea ja näin myös katsastustoimipaikat alkoivat lisääntyä. Vuosi vuodelta erilaisten muutosten kautta on päästy nykypäivän ajoneuvokatsastuskäytäntöön.

Ajoneuvokatsastuksien tarkoitus on, että ajoneuvot ovat kunnossa tekniikan ja teknistentietojen puolesta. Lisäksi ajoneuvo ei saa aiheuttaa haittaa liikenneturvallisuudelle tai ympäristölle. Ajoneuvot on hyväksyttävä liikenteeseen, jos niissä ei ilmene huomattavia vikoja tai puutteita. Myös ajoneuvojen katsastusajan kohdat ovat lain määrittämiä ja niitä on noudatettava. Katsastuksia ei kuitenkaan saa suorittaa kuka vain henkilö. Koska katsastustoiminta on luvanvaraista, on ammattia harjoittavan hankittava oikeat toimiluvat. Toimilupia myöntää Liikenteen Turvallisuusvirasto TraFi tietyin edellytyksin. TraFilla on tarkat vaatimukset ja valvontaehdot katsastuksia suorittavasta henkilöstä koulutuksineen sekä toimitiloista katsastuslaitteineen ja asiakirjoineen.

Yrityksen perustaminen on aiheena laaja, joten tässä työssä selvitetään toimipisteen perustamiseen liittyviä keskeisiä asioita. Yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle hyvästä liikeideasta, josta jalostetaan kattava liiketoimintasuunnitelma. Suunnitelman avulla yrittäjä selvittää ja arvioi toteuttamismahdollisuuksia tavoitteineen ja päämäärineen. Suunnitelma ei ole tarpeellinen pelkästään yrittä-

jälle vaan myös rahoittajille. Suunnitelmaa tehtäessä yritykselle on valittava sopiva yritysmuoto ja yksilöllinen nimi, josta yritys tunnistetaan. Lisäksi yrittäjän on selvitettävä sekä huolehdittava sopivat rahoitus- ja tukimahdollisuudet pankeilta ja muilta rahoittajilta. Yrityksen toiminnan kannalta yrittäjän on hoidettava kuntoon rekisteröintiin, verotukseen, kirjanpitoon, työntekijöihin ja vakuutuksiin liittyvät asiat. Tärkeintä uuden yrityksen perustamisessa on, että yrittäjällä on lujaa tahtoa ja halua tehdä töitä yrityksen eteen. Lisäksi yrittäjän on uskallettava ottaa riskejä.

Yritystoiminnan edellytyksenä on, että yritys saadaan menestymään ja tuottamaan taloudellista voittoa. Hyvin suoritettu markkinointi on yksi toiminnan edellytyksen pääkohdista varsinkin yrityksen alkuvaiheissa. Toimipisteen suunnittelussa yrittäjän on syytä kiinnittää huomioita toimipisteen sijaintiin, käytännöllisyyteen ja toimivuuteen sekä ympäristö- että työturvallisuusasioihin.

Markkinoinnilla ja mainonnalla yrittäjä pyrkii vaikuttamaan asiakkaiden mielikuviin yrityksestä. Tärkeää on muistaa, että tyytyväinen asiakas palaa mielellään uudelleen asioimaan yritykseen. Lisäksi sopiva hinnoittelu on tärkeää menestymiselle, mikä luo tuoteimagon asiakkaille. Hinnoittelua suunniteltaessa yrittäjän on huomioitava yrityksen laadulliset asiat, kilpailutilanne ja myyntikatteen määrä.

Yrittäjä tekee yrityksen suunnitteluvaiheessa kustannus- ja kannattavuuslaskelmat, joiden avulla hän suunnittelee, luettelee ja osoittaa tarvittavat investointikohteet sekä myyntitavoitteet. Myös eri rahoitustahot vaativat laskelmia mahdollisten lainojen myöntämiseen. Laskelmien tekeminen on haastavaa, koska myynnin tarve ja ennustaminen on vaikeaa. Laskelmien avulla yrittäjä voi todistaa yrityksen kannattavuutta.

Katsastustoimintaan ja itse yrittämiseen liittyvistä asioista on kerätty tietoa tähän opinnäytetyöhön, syventymättä liikaa yksityiskohtiin. Näin olennaiset tiedot ovat helposti saatavilla yhdestä lähteestä, jota katsastustoimipistettä suunnittelevan on helppo hyödyntää. Yrityksen perustamiseen liittyvään lainsäädäntöön voi tulevaisuudessa tulla muutoksia, mutta yrittämisen perusperiaatteet eivät vanhene vuosienkaan kuluessa.

2 AJONEUVOKATSASTUKSEN HISTORIAA

Suomen ensimmäiseksi katsastusmieheksi ajoneuvoliikenteen järjestyssääntöjen vuoksi nimitettiin insinööri Fredrik Vilhelm Lindroos 29.7.1907. Lindroos itse ilmoittautui maistraattiin halukkaaksi ajoneuvojen tarkastusmieheksi. Lisäksi Lindroos oli valittu maistraatissa hissien tarkastusmieheksi Helsinkiin. (1, s. 21.)

Vuonna 1907 tulleissa ajoneuvoliikenteen järjestyssäännöissä katsastus määrättiin suoritettavaksi ajoneuvojen järjestysnumeroinnin yhteydessä ja seuraavan kerran kolmen vuoden välein. Vuoden 1911 järjestyssääntöjen mukaan katsastus oli suoritettava ennen järjestysnumerointia ja sen jälkeen vuosittain. Ajankohdaksi katsastuksille vakiintui kevät. Lisäksi poliisit olivat oikeutettuja suorittamaan katsastuksia, jos heidän mukaan katsastuksiin oli aihetta. (1, s. 67.)

Toinen ajoneuvojen tarkastusmies nimitettiin vuonna 1912. Hän oli Saksassa insinööriksi opiskellut Orvar Osman Therman. Lisäksi vuoden 1912 lopulla kolmanneksi tarkastajaksi nimitettiin Pehr Blom. Kaikki kolme henkilöä toimivat tarkastusmiehinä Helsingissä, koska pääkaupunkiseudulla ajoneuvokanta oli suuressa kasvussa vuodesta 1910 lähtien. Kukaan tarkastusmiehistä ei kuitenkaan toiminut päätoimisesti tarkastustehtävissä. Ajoneuvojen tarkastustoiminta vähitellen kasvoi Suomessa ja laajentui näin muihin kaupunkeihin. (1, s. 22.)

Pääkaupunkiseudun lehdessä 9.12.1914 maistraatti julisti ensimmäisen katsastusmiehen toimen avoimeksi. Katsastusmiehen pätevyysvaatimukset olivat järjestyssääntöjä noudattelevat. Tärkein vaatimus oli katsastusmiehen ajotaito. Lopulta ensimmäiseksi Helsingin kokopäiväiseksi katsastusmieheksi valittiin diplomi-insinööri Thorvald Tawast. (1, s. 38–39.)

Vuoden 1914 järjestyssäännöissä tuli muutoksia ensikatsastuksen jälkeisiin tarkastuksiin. Nämä katsastukset oli tehtävä kahdesti vuodessa. Lisäksi uusinta-katsastuksista oli vapautettu yksityisliikenteessä käytettyjen autojen omistajat tai haltijat. Ensimmäiset merkinnät ja tiedot vuosikatsastuksista ovat vuodelta 1915. Tällöin kutsut katsastuksiin kuulutettiin sanomalehdissä, mitkä koskivat vuokra-autokuljettajia, ajureita ja ajoneuvojen omistajia. Heidän täytyi saapua

Helsingin senaatintorille hevosten ja ajokaluston vuosikatsastukseen. (1, s. 67–68.)

Vuoden 1922 valtioneuvoston asetuksen mukaan ajoneuvot oli katsastettava ennen käyttöönottoa ja sen jälkeen vuosittain kesäkuun alkuun mennessä. Asetuksessa määrättiin myös, että ajoneuvoissa piti olla kaksi tunnusmerkkiä. Tunnusmerkit olivat pysyviä ja lisäksi piti olla vuosittain vaihtuva numerokilpi eli verokilpi. (1, s. 233–234.)

Valtioneuvoston asetuksen mukaan myös ajoneuvojen tarkastukset muuttuivat. Ammattiliikenteen ajoneuvojen uusintatarkastukset suoritti poliisi katsastusmiehen avustamana, mutta ensikatsastukset ja yksityisajoneuvojen uusintakatsastukset kuuluivat katsastusmiehen työnkuvaan. (1, s. 69.)

Ajoneuvojen katsastaja oli valanvannonut herra yhteisössään. Katsastusmiehellä oli valta vaikuttaa asioihin, jotka vähänkään liittyivät ajoneuvoalaan: autokouluhin, ajo-opettajiin ja -opetukseen, opetusvälineisiin, työpajaharjoitteluihin, erivapauksien myöntämisiin sekä rekisteröinteihin ja katsastuksiin. Katsastusmiehen palkka koostui maksuista, jotka hän peri ajoneuvojen katsastuksista ja kuljettajatutkinnoista. (1, s. 91–92.)

Vastuu katsastustoiminnan järjestämisestä ja ajoneuvojen rekisteröinnistä tuli maaherran tehtäväksi oman lääninsä alueella. Ajoneuvojen rekisteröinnit ja rekisterin ylläpito järjestettiin maaherranviraston alaiseksi, mutta tunnusmerkkien sekä -kilpien jako annettiin poliisin tehtäväksi. Tällaisena työnjako säilyi vuoteen 1966, jolloin Autorekisterikeskus aloitti toimintansa. Maaherra nimitti tarvittavan määrän katsastusmiehiä lääninsä alueelle hoitamaan katsastukset käytännössä ja antamaan kuljettajatodistukset. (1, s. 95.)

Vuonna 1924 katsastusmiehille määrättiin omat virka-alueet ja heidät veloitettiin asumaan sillä alueella. Ensikatsastukset sai suorittaa minkä tahansa virka-alueen katsastusmies, mutta uusintakatsastukset vain ajoneuvon kotipaikkakunnan katsastusmies. Aluksi katsastusmiehen määräyskirjat uusittiin vuosittain. Vuonna 1926 toimet määrättiin kerrallaan kolmen vuoden kestoisiksi. Pätevyysvaatimuksia ei vaadittu, mutta pakollinen tutkinto oli suoritettava lautakunnan edessä hyväksytysti. (1, s. 95–101.)

Vuoden 1938 alussa tullessa määräyksessä vaadittiin katsastusmieheksi aikovalta insinööritutkintoa Suomen teknillisen korkeakoulun koneinsinööriosastolta tai kotimaisen teknillisen opiston konerakennusosaston oppikurssin suoritusta. Koulutusvaatimusten lisäksi katsastusmieheksi aikovan oli todistuksilla osoitettava perehtyneisyys autoalaan ja liikenneasetuksiin. (1, s. 149–151.)

Katsastustoiminta pysyi vilkkaana sodan aikanakin. Kuitenkin katsastusalueiden ja sotilaspiirien alueiden erilaisuus sekä polttoaineen säännöstely aiheutti haittaa. Sodanaikaisilla muutoksilla päästiin katsastustoiminnassa uudenlaiseen järjestelmään. Katsastusalueiden rajat muutettiin vastaaviksi sotilaspiirien rajojen kanssa. Katsastus- ja varakatsastusmiesten määrää lisättiin, että sotilaspiireihin tulisi ainakin yksi katsastuksia suorittava henkilö. Sotilaspiireissä yhden katsastusmiehen oli pidettävä kortistoa alueella olevista moottoriajoneuvoista. Lisäksi katsastusmiehet toimivat asiantuntijoina moottoriajoneuvoja koskevissa asioissa. Sodan lopulla kuitenkin palattiin normaalikäytäntöön katsastusajankohdista ja läänikohtaiseen katsastusaluejakoon. Nämä todettiin toimiviksi vaikka autokanta sodan jälkeen olikin romahtanut. Vuoden 1948 autoasetuksen tuomien muutosten jälkeen suomessa oli 20 katsastusaluetta. (1, s. 117–126.)

Vuonna 1952 katsastusaikoja alettiin porrastaa siten, ettei ajoneuvojen katsastusta määrätty suoritettavaksi samaan aikaan. Määräyksen mukaan katsastusmies määräsi paikan ja ajan vuosittaiselle ajoneuvonkatsastukselle. Porrastuksella saatiin tasattua katsastusruuhkia huomattavasti. 1957 annettiin määräykset myös tyyppikatsastuksesta. Tyyppikatsastuksesta määrättiin, että Suomessa valmistetun tai Suomeen tuodun rekisteröitäväksi tarkoitetun ajoneuvon tarkastuksen suorittaa ministeriön määräämä katsastusmies. Lisäksi tyyppikatsastuksesta oli laadittava kolme kappaletta tyyppikatsastustodistuksia. (1, s. 295–296.)

Autorekisterikeskus perustettiin vuonna 1966 pitämään väliaikaisesti rekisteriä Suomen ajoneuvoista ja huolehtimaan ajoneuvoveromaksuista. Lisäksi oli tarkoitus keskittää ajoneuvojen rekisterinpito yhteen paikkaan. Vuonna 1968 Autorekisterikeskus laajeni katsastustoiminnan toimituspalkkiojärjestelmän lakkautumisen myötä. Tämä johti siihen, että katsastuksien ja kuljettajatutkintojen maksut tuloutettiin suoraan valtiolle. Näin ollen täytyi perustaa väliporras minis-

teriön tieliikenneosaston ja katsastusasemien välille, joka valvoi ja johti katsastustoimintaa. Autorekisterikeskuksen perustamisen jälkeen myös maaherralta poistettiin valvontavalta katsastusmiehiin ja heidän toimintaansa. (1, s. 129–130.)

Vuoteen 1969 asti useimmilla maaseutupaikkakunnilla ei ollut katosta tai muuta suojaa katsastuksen suorittamiseen. Tällöin katsastusmiehen työ ei ollut varsinkaan talvisin kadehdittavaa työtä. Vähitellen katsastustoimintaa alettiin suorittaa vuokratuilla huoltoasemilla ja varta vasten tehdyissä katsastushalleissa. (1, s. 310.)

Vuoden 1972 alussa tapahtui suuri muutos katsastusaikojen porrastamiseen. Katsastusaikoja alettiin porrastaa ajoneuvon rekisteritunnuksen viimeisen numeron perusteella. Tämä porrastus on vielä nykypäivänäkin käytössä. Paitsi ammattiliikenteen kuorma- ja linja-autot, jotka oli edelleen katsastettava kesäkuun loppuun mennessä ja ennen heinäkuun alkua käyttöönotetut linja-autot toisen kerran elokuun–joulukuun aikana. (1, s. 304.)

Vuoden 1968 uudistusten jälkeen alettiin perustaa useita katsastusasemia nopeaan tahtiin. 1980-luvulla katsastusasemat lisääntyivät myös Lapin läänin alueella. Rovaniemen katsastuskonttorin alaisuudessa alkoivat toimia Kemin, Kemijärven ja Sodankylän asemat. 1986 lopulla myös Kolariin perustettiin katsastusasema. (1, s. 133–134.)

Vuonna 1988 lievennettiin uusien yksityiskäyttöön tarkoitettujen ajoneuvojen pakollisia katsastuksia. Ajoneuvoja ei tarvinnut katsastaa käyttöönottovuoden jälkeen, kuin vasta kahden vuoden kuluttua. Vuoden 1990 lähtien ajoneuvoja ei tarvinnut katsastaa käyttöönottovuoden jälkeen, kuin vasta kolmen vuoden kuluttua. (1, s. 399–400.)

Vuonna 1993 Autorekisterikeskus muuttui uusimuotoiseksi valtion liikelaitokseksi. Tällöin myös alueorganisaatiota uudistettiin ja läänikohtaisia katsastusalueita yhdisteltiin suuriksi yksiköiksi. Autorekisterikeskuksen muututtua liikelaitokseksi, avattiin muillekin mahdollisuus harjoittaa katsastustoimintaa. Vuoden 1993 lopulla vahvistettiin lakimuutos ajoneuvon katsastustehtävien toimiluvista, mikä vaikutti merkittävästi Autorekisterikeskuksen ja sen alaisuuteen kuuluvien kat-

sastusalueiden sekä toimipaikkojen toimintaan. Tämän muutoksen jälkeen kilpailu mahdollistui katsastustoiminnassa. Kuitenkin toimiluvat piti anoa liikenneministeriöstä. Toimiluvan saamisen yhtenä ehtona piti olla vähintään 60 km etäisyys Autorekisterikeskuksen katsastusasemalle. Tämä määräys kuitenkin poistui käytöstä vuonna 1995. (1, s. 136.)

Autorekisterikeskus jaettiin vuonna 1995 Ajoneuvohallintokeskukseksi ja Suomen Autokatsastus Oy:ksi. Suomen Autokatsastus Oy oli valtion kokonaan omistama ja vastasi katsastustoimialasta. Ajoneuvohallintokeskus oli liikenneministeriön alainen ja vastasi rekisteröinti- ja verotustoiminnasta. Lisäksi Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä oli valvoa katsastustoimipaikkojen toimintaa, palvelulaatua ja saatavuutta. Vuonna 2003 Suomen Autokatsastus Oy yksityistettiin sekä nimettiin A-katsastukseksi. Vuonna 2006 brittiläisen Bridgepoint Capitalin hallinnoima rahasto osti A-katsastuksen. Ajoneuvohallintokeskus liittyi vuonna 2010 Liikenteen Turvallisuusvirastoon TraFiin. Lisäksi TraFiin yhdistyi Ilmailuhallinto, Rautatievirasto sekä Merenkulkulaitoksen Meriturvallisuustoimisto. (2.)

3 AJONEUVOJEN KATSASTUS

Ajoneuvojen katsastuksen vaatimuksista on kerrottu ajoneuvolain 11.12.2002/1090 6. luvussa. Tarkennuksia vaatimuksista löytyy valtioneuvoston asetuksessa liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta 19.12.2002/1245.

3.1 Määräaikaiskatsastus

Ajoneuvon tai siihen kytketyn perävaunun käyttö on kielletty liikenteessä, jollei ajoneuvoa ole katsastettu määräaikaan mennessä hyväksytysti. Ajoneuvolaissa tarkoitettu määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee M-, N-, L_{6e}- ja L_{7e}-luokan ajoneuvoja sekä perävaunuja, jotka kuuluvat O₂-, O₃- ja O₄-luokkaan. Valtioneuvoston asetuksen mukaan ajoneuvoa on oikeus käyttää katsastamattomana, jos ajoneuvoa tuodaan katsastukseen erikseen varattuna ajankohtana. (3, 3 § 1. momentti, 5 § 1. momentti; 4, 51 § 1. momentti.)

Edellytykset määräaikaiskatsastuksen suorittamiselle on määrätty ajoneuvolaissa. Määräaikaiskatsastusta ei saa suorittaa loppuun eikä jälkitarkastusta suorittaa, jos ajoneuvoon kohdistuva vero- tai liikennevakuutusmaksu on laiminlyöty. (4, 52 § 1. momentti.)

Ajoneuvolain mukaan määräaikaiskatsastuksen sisältö tarkoittaa ajoneuvon kunnon ja rekisteriin merkittyjen tietojen tarkistamista. Valtioneuvoston asetuksen mukaan määräaikaiskatsastuksessa on todettava rekisteritunnus ja valmistenumero ajoneuvon yksilöimiseksi. Myös rekisteritodistuksen tekniset tiedot ja muut tiedot on tarkastettava. Lisäksi ajoneuvon tekninen kunto tarkastetaan, että ajoneuvo varusteineen on säännösten ja määräysten mukaisessa kunnossa sekä liikenneturvallinen eikä aiheuta ympäristöhaittoja. (3, 6 § 1.–2. momentti; 4, 53 § 1. momentti.)

Jarrujen ja pakokaasupäästöjen tarkastuksesta on säädetty valtioneuvoston asetuksessa, että jarrujen perustarkastus tulee suorittaa 6 §:n 3. momentin direktiivin liitteen II kohdan 4 alakohdan 1 mukaisesti sekä ABS-jarruin tai kuorimantuntevilla jarruventtiileillä varustetuille O₃- ja O₄-luokan vetämiseen tarkoite-

tuille N₃-luokan ajoneuvoille. Lisäksi edellä mainituille perävaunuille on suoritettava TraFin mukainen laaja jarrutarkastus. Pakokaasupäästöjen tarkastus puolestaan on suoritettava 6 §:n 3. momentissa mainitun direktiivin liitteen II kohdan 4 alakohdan 8 mukaisesti ottomootorilla varustetuille ajoneuvoille, jotka on käyttöön otettu vuonna 1978 ja sen jälkeen. Sekä dieselmootorilla varustetuille ajoneuvoille, jotka on otettu käyttöön 1980 tai sen jälkeen. (3, 7–8 § 1. momentti.)

Määräaikauskatsastuksessa ajoneuvo voidaan hyväksyä tai hylätä. Ajoneuvolain mukaan määräaikauskatsastus on hyväksyttävä, jollei katsastettavassa ajoneuvossa ole liikenneturvallisuuden tai ympäristön kannalta huomattavia vikoja tai puutteita. Puutteiden tai vikojen löydyttyä on ajoneuvo hylättävä. Valtioneuvoston asetuksen määritelmä mukaan hylättyä ajoneuvoa on oikeus käyttää liikenteessä enintään kaksi kuukautta hylkäämisestä, kuitenkin vähintään katsastusajan loppuun asti. (3, 14 § 1. momentti; 4, 54 § 1. momentti.)

Lisäksi katsastustoimenpide voidaan keskeyttää ajoneuvolain mukaan, jos ajoneuvoa ei voida yksilöidä tarpeeksi luotettavasti tai tekniset tiedot ovat virheelliset. Valtioneuvoston asetuksen momenttien mukaan virheellisten tietojen perusteella ajoneuvo on määrättävä muutoskatsastukseen kuukauden kuluessa. Myös tietoliikenneyhteyksien tai katsastuslaitteiden toimintaongelmat voivat keskeyttää katsastamisen. Asetuksen mukaan ajoneuvoa saa keskeytymisen jälkeen käyttää liikenteessä enintään kaksi viikkoa katsastusajan päättymisestä. (3, 10 § 1.–3. momentti; 4, 55 § 1. momentti.)

Ajoneuvo voidaan määrätä hylkäämisen lisäksi ajokieltoon ajoneuvolaissa seuraavilla perusteilla. Ajoneuvon vika tai puute aiheuttaa välitöntä vaaraa tai haittaa liikenneturvallisuudelle tai ympäristölle. Ympäristöhaittaa aiheutuu valtioneuvoston asetuksen mukaan, jos CO-päästöt ylittävä 6,0 % tai absorptiokerroimen ylitys on 4m⁻¹. Ajokielto osoitetaan tunnustarralla, joka liimataan näkyvälle paikalle eikä tätä saa poistaa ennen kuin vika on korjattu tai ajoneuvo on katsastettu hyväksytysti. Ajokieltoon määrättyä ajoneuvoa ei saa käyttää liikenteessä ennen kuin viat ja puutteet on korjattu sekä ajoneuvo on hyväksytty katsastuksessa. (3, 12 § 2.–3. momentti; 4, 56 § 1. momentti.)

Määräaikaiskatsastuksessa havaitut viat ja puutteet on ajoneuvolain määräämänä korjattava aina mahdollisimman pian. Vikojen korjaaminen pitää tapahtua kohtuullisen ajan kuluessa. Jälkitarkastuksen sisällöstä on säädetty valtioneuvoston asetuksessa, että ajoneuvosta tarkastetaan ne kohteet joissa on huomattu vikoja tai puutteita määräaikaiskatsastusta suorittaessa. Myös jälkitarkastuksessa huomattaviin muihin haittaaviin puutteisiin tai vikoihin on puututtava, jos näitä ei ole huomattu määräaikaiskatsastuksessa. (3, 13 § 1.–2. momentti; 4, 57 § 1.–2. momentti.)

Ajoneuvolaissa määrätään, että määräaikaiskatsastuksista on annettava todistus. Kyseinen todistus on pidettävä ajoneuvossa aina kun sitä käytetään liikenteessä. Valtioneuvoston asetuksessa on määrätty rekisteröintitodistukseen tehtäväksi merkinnät määräaikaiskatsastuksessa ajoneuvon hyväksyneestä toimipaikasta päivämäärineen. Lisäksi mahdolliset viat ja puutteet, jotka eivät ole hylkäämistä aiheuttaneet täytyy merkitä rekisteröintitodistukseen viimeisine korjauspäivineen. (3, 15 § 1. momentti; 4, 58 § 1. momentti.)

Valtioneuvoston asetuksessa liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnassa on määritetty määräaikaiskatsastusajankohdat. Asetuksen 3 §:n 1. momentissa tarkoitetut ajoneuvot on esitettävä määräaikaiskatsastukseen seuraavien kohtien mukaisesti:

- a) linja-, kuorma- ja erikoisautot, joiden kokonaismassa on yli 3,5 tonnia sekä luvanvaraisessa liikenteessä käytettävät henkilöautot ja sairausautot täytyy katsastaa ensimmäisen kerran viimeistään vuoden kuluttua käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen vuosittain
- b) perävaunut joiden kokonaismassa on yli 3,5 tonnia täytyy katsastaa ensimmäisen kerran viimeistään vuoden kuluttua käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen vuosittain
- c) kokonaismassaltaan enintään 3,5 tonnia painavat paketti- ja sairausautot tulee katsastaa ensimmäisen kerran kolmen vuoden kuluttua käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen vuosittain
- d) yksityisliikenteen henkilöautot ja muut M₁- luokan ajoneuvot kuin sairausautot, L_{6e}- sekä L_{7e}-luokan ajoneuvot täytyy katsastaa ensimmäisen

- kerran kolmen vuoden kuluttua käyttöönottopäivästä ja toisen kerran viiden vuoden kuluttua käyttöönotosta, minkä jälkeen vuosittain
- e) perävaunut, jotka ovat kokonaismassaltaan vähintään 0,75 tonnia ja enintään 3,5 tonnia täytyy katsastaa ensimmäisen kerran kalenterivuoden loppuun mennessä sinä vuonna, jolloin käyttöönottopäivästä on kulunut kaksi vuotta. Sen jälkeen aina kahden vuoden välein kalenterivuoden loppuun mennessä
 - f) 1960 tai sen jälkeen käyttöönotetut museoajoneuvot on katsastettava kahden vuoden välein kesäkuun loppuun mennessä. Ennen vuotta 1960 käyttöönotetut museoajoneuvot on puolestaan katsastettava neljän vuoden välein kesäkuun loppuun mennessä. (3, 3 § 2. momentti.)

Kohtien a–d ajoneuvot tulee katsastaa viimeisen katsastuspäivän ja sitä edeltävän neljän kuukauden ajanjakson aikana. Kuitenkin kohdassa a mainitut linja-, kuorma- ja erikoisautot joiden kokonaismassa on yli 3,5 tonnia sekä kohdassa b mainittujen perävaunujen katsastusaika on viimeisen katsastuspäivän ja sitä edeltävän kuuden kuukauden välisenä aikana. Kohtien e–f ajoneuvot tulee katsastaa kalenterivuoden alun ja mainitun viimeisen katsastuspäivän välisenä aikana. Jos ajoneuvon käyttöönottopäivää ei ole merkitty rekisteröintitodistukseen, määräaikaikatsastusaika määräytyy rekisteritunnuksen viimeisen numeron mukaan. (3, 4 § 1. momentti, 3. momentti.)

3.2 Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastukset

Ajoneuvojen rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksista löytyvät määräykset ajoneuvolain 11.12.2002/1090 7. luvussa. Lain mukaan moottoriajoneuvon ja siihen tai sen perävaunuun kytkettävän ajoneuvon on oltava hyväksytty rekisteröintikatsastuksessa ennen ensirekisteröintiä. Ajoneuvon on oltava hyväksytty aikaisintaan 3 kuukautta aikaisemmin suoritetussa rekisteröintikatsastuksessa ennen sen liikenteeseen käyttöönottoa ja rekisteriin merkitsemistä. Tarkastuksen kohteena rekisteröintikatsastuksessa ovat ajoneuvon yksilöintitiedot ja muut rekisteröinnin tarpeelliset tiedot. Lisäksi tarkastuskohteena ovat ajoneuvon rakenteen, mittojen ja varusteiden säännösten mukaisuus. (4, 60 § 1. momentti, 2. momentti, 4. momentti.)

Muutoksastus on suoritettava ajoneuvolain mukaan, jos moottoriajoneuvon tai siihen kytkettävän perävaunun rakennetta tai käyttötarkoitusta muutetaan merkittävästi. Tällä tarkoitetaan osien tai varusteiden lisäämistä tai poistamista, mitkä vaikuttavat ajoneuvon ominaisuuksiin tai käyttötarkoituksiin. Lisäksi muutoksastus on suoritettava, jos ajoneuvon veron tai maksun edellytykset muuttuvat tai jos ajoneuvoluokittelutieto muuttuu. (4, 61 § 1. momentti.)

Ajoneuvolain mukaan M- ja N-luokan ajoneuvon ja siihen tai sen perävaunuun kytkettävän O-luokan ajoneuvon hyväksytysti kytkentäkatsastettava ennen yhdistelmän liikenteeseen käyttöönottoa. Kun yhdistelmää käytetään erikoiskuljetukseen tai sen mekaaniset kytkentälaitteet, sähkökytkennät tai paineilmajarjohtojen liittimien mitoitus ja sijoitus poikkeaa yleisesti käytettävistä laitteista. (4, 62 § 1. momentti.)

4 KATSASTUSLUPALAKI

Ajoneuvojen katsastusluvista on määrätty laki 23.12.1998/1099. Tämän lain tarkoitus on katsastustoiminnan avulla edistää liikenneturvallisuutta ja estää ympäristöhaittojen syntymistä sekä lisätä palveluiden saatavuuksia. Lakia sovelletaan toimilupaa hakeville ja sen nojalla katsastustoimintaa harjoittaville henkilöille sekä lisäkoulutusta antaville henkilöille. (5, 1 § 1.–2. momentti.)

Lisäksi liikenneministeriö on antanut lakiin 1998/1099 ajoneuvojen katsastusluvista tarkempia säännöksiä toimiluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Liikenneministeriön päätös ajoneuvojen katsastusluvista 19.2.1999/202 koskee toimiluvan nojalla katsastustoimia harjoittavia henkilöitä. (6, 1 § 1. momentti).

4.1 Toimilupahakijan vaatimukset

Ajoneuvojen katsastuslupalain mukaan katsastustoimintaa saa harjoittaa vain se henkilö, jolle on myönnetty katsastuslupalain mukainen toimilupa. Toimilupa myönnetään hakijalle, joka on luotettava, asiantunteva, vakavarainen ja riippumaton Suomessa rekisteröity oikeushenkilö. Lisäksi hakijan on kyettävä varmistamaan tarpeeksi korkea työnlaatu ja asiakkaiden tasavertainen kohtelu sekä huolehdittava tietosuoja asioista. Toimilupaa ei saa, jos hakemukseen liittyvillä järjestelyillä on kierretty toimilupasäännöksiä. Toimilupaa ei myöskään myönnetä virastoille, laitoksille tai oppilaitoksille, jotka ovat valtion, kunnan tai kuntayhtymän omistuksessa. Toimilupa myönnetään hakemuksen ja katsastuslajin perusteella rajoitettuna, joko määräaika- ja valvontakatsastustoimintaa tai kaikkiin katsastuslajeihin. (5, 2 § 1.–3. momentti, 3 § 1. momentti, 3. momentti, 4. momentti.)

Toimilupahakijaa pidetään luotettavana, jos hän ei ole toiminnallaan osoittanut olevansa sopimaton katsastustoiminnan harjoittajaksi tai suorittamaan katsastuksia. Hakija ei saa olla tuomittu vakavista katsastus-, rekisteröinti-, verotus-, kirjanpito- tai varainhallintasääntöjen rikkomisesta rangaistukseen. Eikä hakija saa olla tuomittu vankeusrangaistukseen viiden viimeisen vuoden aikana, eikä katsastustoimintaa haittaavaan sakkorangaistukseen kolmen viimeisen vuoden aikana. TraFilla on oikeudet saada rikos- ja ajokorttirekisteristä tarvittavat tiedot

toimiluvan myöntämistä tai peruuttamista varten. Luotettavuusasiat käsitellään tapauskohtaisesti TraFissa. (5, 4 § 1. momentti.)

Toimilupahakija on asiantunteva, jos ilmoitetaan pätevä katsastustoiminnasta vastaava henkilö. Tältä henkilöltä edellytetään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai teknikkotason koulutuksen suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään toimiluvan laajuutta vastaavat koulutukset sekä toistuvat täydennyskoulutukset. (5, 5 § 1.–2. momentti.)

Riippumaton hakija tai hänen palveluksessa oleva henkilö ei saa harjoittaa tai olla kaupallisesti tai taloudellisesti riippuvuussuhteessa sellaiseen osapuoleen, joka harjoittaa ajoneuvojen, maahantuontia, kauppaa, suunnittelua, markkinointia, korjauksia, huoltoja, osien tai varusteiden valmistusta, vakuutustarkastuksia tai luvanvaraista liikennettä. (5, 6 § 1. momentti.)

Toimilupahakemukseen on liitettävä yrityksen kaupparekisteriote ja omistussuhdeselvitys. Ilmoitus paikkakunnasta, jossa katsastustoimintaan aletaan harjoittaa. Selvitys siitä, miten hakija varmistaa korkean työnlaadun, asiakkaiden tasavertaisen kohtelun, yhteydet tieliikenteen tietojärjestelmään ja tietosuojasta huolehtimisen. Selvitys tarvitaan myös toimitilojen, henkilöstön ja laitteistojen vaatimuksien täyttämistä. Lisäksi TraFi voi edellyttää muitakin selvityksiä. (5, 8 § 1. momentti.)

4.2 Koulutus- ja lisäkoulutusvaatimukset

Liikenneministeriön päätös ajoneuvojen katsastushenkilöstön lisäkoulutuksesta 19.2.1999/201 koskee niitä henkilöitä, jotka vastaavat katsastustoiminnasta, suorittavat lisäkoulutusta, vastaavat koulutuksesta ja kuuluvat koulutustoimikuntaan, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävien ajoneuvojen hyväksyntöjä ja katsastuksia suorittavia. Päätöstä ei kuitenkaan sovelleta henkilöihin, jotka suorittavat tyyppihyväksyntöjä. (6, 1 § 1.–3. momentti.)

Määräaikaishätsästä koulutus antaa katsastuksia suorittamaan aikovalle henkilölle valmiudet suorittaa katsastukset säännöksiä ja ohjeiden edellyttämällä tavalla. Koulutus koostuu yleisjaksosta, kevyen kaluston koulutuksesta ja raskaan kaluston koulutuksesta. Kyseinen katsastajatutkinto oikeuttaa suoritta-

maan määräaikaikatsastuksia kevyelle ja raskaalle kalustolle. (6, 3 § 1. momentti.)

Erikoiskoulutuksia järjestetään, jotta henkilö saisi valmiudet erityisosaamista vaativiin katsastustehtäviin. Kyseinen koulutus koostuu kevyen kaluston rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastus koulutuksesta. Lisäksi koulutuksen kuuluu raskaankaluston rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastus koulutuksesta, vaarallisten aineiden kuljetuskaluston hyväksyntä- ja katsastuskoulutuksesta sekä paineilmajarrujen laajan tarkastuksen koulutuksesta. (6, 3 § 3. momentti.)

Täydennyskoulutuksella ja erikoiskoulutuksen kertauskokeilla varmistetaan katsastuksia suorittavan henkilön ammattitaidon ylläpitäminen. Täydennyskoulutuksessa katsastushenkilöstö saa tiedot katsastuksia koskevista uusista säännöksistä, ohjeista ja työmenetelmistä. Pakolliseen vähintään 7 oppitunnin täydennyskoulutukseen on osallistuttava vähintään kerran kalenterivuodessa. Erikoiskoulutuksen kertauskokeessa varmistetaan 3 vuoden välein katsastuksia suorittavan henkilön erityisosaaminen ja oikeudet katsastaa erityisosaamista vaativia katsastus- ja hyväksyntätoimenpiteitä. (6, 3 § 5. momentti.)

Kevyen kaluston määräaikaikatsastuskoulutukseen pääseminen edellyttää teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan teknikkotason tutkinnon suorittamista sekä kuuden kuukauden käytännön kokemusta korjaamolta. Raskaan kaluston koulutukseen edellytetään kevyen kaluston koulutuksen lisäksi kuuden kuukauden käytännön kokemusta kevyen kaluston katsastuksista. (6, 4 § 1.–3. momentti.)

Määräaikaikatsastuskoulutuksen yleisjakson kesto on vähintään 35 lähiopetustuntia. Yleisjaksolla annetaan perustiedot katsastuksia koskevista säännöksistä, järjestelmistä sekä työhön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Yleisjakso sisältää myös kirjallisenkokeen, jonka kysymykset laatii TraFi. Kevyen kaluston katsastuskoulutus koostuu vähintään 35 lähiopetustunnista sekä kahden viikon käytännönharjoittelusta. Raskaan kaluston katsastuskoulutus koostuu myös vähintään 35 lähiopetustunnista ja vähintään kahden viikon käytännönharjoittelusta. Kevyen ja raskaan kaluston koulutusjakson lopulla TraFi järjestää loppu-

kokeet, jotka sisältävät kirjallisen ja käytännön osuuden. Nämä loppukokeet on läpäistävä katsastajatutkinnon saamiseksi. (6, 5 § 1.–3. momentti.)

Erikoiskoulutuksiin katsastushenkilöstöltä edellytetään tarpeeksi käytännön kokemusta katsastajantehtävistä. Raskaan kaluston erikoiskoulutus vaatii käytännön kokemusta raskaiden ajoneuvojen katsastustehtävistä. Kevyen ja raskaan kaluston rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuskoulutukset kestävät molemmat vähintään 35 oppituntia. Vaarallisten aineiden kuljetukseen tarkoitettujen ajoneuvojen hyväksyntä- ja katsastuskoulutus sisältää 21 oppituntia. Myös paineilmajarrujen laajan tarkastuksen koulutus kestää 21 oppituntia. Jokainen erikoiskoulutusjakso sisältää omat loppukokeet, jotka sisältävät kirjallisen osuuden sekä tarvittaessa käytännön osuuden. (6, 8 § 1.–2. momentti, 9 § 1.–5. momentti, 10 § 1. momentti.)

4.3 Toimitilavaatimukset

Toimitilavaatimukset on määritelty ajoneuvojen katsastuslupalaissa. Katsastuspaikan toimitilat on oltava sellaiset, että katsastukset voidaan suorittaa siellä asianmukaisesti ja säästä riippumatta. Lisäksi kevyiden ja raskaiden ajoneuvojen katsastustilat täytyy sijaita toistensa läheisyydessä, koska katsastustoiminnasta vastaavalla henkilöllä täytyy olla tosiasiallinen mahdollisuus vastata katsastustoiminnasta. (5, 11–12 § 1.–2. momentit.)

TraFilla on oikeus tehdä säännösten noudattamisen valvovia tarkastuksia. Toimiluvan haltijan on järjestettävä olosuhteet sellaisiksi, että tarkastus voidaan suorittaa. Toimipaikan puutteiden, vikojen, katsastustoiminnan laiminlyömisestä tai muiden haittaa aiheuttavien asioiden vuoksi TraFi voi perua toimiluvan määräajaksi tai kokonaan tai estää toimiluvan haltijaa pääsemästä tieliikenteen tietojärjestelmän tietoihin. (5, 11–12 § 1.–2. momentit.)

Toimitilojen välittömässä läheisyydessä on oltava koeajoon soveltuva alue, joka olisi oltava suljettu muulta liikenteeltä. TraFi on määrännyt radan olevan vähintään 50 m pitkä. (5, 11 § 2. momentti.) Yleensä koeajo suoritetaan esimerkiksi katsastustoimipisteen ympäri, joko ennen halliin sisälle ajoa tai hallista poistumisen jälkeen ennen ajoneuvon luovuttamista asiakkaalle. Koeajo on suoritetta-

va, jotta saadaan riittävä tuntuma ajoneuvon jousituksesta, jarruista ja näkyvyydestä normaalissa ajotilanteessa.

Toimipisteen raskaankaluston katsastushalli on oltava vähintään 18 m pitkä, ovien korkeus oltava vähintään 4,25 m. Pihatilaa täytyy olla sisään- ja ulosajoa varten tarpeeksi. Hallista on löydyttävä pakokaasunpoistojärjestelmä, vähintään 9 m huoltokuilu valaistuksella, peilit valojen tarkastukseen ja kuilulle tai nosturille ajoa varten. (7, s. 24–25.)

4.4 Laittevaatimukset ja määritelmät

Liikenneministeriön päätöksen mukaan katsastustoimipaikalla tulee olla ainakin jarrudynamometri, ajoneuvonostin ja tarkastuskuilu raskaan ja kevyen kaluston keventimellä. Lisäksi on oltava paineilmajarrujen mittauslaitteisto mittareineen ja tiedonkäsittelyineen, vaaka akseli- tai telimassojen mittaukseen sekä heilautuksenvaimentimien testauslaitteisto henkilö- ja pakettiautoille. (8, 2 § 1. momentti.)

Toimipaikalta on löydyttävä myös päästömittauslaitteet otto- ja dieselmoottorisille ajoneuvoille, M₁- ja N₁- luokan ajoneuvojen OBD mittauslaitteisto, ajovalojen suunnan ja tehon mittaukseen jalustallinen tarkastuslaite. Lisäksi on oltava äänenpainetasomittari ja välystentarkastuksiin soveltuva laite. (8, 2 § 1. momentti.)

Edellä mainittujen laitteiden lisäksi on löydyttävä myös TraFin edellyttämät asiakirjat, tilat laitteet ja välineet tarkastuspöytäkirjoineen, joilla voidaan suorittaa asianmukaista katsastustoimintaa. (8, 2 § 1.momentti.) Näitä ovat toimitilojen vuokrasopimus, jos käytössä ei ole yrityksen oma tila, pöytäkirjat työsuojelusta ja palo- sekä rakennustarkastuksista. Lisäksi toimipisteessä on oltava arkistointi- ja toimisto- sekä sosiaalitilat. (7, s. 24–25.)

Toimipisteessä on myös oltava käsityökaluja, joita ovat rengasraudat, meistikimet, vertailulasi tai valonläpäisymittari, sinetöintipihdit, jarrulevymitat, siirtoleukapihdit, käsivalaisimet, mitat ja ruostehakut. Lisäksi täytyy olla ajoneuvo-kohtaisia apuvälineitä esimerkiksi VW Kuplan rauta, Saabin ja VW Transporterin palat. Raskaan kaluston katsastustoimia varten on oltava ABS-valon tarkastuslaite ja alustan tarkastuksiin rautakanki. (7, s. 24–25.)

4.5 Asiakirjat ja niiden ylläpito sekä säilytys

Toimipaikalla ajoneuvojen katsastustietojen merkintä niille tarkoitettuun rekisteriin on suoritettava nopeasti ja luotettavasti. On kuitenkin huolehdittava toimipaikka ja laitteet sellaisiksi, että katsastukset voidaan suorittaa vaarantamatta kenenkään tietosuojaa. (8, 4–5 § 1.–2. momentit.)

Asiakirjoja, jotka koskevat määräaikaikatsastuksia on säilytettävä vähintään kaksi vuotta ja useita muita asiakirjoja kolmekin vuotta. Valvontakatsastuksien katsastusasiakirjat ja tarkastustodistukset sekä ajoneuvorekisteriin ilmoitettujen oikaisutietojen luetteloita on säilytettävä 15 vuotta. (8, 6 § 2. momentti.) Asiakirjojen säilytykseen on varattava toimipisteessä tarvittavat paloturvalliset arkistointitilat. Lisäksi säilytystilojen on oltava turvallisesti lukoilla ja hälyttimillä suojatut, etteivät asiakirjat joudu väärin käsiin missään tilanteessa.

Katsastustoimipaikalla on säilytettävä ja ylläpidettävä laatukäsikirja, arvosteluperusteet, ohjeet, direktiivit, lakikirjat, STRO-normisto, jarrulevyjen vertailutaulukko, luettelo annetuista valmistenumeroista sekä valmistajien erikoisohjeet. Lisäksi on säilytettävä tarkastuskortit, ajokieltotarrat, rekisterikilvet ja -otteet, vuokra- ja käyttöoikeussopimukset tiloista sekä laitteista. (8, 6 § 1. momentti; 7, s. 24–25.)

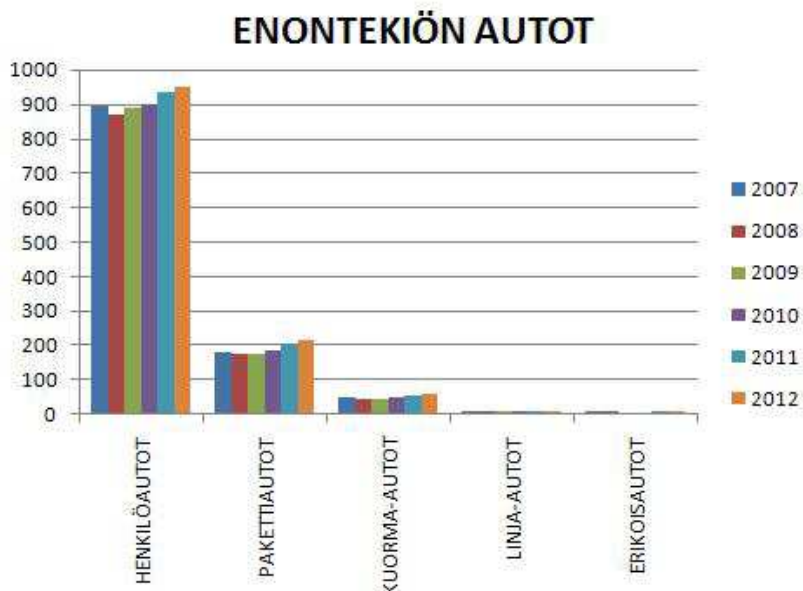
Myös laitteiden huoltosopimukset, huolto- ja tarkastuspöytäkirjat, muista lakisääteisistä tarkastuksista pöytäkirjat, henkilökuntaluettelo, henkilöstön perus- ja lisäkoulutustodistukset, katsastusasiakirjat sekä tarkastustodistukset on säilytettävä. Lisäksi on säilytettävä luettelo tietojen oikaisuista ajoneuvoja koskevaan rekisteriin, laatupoikkeamaluettelo ja luettelo katsastuksista toimipaikan ulkopuolella. Toimipaikalla on oltava myös hinnasto, leimasimet, puhelinnumerot ja sähköpostit sekä toimiva asiakaspalautejärjestelmä. (8, 6 § 1. momentti; 7, s. 24–25.)

5 TUNTURI-LAPIN AJONEUVOKANTA

Ajoneuvokantatilastot kunnittain ovat Liikenteen Turvallisuusviraston TraFin internetsivuilta. Näiden tietojen pohjalta on kerätty Tunturi-Lapin kuntien ajoneuvokannat pylväsdiagrammeihin kuudelta edelliseltä vuodelta. Autot-diagrammi kattaa ajoneuvot, joita ovat henkilö-, paketti-, kuorma-, linja- ja erikoisautot. Nelipyöräisten diagrammi sisältää kevyet nelipyörät ja nelipyörät, joita ei määritellä autoiksi. Perävaunujen diagrammiin kuuluvat matkailu-, puoliperävaunut ja yli 750 kg perävaunut.

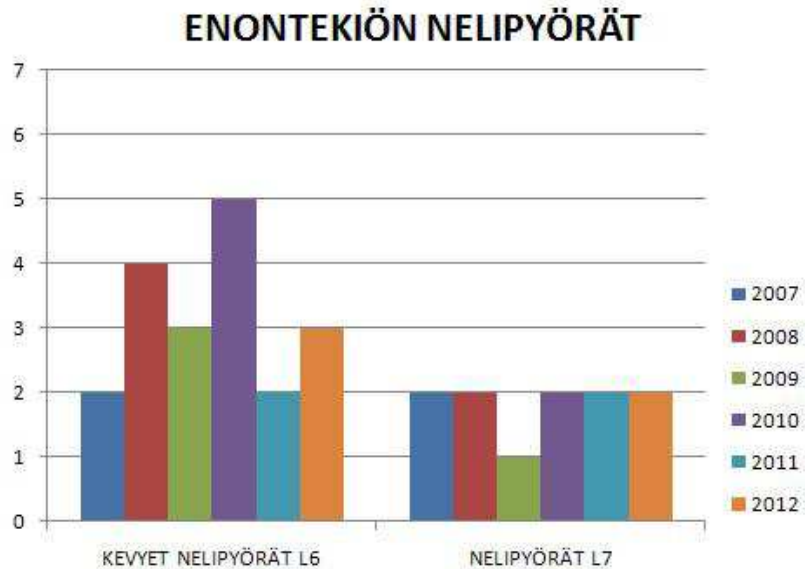
5.1 Enontekiö

Enontekiön asukasluku vuoden 2012 lopussa oli 1878 ja katsastettavien ajoneuvojen määrä vuoden lopussa oli 1393. Kuvasta 1 havaitaan, että Enontekiön ajoneuvokannat ovat kasvaneet, vaikka asukasmäärä on ollut lievässä laskussa. Henkilöautojen osuus katsastettavista ajoneuvoista vuonna 2012 oli noin 68 %.

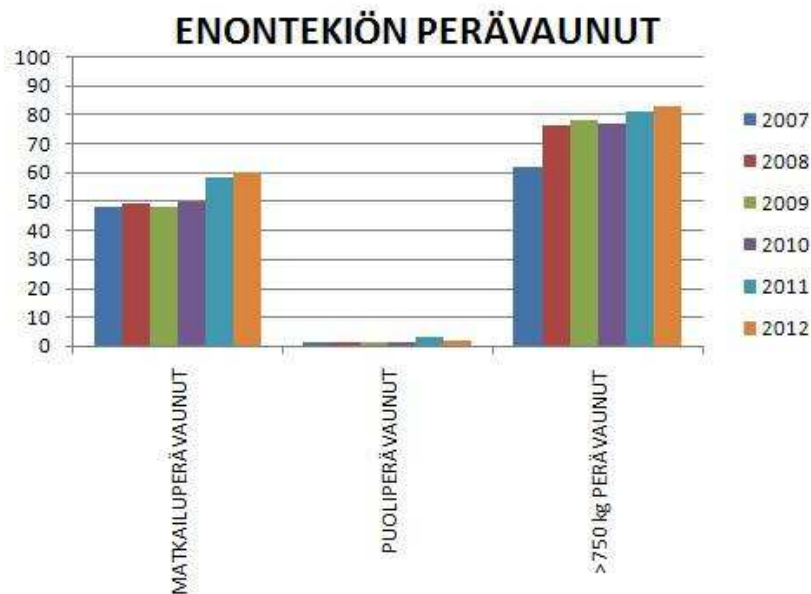
KUVA 1. Enontekiön katsastettavat autot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007 → Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008 → Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009 → Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010 → Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011 → Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012 → Kunnittain)

Kuvan 2 mukaan katsastettavien nelipyöräisten määrä Enontekiöllä on vähäistä. Lisäksi L₆-luokan ajoneuvomäärissä on havaittavissa vaihtelua kuuden vuoden aikana, mutta L₇-luokan ajoneuvomäärä on pysynyt vakaana.

KUVA 2. Enontekiön katsastettavat nelipyöräiset ajoneuvot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007 → [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2008 → [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2009 → [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2010 → [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2011 → [Kunnittain](#), Ajoneuvokanta 2012 → [Kunnittain](#))

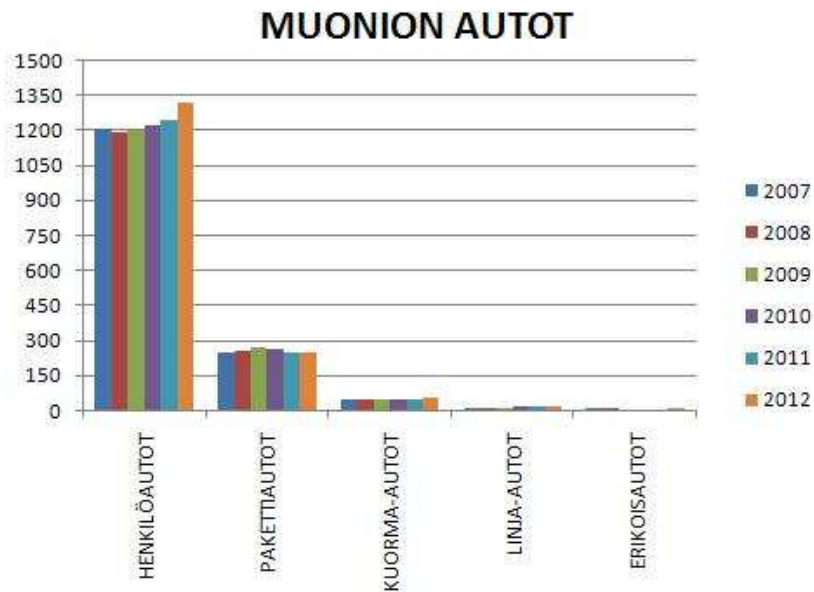
Enontekiön katsastettavien perävaunujen määrän kasvu on havaittavissa kuvasta 3. Varsinkin matkailuperävaunujen ja kokonaismassaltaan yli 750 kg perävaunujen määrissä on lievää kasvua kuuden vuoden aikana.

KUVA 3. Enontekiön katsastettavat perävaunut (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

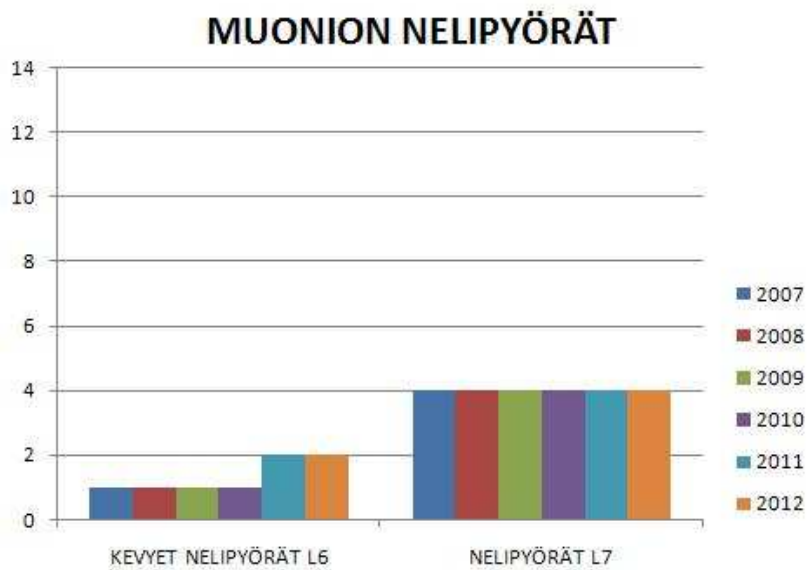
5.2 Muonio

Muoniossa asukasluku vuoden 2012 lopussa oli 2395 ja katsastusvelvollisien ajoneuvojen määrä samana vuonna oli 1857. Muoniossa asukasmäärä on kasvanut tasaisesti, mikä on yksi syy ajoneuvokannan kasvulle. Kuva 4 mukaan henkilöautojen kanta on kasvanut 2012 vuoden aikana reilusti. Muoniossa henkilöautojen osuus katsastusvelvollisista ajoneuvoista oli 2012 noin 70 %.

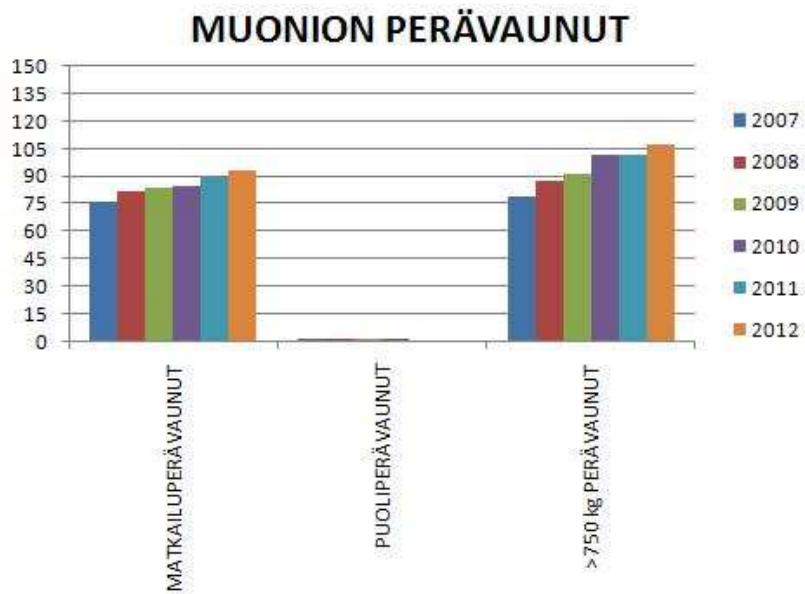
KUVA 4. Muonion katsastettavat autot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

Muonion L₆- ja L₇-luokan ajoneuvojen määrä on vähäinen. Kuvasta 4 havaitaan, ettei määrä ole muuttunut kuuden vuoden aikana. Tälle hetkellä Muoniossa on yhteensä kuusi L₆- ja L₇-luokan ajoneuvoa.

KUVA 5. Muonion katsastettavat nelipyöräiset ajoneuvot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2008→ [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2009→ [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2010→ [Avaa taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2011→ [Kunnittain](#), Ajoneuvokanta 2012→ [Kunnittain](#))

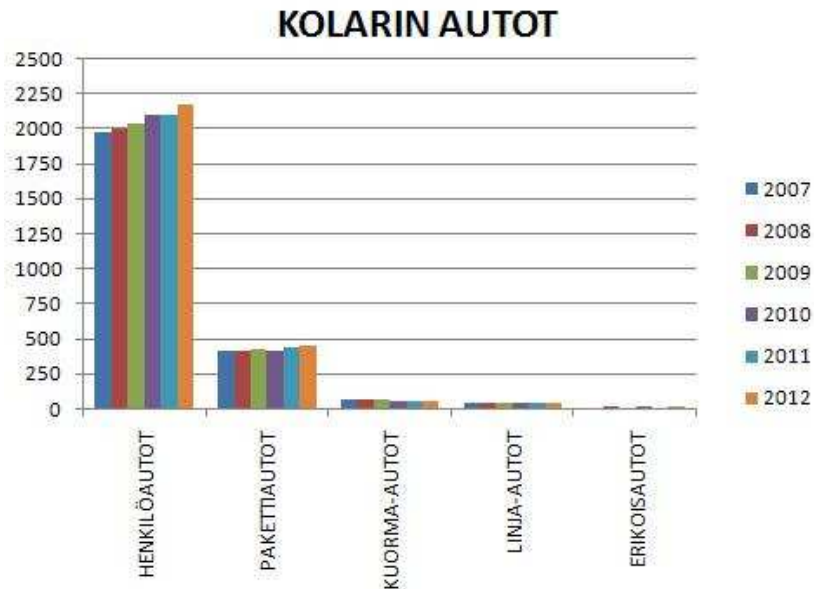
Kuvan 6 mukaan Muonion perävaunukanta on noussut viimeisen kuuden vuoden aikana. Kuvasta havaitaan myös, ettei puoliperävaunu Muoniossa tällä hetkellä ole ollenkaan.

KUVA 6. Muonion katsastettavat perävaunut (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

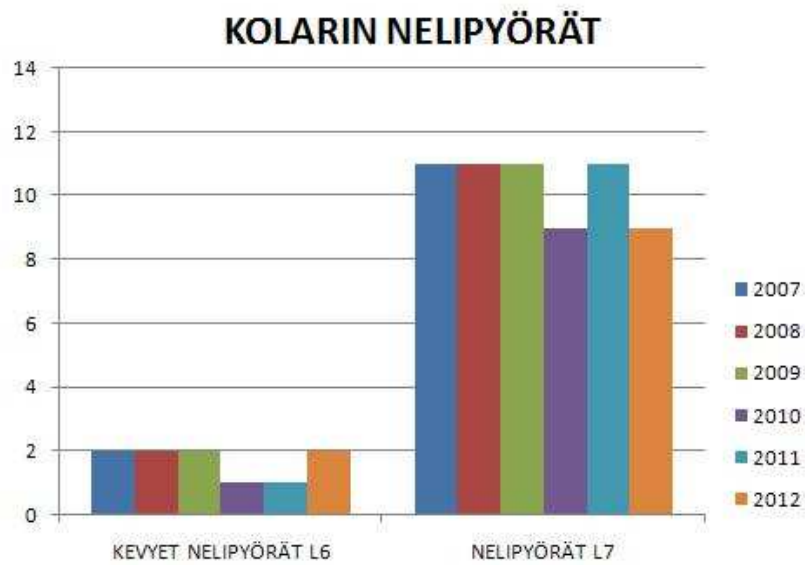
5.3 Kolari

Vuoden 2012 lopussa Kolarin asukasluku oli 3852 ja ajoneuvokannan määrä vastaavasti oli 3006. Kuvasta 7 havaitaan, että Kolarin M₁- ja N₁-luokan ajoneuvomäärissä on lievää kasvua kuten Muoniossakin. Tähän yksi vaikuttava tekijä on jälleen asukasmäärän kasvu. Kolarissa henkilöautojen osuus vuonna 2012 oli noin 73 %.

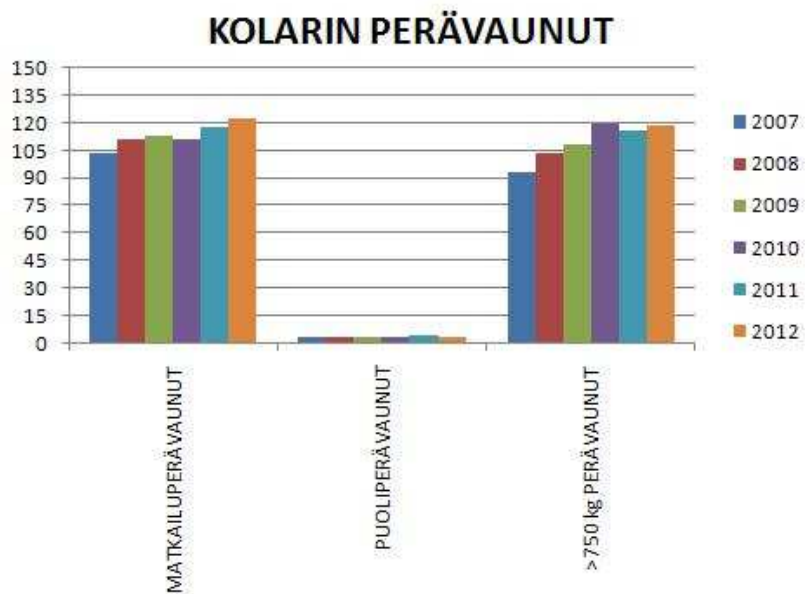
KUVA 7. Kolarin katsastettavat autot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

Kolarissa katsastettavien nelipyörien määrä kuvan 8 mukaan on pysynyt vakaana. 2012 vuoden loppuun mennessä L₆-luokan ajoneuvomäärä kasvoi, mutta L₇-luokan ajoneuvot vähenivät.

KUVA 8. Kolarin katsastettavat nelipyöräiset ajoneuvot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007 → [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2008 → [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2009 → [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2010 → [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2011 → [Kunnittain](#), Ajoneuvokanta 2012 → [Kunnittain](#))

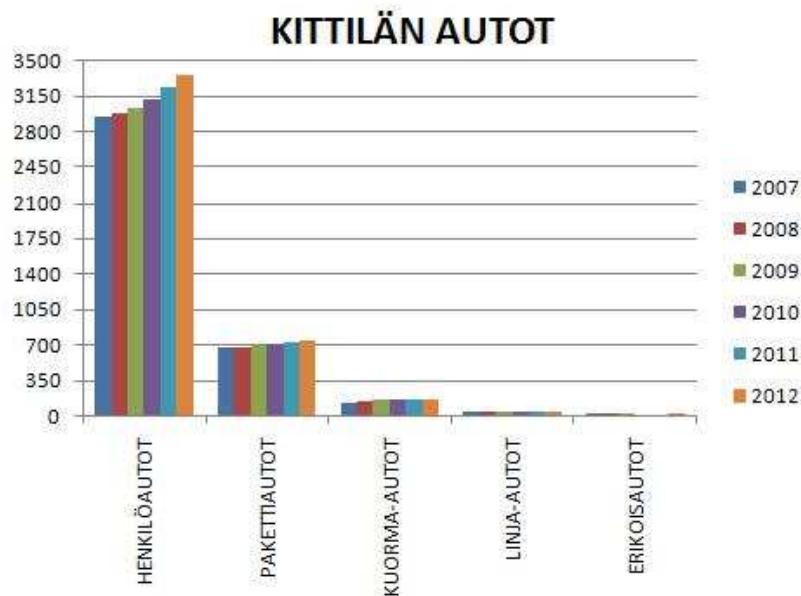
Kuvasta 9 on havaittavissa Kolarin matkailuperävaunujen ja yli 750 kg perävaunujen määrän kasvun kuuden vuoden aikana. Määrien muutos on ollut vaihtelevaa vuosien aikana. Vuonna 2012 kyseisten perävaunujen määrä pysyi yli sadankymmenen.

KUVA 9. Kolarin katsastettavat perävaunut (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

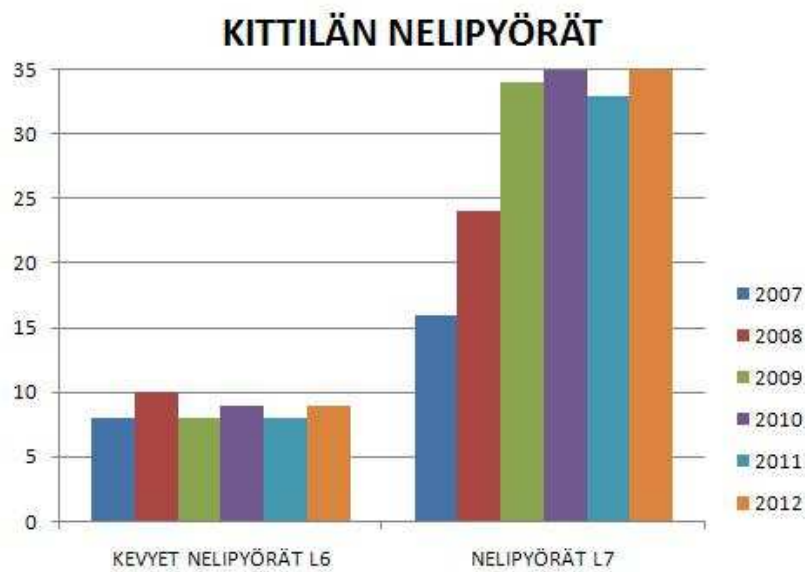
5.4 Kittilä

Kittilän asukasluku vuoden 2012 lopulla oli 6381 ja ajoneuvomäärä katsastettavien osalta oli 4734. Kuvasta 10 havaitaan, että henkilö- ja pakettiautojen määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2007 asti. Lisäksi Kittilän tilastoista on havaittavissa suurimmat kasvut asukas- ja ajoneuvomäärissä. Tähän yksi vaikuttava tekijä on se, että Kittilä on turistien suosima paikka ja sinne on muuttanut ihmisiä useilta eri ulkopaikkakunnilta työn perässä. Katsastusvelvollisista ajoneuvoista henkilöautojen osuus oli vuonna 2012 noin 70 %.

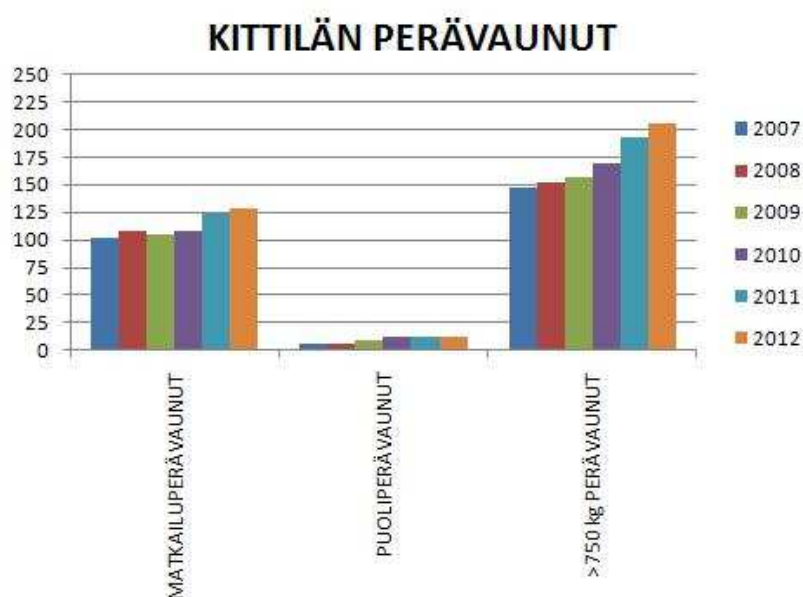
KUVA 10. Kittilän katsastettavat autot (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

Kittilässä on Tunturi-Lapin suurin määrä nelipyöräisiä. Kuvasta 11 on havaittavissa L₆-luokan ajoneuvojen määrän pysyneen vakaana alle 10 kpl:ssa, mutta L₇-luokan ajoneuvomäärässä on havaittavissa kasvua vuoden 2008 jälkeen. Todennäköisesti L₇-luokan ajoneuvoja käytetään turistimatkailussa yhtenä ohjelmana, mistä tämä kasvu johtuu.

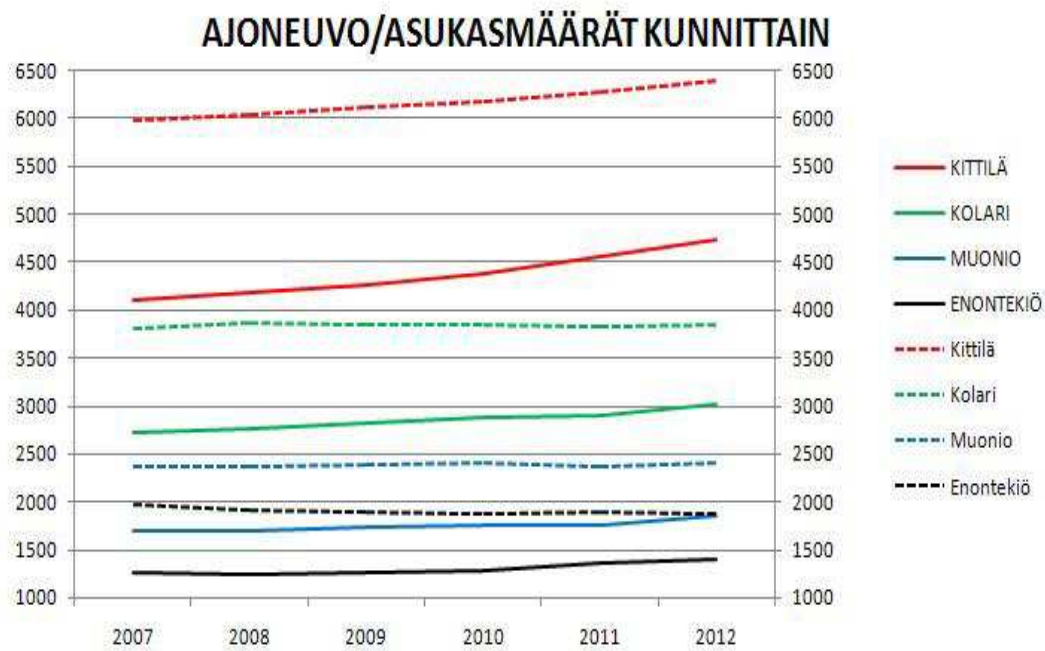
KUVA 11. Kittilän katsastettavat nelipyörät (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

Perävaunujen määrä Kittilässä on myös kasvussa, kuten kuvasta 12 havaitaan. Myös puoliperävaunujen määrä on kasvanut, mihin on vaikuttanut Kittilän kohtalaisen suuri raskaan kaluston määrä.

KUVA 12. Kittilän katsastettavat perävaunut (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2008→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2009→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2010→ Avaa taulukko Lappi, Ajoneuvokanta 2011→ Kunnittain, Ajoneuvokanta 2012→ Kunnittain)

Lopuksi kerättiin Tunturi-Lapin kuntien katsastusvelvollisten ajoneuvojen kokonaismäärät kuudelta edelliseltä vuodelta kuvan 13 kuvaajaan. Lisäksi kuvaajaan lisättiin vertailukohdaksi samojen kuntien asukaslukumuutokset. Kuvaajasta havaitaan selkeästi, että asukasluvun kasvaminen on ollut yksi syy ajoneuvokannan kasvuun. Kuvaajassa katkoviivalla on merkitty asukasluvun kehitys ja jatkuvalla viivalla ajoneuvokannan kasvu.

KUVA 13. Kaikkien Tunturi-Lapin kuntien ajoneuvomäärät ja asukasluvut (9, linkit Ajoneuvokanta 2007→ [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2008→ [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2009→ [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2010→ [Avaat taulukko Lappi](#), Ajoneuvokanta 2011→ [Kunnittain](#), Ajoneuvokanta 2012→[Kunnittain](#); 10.)

6 A-KATSASTUS TUNTURI-LAPIN ALUEELLA

A-katsastus toimii seitsemässä Euroopan maassa Suomi mukaan lukien. Vuoden 2012 tilaston mukaan näissä maissa oli yhteensä 296 asemaa. Suomessa asemia oli tällöin 192 ja henkilöstöä 2000. Liikevaihto A-katsastuksella vuoden 2011 jälkeen oli 172,8 miljoonaa euroa. A-katsastuksen tavoitteena on parantaa yleistä liikenneturvallisuutta ja ympäristöystävällisyyttä ajoneuvojen katsastustoiminnalla. A-katsastuksen toimialat on jaettu seuraavaan neljään pääryhmään. Nämä ovat ajoneuvokatsastukset ja -rekisteröinnit, kuljettajatutkintojen vastaanotot sekä autoalan laatu- ja testauspalvelut. A-katsastus-konserniin kuuluvat A-katsastus Oy, K-asemat Oy, A-Test & Consulting Oy sekä Ajovarma Oy. (11, linkit → A-katsastus-konserni.) Vuonna 2006 konsernin omistus vaihtui brittiläiselle Bridgepoint Capitalin hallinnoimalle rahastolle.

Tunturi-Lapin alueella toimii vain A-katsastus Oy, joka huolehtii kyseisen alueen ajoneuvojen liikenneturvallisuudesta ja ympäristöystävällisyydestä. Tunturi-Lapin alueeseen kuuluvat Enontekiön, Muonion, Kittilän ja Kolarin kunnat. A-katsastuksen päätoimipiste sijaitsee Kolarissa. Muoniossa ja Kittilässä katsastuksia suoritetaan sivutoimipisteissä. Enontekiön asukkaat käyttävät ajoneuvonsa yleensä Muonion toimipisteessä, koska tämä sijaitsee lähimpänä Enontekiötä. Kuitenkin Enontekiön Hetasta matkaa Muonioon kertyy noin 75 km ja Kilpisjärveltä matkaa kertyy hieman 200 km.

TraFin internet sivuilta löytyneen A-katsastuksen vuoden 2011 hylkäysprosenttilaston mukaan Tunturi-Lapin ajoneuvoista keskimäärin 25,2 % hylättiin. Hylkäysprosentti koko Suomessa liikkuu 24–26 %:n välillä. Keski-ikä määräaikaikatsastettavilla ajoneuvoilla Tunturi-Lapissa olo 14,3 vuotta ja koko Suomessa keski-ikä on 12 vuoden tietämillä. (12, Linkit → Määräaikaikatsastuksen hylkäysprosentit 2008–2011 → Muonio, Kittilä, Kolari.)

Taulukkoon 1 on kerätty Tunturi-Lapin A-katsastuksen ajoneuvojen hylkäysprosentit ja keski-ikä, joista on myös laskettu keskiarvot. Taulukosta havaitaan Kolarin suuri hylkäysprosentti, koska Kolarin toimipisteellä käy eniten ajoneuvoja katsastettavana. Tähän syitä ovat, että Kolarin katsastusasema toimii alueen-

päätoimipisteenä. Lisäksi hylkäysprosenttiin Kolarissa voivat vaikuttaa ajoneuvojen kunnossapidonpuutteet sekä kuljettajien toiminta. Muoniossa taas ajoneuvojen keski-ikä on suurin, koska tähän on laskettu myös Enontekiön iäkkäät ajoneuvot.

TAULUKKO 1. Tunturi-Lapin ajoneuvojen määräaikaikatsastuksen hylkyprosentit ja keski-ikä (12, Linkit → Määräaikaikatsastuksen hylkäysprosentit 2008–2011 → Muonio, Kittilä, Kolari)

Määräaikaikatsastuksen hylkäysprosentit 2011		
Paikkakunta	Hylkäysprosentti	Keski-ikä
Kolari	29,0	14,3
Kittilä	23,4	13,9
Muonio	23,1	14,7
Keskiarvo	25,2	14,3

7 YRITYKSEN PERUSTAMINEN

Yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle liikeideasta. Liikeideasta jatketaan eteenpäin kattavalla liiketoimintasuunnitelmalla. Tässä vaiheessa on muistettava myös selvittää yritystoiminnan luvanvaraisuuteen liittyvät asiat. Yritystoimintaa aloittavalla on tärkeä selvittää myös rahoituksen tarve ja sen järjestäminen. (13, s. 9.)

Seuraavana vaiheena yrityksen perustajalla on valita yritykselleen sopiva yritysmuoto. Yritysmuoto voi olla esimerkiksi toiminimi, henkilöyhtiö, osakeyhtiö tai osuuskunta. Näiden vaiheiden jälkeen aloittavan yrittäjän on tehtävä yrityksen perustamisilmoitus Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. Samalla ilmoitus täytyy toimittaa kaupparekisteriin ja verottajalle. Lisäksi yrittäjän on huolehdittava tarpeellisista vakuutuksista sekä järjestettävä toimiva ja luotettava kirjanpito. (13, s. 9.)

Yritys tunnetaan yksilöllisestä nimestään ja sen vuoksi nimi täytyy suunnitella tarkkaan. Kuitenkin ennen toiminimen rekisteröintiä on syytä tarkastaa, ettei nimi ole jo käytössä. Yrityksen toiminimestä selviää yleensä myös yrityksen yhtiömuoto. Lisäksi yrityksen ydinosaaaminen, liikeideat ja tuotekehityksen tulokset on syytä suojata, etteivät mahdolliset kilpailijat hyödy ilman lupaa yrittäjän kustannuksella. Kaikilla yrityksillä on mahdollisuus hyödyntää olemassa olevia järjestelmiä kartoittaakseen suojauskeinot jo liiketoimintaa suunniteltaessa. (13, s. 29.)

Perustamisilmoituksen kirjaamisen jälkeen Yritys- ja yhteisöjärjestelmään viranomainen antaa yritykselle yksilöllisen tunnuksen. Tätä tunnusta kutsutaan Y-tunnukseksi, joka koostuu seitsemästä numerosta, väliviivasta sekä tarkastusmerkistä. Tunnusta tarvitaan muun muassa sopimuksiin, laskuihin sekä asioissa verohallinnon ja kaupparekisterin kanssa. Uusyrityskeskusten tavoitteena on antaa tietoja, neuvoja sekä helpottaa kannattavien yritysten alkutaivalta. (13, s. 30.)

Yrittäjän perustaessa uutta yritystä hänellä täytyy olla lujaa tahtoa ja halua tehdä töitä yrityksensä eteen. Lisäksi yrittäjällä olisi hyvä olla monipuoliset tiedot

perustettavan yrityksen eri toiminnoista, mukaan lukien myös talousasioiden tuntemus. Yrittäjällä tulisi olla markkinoiden, kilpailijoiden ja toimintaympäristön vankka tuntemus. Yrityksen perustamisen tärkein voimavara on ammattitaito, jonka yrittäjää saa koulutuksen ja kokemuksen kautta.

7.1 Liikeidea

Liikeidean pohjana käytetään yritysidea, jossa on näkemys aloittavan yrityksen tuotosta ja toiminnasta. Hyvä ja innovatiivinen liikeidea onkin tärkein edellytys yrityksen perustamiselle. Liikeidean toteuttaminen vaatii yrittäjältä osaamista ja tuntemusta toimialalta sekä pääomaa käyttöpääomaan ja alkuvaiheen investointeihin. (13, s. 10.)

Liikeidea antaa pohjatiedon siitä, mitä palveluja tai tuotteita tarjotaan ja kenelle ne kohdistetaan sekä miten kohdistaminen tapahtuu. Palvelun tai tuotteen on oltava sellainen, että asiakas on valmis maksamaan siitä. Siksi täytyy osata kartoittaa asiakkaiden tarpeet ja arvostukset. Lisäksi palvelun tai tuotteen on erottuttava kilpailijoiden vastaavista tuotoksista. Tästä saa parhaan käsityksen esimerkiksi pienellä markkinakyselyllä. (13, s. 10.)

Oma liikeidea katsastustoimipisteen perustamisesta lähti siitä, kun mietin menestyvää ja kannattavaa yritystä Muonioon. Lisäksi olen kuullut puhuttavan, että ajoneuvojen katsastusosalalle täytyisi saada kilpailua Tunturi-Lapissa. Suurimpia vaikuttavia tekijöitä yrityksen perustamiselle ovat oma yrittämisen, tekemisen ja näyttämisen halu. Liikeidea on hautoutunut mielessä jo insinööriopintojen alusta alkaen. Insinööriopintojen suuntauduttua auto- ja kuljetustekniikkaan vahvistui tämä liikeideaa. Lopulta idea katsastustoimipisteen perustamiseen vahvistui, kun oli päätettävä insinööriyöaihe keväällä 2012.

Oma liikeidea lyhyesti kuvattuna on, että myyn ja tuotan ajoneuvojen katsastuspalveluita Tunturi-Lapin alueella sekä lisään kilpailua katsastusosalalle. Koska neljän kunnan katsastettavien ajoneuvojen määrä on yhteensä lähes 11 000, on katsastustoiminnalle tarvetta. Tarvetta lisää myös se, että jokainen rekisteröity määräaikaikatsastusvelvollinen ajoneuvo on katsastettava kerran vuodessa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Monet kuluttajat pitävät katsastustoimintaa ajoneuvojen vianhakuprosessina, joka täytyy suorittaa yleensä vuosittain. Lisäksi katsastusmiehet mielletään usein asiakaspalvelutaidottomiksi, koska he etsivät ajoneuvojen mahdolliset viat tarkasti. Lisäksi katsastusmiehet kertovat katsastuspäätökset suoraan asiakkaille, mitkä ovat usein myös hylkäyspäätöksiä. Tarkoituksena olisikin luoda uudenlaista katsastustoimintaa, jossa olisi huomioitu etenkin asiakkaiden viihtyvyys sekä asiakaspalveluun liittyvät asiat. Yksi asiakaspalvelua parantava keino tulisi olemaan, että ajoneuvon tulevia mahdollisia vikoja huomioitaisiin ja ennakoitaisiin asiantuntevasti sekä näistä keskusteltaisiin asiakkaan kanssa. Katsastustoiminta tulisi olemaan sellaista, että jokainen siellä käynyt asiakas olisi halukas tulemaan asioimaan uudelleen yritykseeni.

7.2 Liiketoimintasuunnitelma

Kirjallisen liiketoimintasuunnitelman tarkoitus on selventää ja jäsenellä yrityksen toteuttamismahdollisuuksia. Se kuvaa käytännössä liikeidean toteuttamista. Suunnitelma on kattava, yksityiskohtainen ja rajattu esitys, johon on kerätty pidemmän ajanjakson tavoitteet sekä päämäärät. Suunnitelmassa käydään läpi asiakasryhmät, kilpailutilanne, palvelu- tai tuoteominaisuudet, yrittäjän koulutus, osaaminen, yrityksen markkinointi sekä tarvittavat laskelmat. Hyvän liiketoimintasuunnitelman avulla kannattavuuden saavuttamiseen kuluu vähemmän aikaa. Lisäksi hyvässä suunnitelmassa käydään läpi myös mahdolliset yritykseen vaikuttavat riskitekijät. (13, s. 11.)

Suunnitelma on tarpeellinen itse yrittäjälle, mutta myös mahdolliset rahoittajat useimmiten edellyttävät sitä, koska siinä käyvät ilmi rahoitus-, kannattavuus- ja myyntilaskelmat. Lisäksi liiketoimintasuunnitelmassa on tärkeää huomioida toteutettavien ideoiden ja asioiden lisäksi ne asiat, joita ei aio toteuttaa. Liiketoimintasuunnitelmaa voidaan siis pitää tulevan yrityksen käsikirjana. Siksi suunnitelmaa onkin syytä terävöittää ja päivittää vähintään kuuden kuukauden välein. Näin yrittäjällä säilyy käsitys oman yritystoiminnan ydinasioista. (13, s. 11.)

Ilman liiketoimintasuunnitelmaa liikeidean kannattavuuden arviointi on vaikeaa. Suunnitelman avulla yrittäjä voi todistaa yrityksen menestymistä. Yritysneuvojat voivat arvioida liikeidean johdonmukaisuutta, realistisuutta ja kannattavuutta

ainoastaan kunnollisen suunnitelman avulla. (13, s. 11.) Tietoja, neuvoja ja apuja alkavien yritysten keksintöjen ja ideoiden arvioinnissa sekä jalostuksessa antaa Keksintösäätiön tuoteväylä-palvelu.

Oman liikeidean vahvistumisen jälkeen päätin keväällä 2012 tehdä insinöörityönä yrityksen perustamissuunnitelman yksityisestä katsastustoimipisteestä. Valitsin suunnitelman työksi, koska se on ajankohtainen, sopii insinöörityöksi, on itselle mielenkiintoinen sekä siitä on tulevaisuudessa hyötyä itselle.

Omassa suunnitelmassa on tarkoituksena käydä läpi katsastus- ja yritystoiminnan lakipykälä, perehtyä Tunturi-Lapin ajoneuvokantoihin, kartoittaa tarjottavat palvelut, asiakkaat, markkinointi sekä kilpailutilanne. Lisäksi on tarkoitus käydä läpi yrityksen käynnistämiseen vaadittavat asiat sekä taloudelliset pääkohdat perustamislaskelmineen.

7.3 Yritysmuoto

Suomessa yritystoimintaa on mahdollista harjoittaa eri yritysmuodoista. Näitä ovat yksityinen elinkeinoharjoittaja, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta sekä ulkomaisen yhtiön sivuliike. Yritysmuodon valintaa on tärkeä miettiä heti yritystä suunniteltaessa. Valintaan vaikuttavia asioita ovat pääoman tarve, perustajien lukumäärä, toiminnan joustavuus sekä rahoittajien suhtautuminen. Lisäksi vastuut ja päätöksenteko, toiminnan jatkuvuus, verotus sekä voitonjako ja tappion kattaminen vaikuttavat valintaan. (13, s. 25.) Mielestäni katsastustoiminnalle sopiva yritysmuoto voi olla esimerkiksi henkilöyhtiöistä kommandiittiyhtiö eli ky. Siksi keskityinkin seuraavaksi kommandiittiyhtiöön liittyviin perusasioihin.

Kommandiittiyhtiön perustamiseen tarvitaan vähintään kaksi yhtiömiestä eli henkilöä. Yhtiömiehiä ky:ssä on kahdenlaisia. Näitä kutsutaan vastuunalaisiksi ja äänettömiksi yhtiömiehiksi. Vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat yrityksen sitoumuksista henkilökohtaisella omaisuudellaan sekä he päättävät tasapuolisesti yhdessä yritykseen liittyvistä asioista. Lisäksi ainakin yhdellä vastuunalaisella yhtiömiehellä on oltava pysyvä asuinpaikka tai yhtiömiehen ollessa oikeushenkilö on kotipaikka oltava ETA-alueella. (13, s. 26.)

Yhtiöpanoksen yritykseen sijoittavat itse yhtiömiehet. Yhtiöpanos voi olla rahaa, omaisuutta tai työtä. Poikkeuksena ky:n äänettömän yhtiömiehen yhtiöpanos, jonka täytyy olla rahaa tai muuta rahan arvoista omaisuutta. Laki ei kuitenkaan ole määrännyt, kuinka suuri kyseisen panoksen täytyy olla. Äänettömien yhtiömiesten on saatava korkoa voitosta, joka on pääomatuloa, mutta heillä ei ole vastuuta yrityksen asioista ellei yhtiösopimuksessa määrätä toisin. Lisäksi heillä ei ole oikeutta osallistua yrityksen päätöksentekoihin. Kaikkein tärkeintä on, että yhtiömiesten välillä on erittäin suuri keskinäinen luottamus. Kommandiittiyhtiön voi perustaa esimerkiksi myös niin, että yrityksessä on vain yksi vastuunalainen yhtiömies ja yksi tai useampi ääneton yhtiömies. (13, s. 25–26.)

Kommandiittiyhtiön perustustoimet alkavat siitä, että yhtiömiehet tekevät yhtiösopimuksen. Tällä voidaan rajata yhtiömiesten vastuuta yrityksessä. Huolellisesti tehdyssä kirjallisessa yhtiösopimuksessa on käytävä ilmi yrityksen toimimi-nimi, toimiala, kotipaikka, yhtiömiesten nimet kotipaikkoineen sekä heidän yhtiöpanoksensa. Lisäksi on sovittava oikeudet toiminimen kirjoittamiseen, mahdollinen toimitusjohtaja, tilikauden pituus, mahdolliset tilintarkastajat sekä osuudet yrityksen omaisuudesta ja voitoista. Myös yhtiösopimuksen irtisanomiseen ja purkamiseen liittyvät asiat on sovittava. Kommandiittiyhtiö on voimassa heti yhtiösopimuksen allekirjoituksen jälkeen. (13, s. 26.) Yritysmuotoihin liittyvät lomakkeet, ohjeet, tiedot sekä neuvot ovat saatavilla Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

Oman yrityksen yritysmuodoksi tulen valitsemaan siis kommandiittiyhtiön, koska se sopii pienelle yritykselle sekä tarkoituksena olisi perustaa perheyritys. Perheyri-tyksen perustamisen syynä on, että perheestä löytyy tarvittavaa ammattitaitoa ja ennen kaikkea yhtiömiesten välillä olisi täydellinen luottamus sekä kaikki yrityksessä tuntisivat toisensa hyvin. Lisäksi kommandiittiyhtiössä olisi pieniä etuja osakeyhtiöön verrattuna. Näitä ovat esimerkiksi pienemmän pääoman ja yhtiömiesten tarve sekä päätöksenteon helppous.

7.4 Yritystoiminnan luvanvaraisuus

Suomessa saa harjoittaa hyvän tavan mukaista ja laillista liiketoimintaa ilman viranomaisten lupia. Tätä kutsutaan elinkeinovapaudeksi. On kuitenkin olemas-

sa toimialoja, joihin tarvitaan ympäristön, yhteiskunnan ja kuluttajien turvallisuuden vuoksi lupa. Tällöin toiminta on luvanvaraista. Toimilupia myöntävät kaupunkien ja kuntien viranomaiset, poliisipiirit, ministeriöt, aluehallintovirastot, ympäristönsuojeluviranomaiset sekä muut lupaviranomaiset. (13, s. 23.)

Ennen yritystoiminnan aloittamista täytyy tarkistaa tarvitaanko toimintaan erityinen ilmoitus tai lupa. Lisäksi on selvitettävä, mitä muuta toimialan elinkeinoharjoittajalta vaaditaan. Lupahakijalla täytyy olla ammattipätevyys, oikeustoimikelpoisuus sekä hyvä maine. Lisäksi hakijan taloudellinen tilanne vaikuttaa toimiluvan saamiseen. Tapauskohtainen lupatarkastelu on tärkeää, koska lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. (13, s. 23.)

Toimilupa on yleensä määräajkaisesti voimassa, mutta lupa voidaan perua, jos yrittäjä ei toimi säännösten ja määräysten mukaisesti. Toimilupien hakeminen on tavallisesti maksullista ja tämä riippuu toimialasta sekä sen laajuudesta. (13, s. 23.) Ajoneuvojen katsastustoiminta ollessa täysin luvanvaraista toimintaa, on tähän haettava toimilupa TraFilta. Lisäksi TraFilta saa neuvoja ja tietoja lupia koskeviin asioihin.

Koska katsastustoiminta on luvanvaraista, aikomuksena olisi hankkia itselleni lain mukaiset katsastusluvut sekä tarvittavat katsastuskoulutukset. Aluksi kuitenkin olisi tarkoitus työskennellä alalla kokemuksen kartuttamiseksi, minkä aikana pystyn vielä kehittämään omaa yrityksen perustamissuunnitelmaa.

7.5 Rahoitus ja rahoituslaskelma

Yrityksen alkuvaiheessa rahaa tarvitaan lähes aina toiminnan käynnistämiseen. Alkuinvestointeihin tarvittavan rahanmäärä riippuu liikeideasta sekä toimialasta. Alkuinvestointien avulla mahdollistetaan yrityksen käynnistyminen ja toiminnan aloittaminen. Aloitusvaiheen rahantarve ja rahanlähteet kartoitetaan rahoituslaskelman avulla. Rahanlähteitä ovat oma pääoma, vieraspääoma, pääomasijoitukset sekä yritystuet. (13, s. 21.)

Omalla pääomalla tarkoitetaan, että yrittäjä itse voi sijoittaa yritystoimintaan omaa rahaa tai muuta omaisuutta, joka on hänen hallussaan tai omistuksessaan. Yleensä lainantajat vaativat 15–20 % omarahoitusosuutta ennen lainan

myöntämistä. Omarahoitukseksi kutsutaan yrittäjän omia säästöjä, koneita tai työkaluja. Omistusosuuksien myymisellä voidaan myös kartuttaa omaa pääomaa. (13, s. 21.)

Oman pääoman lisäksi yrittäjä yleensä tarvitsee vierasta pääomaa eli lainaa. Pääasiassa liikepankit ja erityisrahoitusyhtiöt kuten Finnvera myöntävät lainarahoituksia. Esimerkiksi Finnvera mahdollistaa rahoitusta sellaisille yrityksille, joilla on riittävät mahdollisuudet taloudelliseen kannattavuuteen, mutta ei välttämättä riittävää vakuus- tai omarahoitusosuutta. Lainasta on maksettava myös korkoa, joka voi olla sidottu esimerkiksi Euribor-viitekorkoon. Lisäksi rahoittajien on saatava tuottoa itselleen eli korkomarginaalin ja lainan toimitusmaksun. Takaisinmaksuehdot ovat tapauskohtaisia ja rahoittajista riippuvaisia. Pankit vaativat usein lainapääomalle reaalivakuuksia. (13, s. 21.)

Pääomasijoittajat sijoittavat rahaa kohdeyritykseen yrityksen omistusosuuksia vastaan. Näissä sijoituksissa pääomasijoittajat ottavat riskin ja siksi he odottavat merkittävää tuottoa sijoituksistaan. Ehdot sijoituksiin määritellään tarkasti osakassopimuksissa. (13, s. 21.)

Yritystukia voi myöntää ELY-keskus yrityksen toimialasta ja sijainnista riippuen. Tuet ovat harkinnanvaraisia ja niitä voidaan myöntää erilaisiin yrityshankkeisiin ja niiden suunnitteluun. Yritystuki tai -avustus edellyttää, että toiminta yrityksessä on taloudellisesti kannattavaa. Tuet poikkeavat lainoista, koska niitä ei tarvitse maksaa takaisin. Avustuspäätöksiä on haettava ennen kuin investoinnit aloitetaan, mutta avustukset maksetaan yleensä vasta jälkikäteen. (13, s. 21.)

On syytä muistaa liiketoimintaa suunniteltaessa, että yritystoiminta ei voi olla tukirahoituksista riippuvaista. Lisäksi on muistettava, että normaalin liiketoiminnan tulee olla kannattavaa ilman avustuksia. (13, s. 21.) Yrittäjän on myös määriteltävä itselleen, kuinka suuren taloudellisen riskin on valmis ottamaan ja paljonko on valmis sijoittamaan yritykseensä. Lisätietoja rahoitus ja tukiasioista voi tiedustella Finnverasta, ELY-keskukselta, Keksintösäätiöltä sekä Tekesistä.

Rahoituslaskelmaa käytetään yritystoiminnan aloittamisen apuvälineenä, jolla yrittäjä voi suunnitella, luetella ja osoittaa toiminnan kustannuksia sekä investointeja. Rahoituslaskelmasta on selvittävä myös yrittäjän omat rahalliset panos-

tukset sekä jo olemassa olevien työkalujen, laitteiden ja koneiden osuudet. (13, s. 12.)

Rahoituslaskelmalla avulla on helpompi suunnitella tarvittavan alkupääoman suuruus ja sen hankintatavat. Alkuinvestointeja voivat olla tuotantoon tarvittavat laitteet ja koneet, rekisteröinti- ja lupamaksut sekä takuuvuokrat. Lisäksi alkuvaiheen investointeihin on merkittävä käyttöpääoman tarve. Tällä katetaan yrityksen kiinteitä kuluja, jotka on maksettava, vaikka liiketoiminnasta ei synny riittävästi myyntiä kulujen kattamiseksi. (13, s. 12–13.)

Yleensä rahoitusta suunniteltaessa tulevat mieleen lainat ja muut mahdolliset tuet. Tällöin rahoituslaskelman avulla tarvittava rahoitus tulee arvioitua tarkasti, mitä pankit sekä muut rahoittajat tarvitsevat lainapäätöksien myöntämiseen. Lisäksi rahoituslaskelmalla pystytään tasapainottamaan, suunnittelemaan ja arvioimaan taloudellisia riskejä, joita syntyy yrityksen käynnistytyn yhteydessä. (13, s. 12.)

Omaan yritykseen on suunniteltu pääomarahoituksen ja tukien lisäksi lainarahoitusta. Kuitenkaan tässä vaiheessa ei ole tarkoitus keskittyä siihen mistä ja miten saa edullisimman rahoituksen. Vaan tällä hetkellä tarkoituksena on tehdä rahoituksen saamista edellyttävät laskelmat ja selvitykset, mihin keskitytään luvussa 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

7.6 Starttiraha

Päätoimisen yritystoiminnan käynnistysvaiheessa yrittäjäksi alkavalle voidaan maksaa valtion myöntämää harkinnanvaraista tukea, jota kutsutaan starttirahaksi. Starttiraha on uuden yrittäjän yleisin tukirahoitus. Tällä rahalla helpotetaan yrittäjän toimeentuloa yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen aikana. On myös muistettava, että starttiraha on veronalaista tuloa ja siitä on maksettava veroa. (13, s. 22.)

Yrityksen perustamista harkitsevan kannattaa olla yhteydessä paikalliseen TE-toimistoon ja selvittämään starttirahan saamisen mahdollisuudet hyvissä ajoin ennen yritystoiminnan käynnistämistä. Toimintaa ei saa käynnistää ennen starttirahapäätöstä. (13, s. 22.)

Starttirahaa voidaan myöntää yrittäjälle, jolla on mahdollisuus tehdä liiketoiminnasta kannattavaa ja hänellä on koulutusta sekä kokemusta yrittämisestä. Lisäksi yrittäjän on työskenneltävä päätoimisesti yrityksessä ja tuen on oltava tarpeellista yrittäjän toimeentuloa varten. Vaikka yritystoimintaa ei saa aloittaa ennen starttirahapäätös, voi toiminnan suunnittelun tai järjestelyn aloittaa ennen tätä päätöstä. (13, s. 22.)

Haettaessa starttirahaa TE-toimistosta tai yritystukia ELY-keskukselta tarvitaan hakemuksen mukaan hyvän liiketoimintasuunnitelman lisäksi kannattavuus- ja rahoituslaskelmat. Lisäksi yrittäjältä vaaditaan todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus. Enintään starttirahaa voidaan maksaa 18 kuukauden ajan. Yleensä sitä maksetaan kuuden kuukauden ajan, minkä jälkeen starttirahaa voidaan myöntää tapauskohtaisen harkinnan perusteella. (13, s. 22.) Lisätietoja starttirahaan liittyvistä asioista antavat mielellään TE-toimistot ja ELY-keskus.

7.7 Rekisteröinti

Kommandiittiyhtiö täytyy rekisteröidä heti kaupparekisteriin ja Verohallintoon. Tämä maksullinen rekisteröinti tehdään Y2-lomakkeella, johon liitetään myös alkuperäinen yhtiösopimus. Kaupparekisteri on julkinen ja virallinen yritystietojen rekisteri. Kaikkien yritysten on tehtävä maksullinen ilmoitus kaupparekisteriin. Tällä samalla ilmoituksella voi ilmoittautua Verohallinnon rekistereihin. Näitä rekistereitä ovat ennakoperintä-, arvonlisäverovelvollisen- sekä työnantajarekisteri. (13, s. 30.)

Yrityksen on ilmoitauduttava verohallinnon pitämään ennakoperintärekisteriin, koska toiminnan aloittaminen edellyttää tätä. Yrityksen ollessa ennakoperintärekisterissä, ei toimeksiantajan tarvitse pidättää maksamastaan työkorvaukselta veroa. Lisäksi rekisteriin kuulumisen antaa mahdollisuuden laskuttamiseen. (13, s. 31.) Rekisteröinteihin liittyviä tietoja ja neuvoja tarjoavat Verohallinto ja Patentti- ja rekisterihallitus.

Yritys huolehtii itse veroistaan maksamalla ennakoveroa, joten asiakkaan ei tarvitse miettiä vero-osuuksia ostamistaan tuotteista tai palveluista. Aloittava yritys maksaa ennakoveroa ensimmäisen tilikauden arvioidun verotettavan

tuloksen mukaan. Arvio on pyrittävä tekemään niin hyvin kuin pystytään, mutta tätä voidaan tarkentaa verottajalle esimerkiksi 3–6 kuukauden kuluttua toiminnan aloituksesta. Kyseisen arvion yrittäjä ilmoittaa perustusilmoituksen yhteydessä. (13, s. 31.)

Yritykset, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia, ovat itse ilmoitusvelvollisia Verohallinnon ylläpitämään arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Tämäkin ilmoitus tehdään perustamisilmoituksen yhteydessä. Lisäksi on ilmoitettava arvonlisäverovelvollisen toiminnan aloittamispäivämäärä ja tehtävä valvontailmoitus. Rekisteriin ilmoittautuneet yritykset voivat vähentää yritystoiminnan ostoihin sisältyneet arvonlisäverot myynnistä maksettavasta arvonlisäverosta. (13, s. 31.)

Verohallinnon ylläpitämään työnantajarekisteriin yrityksen täytyy ilmoittautua, jos yrityksen palveluksessa on vakituisesti vähintään kaksi työntekijää kalenterivuoden aikana tai tilapäisesti vähintään kuusi työntekijää samanaikaisesti. Ilmoitusta ei vaadita, jos palkanmaksu on tilapäistä tai palkkaa maksetaan vain yhdelle työntekijälle. (13, s. 31.)

7.8 Verotus

Verotettavan tulon perusteella yritys maksaa tuloveroa. Verotettavaa tuloa on se, mikä jää yritykselle itselleen, kun laskutettavasta myynnistä on vähennetty kaikki yritystoimintaan liittyvät kulut. Lisäksi yritysmuoto on tuloverotukseen vaikuttava tekijä. Tulovero maksetaan ennakkoveroina, mutta tarvittaessa myös jäännösveroina ja täydennysmaksuna. Tuloverotuksessa yrittäjällä voi olla ansio- ja pääomatuloja. (13, s. 34.)

Ansiotuloja ovat palkat, eläkkeet, etuudet ja korvaukset. Näiden tulojen vero on progressiivinen eli veroprosentti kasvaa, kun tulot kasvavat. Ansiotulovero muodostuu kunnallis-, valtion- ja mahdollisesta kirkollisverosta. Kunnallis- ja kirkollisvero riippuvat kunnasta ja seurakunnasta. Lisäksi vuonna 2012 verotuksen yhteydessä oli maksettava YEL-työtulon perusteella 0,97 % päivärahamaksua ja 1,22 % sairaanhoitomaksua. (13, s. 34.)

Pääomatuloiksi kutsutaan tuloja, joita yrittäjä saa omaisuuden myynnistä, vuokrauksesta tai tuotoista. Näitä ovat esimerkiksi korko- ja vuokratulot, luovutusvoi-

tot sekä pörssiyhtiöistä saadut osingot. Myös kommandiittiyhtiön yhtiömiehen tulo-osuus on pääomatuloa. Pääomatulojen verotuksen osuus riippuu yrityksen varallisuudesta. Vero on 30 % enintään 50 000 € pääomatulojen osalta ja 32 % ylimenevältä osalta. (13, s. 34.)

Kommandiittiyhtiöt eivät ole tuloverotuksessa erillisiä verovelvollisia. Ne antavat oman veroilmoituksensa, jonka mukaan lasketaan verotettava tulo. Tämä vero jaetaan yhtiömiesten tulo-osuudeksi, josta yhtiömiehet maksavat veroa. Sen sijaan yhtiömiehiä ei veroteta heidän tekemistään yksityisostoista. Yhtiömiesten tulo-osuudesta osa on pääomatuloa ja osa ansiotuloa. Tulo-osuus jaetaan näihin tuloihin yrityksen edellisen vuoden nettovallisuuden ja yhtiömiehelle kuuluvan varallisuuden mukaan. (13, s. 34.)

Arvonlisävero on kulutusveroa, jota kaikki yrittäjät maksavat yleensä kuukausittain myynnin ja ostojen perusteella. Tärkeää on ymmärtää, että arvonlisävero on kuluttajilta perittävä vero. Arvonlisäveron yritykset keräävät, raportoivat sekä tilittävät liiketoiminnan muodossa. Yrittäjien on laskettava arvonlisävero tarjomiensa tuotteiden ja palveluiden myyntihintaan. Lisäksi veron osuus on eroteltava tuotteiden ja palveluiden laskutuksessa. Yritysten välisissä liiketoimissa ostavana osapuolena oleva yritys voi vähentää arvonlisäveron, jonka myyjänä toimiva arvonlisäverovelvollinen yritys laskuttaa. Tämä vähennys voidaan suorittaa, jos ostettavaa tuotetta käytetään arvonlisäverollisessa liiketoiminnassa. (13, s. 36.)

Useimmista tuotteista ja palveluista maksettava arvonlisävero on 1.1.2013 lähtien 24 %. Yrittäjän on tilitettävä valtiolle arvonlisäverot, jotka hän on kerännyt myytyjen tuotteiden tai palveluiden yhteydessä. Yrittäjän ei tarvitse ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi, jos 12 kuukauden mittaisen tilikauden liikevaihto jää alle 8 500 euron. Lisäksi arvonlisäverosta saa alarajahuojennuksen, jos tilikauden liikevaihto jää alle 22 500 euron. (13, s. 36.) Verotukseen liittyvissä asioissa yrittäjän on syytä kääntyä Verohallinnon puoleen. Verottajan kanssa on syytä muodostaa asiallinen suhde oman edun ja positiivisen kehityksen turvaamiseksi. Näin tiedot yrityksen toiminnasta välittyy verottajalle oikein.

Yrittäjän on maksettava tuloveroa veronalaisesta tulosta, josta on vähennetty vähennyskelpoiset menot. Veroprosentti tälle hetkellä on 24,5 %. Tämä prosentti tulee kuitenkin laskemaan vuoden 2014 alussa 20,0 %:iin. Oman yrityksen verotuksen läpi käynti löytyy luvusta 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

7.9 Vakuutukset

Yrittäjille ainoa pakollinen vakuutus on yrittäjän työeläkevakuutus eli YEL-vakuutus, jonka perusteella yrittäjille voidaan maksaa työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeitä sekä kuntoutustukia. YEL-vakuutus on samalla yrittäjän sosiaaliturvan perusta. Lisäksi voi olla toimialan tai toiminnan laadun edellyttämiä vakuutuksia. Pakollisten vakuutuksien määrä lisääntyy kun yritykseen palkataan työntekijöitä. (13, s. 39.)

Työeläkevakuutus otetaan eläkevakuutusyhtiöstä. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen päivärahojen määrä riippuu YEL-vakuutuksen perusteeksi ilmoitetusta yrittäjän työtulosta. YEL-vakuutus on otettava eläkevakuutusyhtiöstä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua yritystoiminnan aloittamisesta. Työeläkevakuutus edellyttää työntekoa yrittäjänä eikä pelkästään yrityksen omistamista. Uusi yrittäjä saa 25 % alennusta YEL-maksuista neljältä ensimmäiseltä vuodelta, jos hän aloittaa yritystoiminnan eikä hän ole kuulunut aiemmin YEL-vakuutuksen piiriin. (13, s. 39.)

Yrittäjän on selvitettävä tarkkaan ja huolellisesti ennen toiminnan aloittamista, millaisia muita vakuutuksia yritys ja yrittäjä tarvitsevat. Vapaaehtoisilla vakuutuksilla yrittäjä pienentää riskejä, joita yritystoiminnan aloittamiseen liittyy. Jos-sain tapauksissa myös yhteistyö- ja sopimuskumppanit sekä työntilaaajat voivat edellyttää vapaaehtoisia vakuutuksia, joilla he turvaavat yhteistyön yrityksen kanssa. Vapaaehtoisia vakuutuksia ovat esimerkiksi tapaturma-, keskeytys-, vastuu- sekä oikeusturvavakuutukset. Lisäksi on olemassa myös toimitiloille, työvälineille ja työkoneille omat vakuutuksensa, varsinkin jos nämä ovat arvokkaita. (13, s. 38.)

Tapaturmavakuutus on yksi tärkeimmistä vakuutuksista. Tällä yrittäjä kattaa myös vapaa-ajalla tapahtuvat tapaturmat. Lisäksi tapaturmavakuutus on vähen-

nyskelpoista kuluu yritykselle. Keskeytysvakuutuksella yrittäjä turvaa liiketoiminnan keskeytymistä aiheutuvia tulomenetyksiä. Vastuuvakuutus korvaa tiettyin ehdoin toiselle aiheutuneet vahingot sekä mahdolliset kulut, jotka aiheutuvat vahingon selvittelystä ja oikeudenkäynneistä. Oikeusturvavakuutus korvaa yrittäjälle asianajo- ja oikeudenkäyntikuluja, jotka voivat aiheutua toimitus-, kauppa- tai urakkasopimuksista, irtisanomis- tai palkkaerimielisyyksistä, vuokrasopimuksista tai velan oikeellisuuden riitautumisesta. Eri vakuutusyhtiöt antavat lisätietoja ja neuvoja yrittäjän tarvitsemiin vakuutuksiin. (13, s. 38.) Oman yrityksen vakuutuslaskelmat käydään läpi luvussa 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

7.10 Riskienhallinta

Uudet pienikokoiset yritykset ovat haavoittuvaisia. Yrityksen kohdatessa pienen ongelman yrittäjällä ja henkilöstöllä ei välttämättä ole vastaavasta kokemuksesta. Yleensä pienenkin vahingon korjaukseen tarvitaan taloudellisia resursseja, joita ei välttämättä pienellä yrityksellä ole riittävästi. Tällainen tilanne voi pahimmassa tapauksessa aiheuttaa yrityksen kaatumisen. Riskeihin eli vahingon mahdollisuuksiin olisi kiinnitettävä huomiota erityisen paljon varsinkin pienissä yrityksissä. (14, s. 1.)

Liikeideaan liittyviä riskejä yrittäjä käy läpi jo rahoittajien kanssa heti yrityksen suunnitteluvaiheessa. Tämän jälkeen yrittäjän on kartoitettava tuotantoon, toimintaan ja henkilöstöön liittyvät erilaiset riskit. Pienessä yrityksessä useasti ongelmana on yrityksen toiminnan keskittyminen itse yrittäjän harteille. Hänen toimintamenettelyt ja riskienhallinta leimaavat koko yritystä. Jokainen meistä tietää, että ihmisen resurssit ovat rajalliset myös ajallisesti. (14, s. 1.)

Riskienhallinta on aloitettava karkealla riskien tunnistuksella. Tämän avulla yrittäjä saa selkeän kuvan yrityksen toimintaan liittyvistä riskeistä. Kartoituksen avulla yrittäjä saa selville riskienhallinnan alueet, joita yrityksessä tulisi heti ensimmäisenä kehittää. Riskien kartoittamiseen on olemassa erilaisia tapoja ja ohjelmia, mitkä auttavat yrittäjää selvittämään riskit. (14, s. 2.)

Riskejä yritysmaailmassa on olemassa useita. Niitä voivat olla esimerkiksi sopimus-, vastuu-, henkilö-, tieto-, liike-, keskeytys- sekä ympäristöriskit. Yrittäjän

on menestymisen vuoksi uskallettava ottaa riskejä. Riskit kuitenkin täytyy osata tunnistaa ja niihin on pystyttävä vaikuttamaan. Lisäksi on osattava varautua ja suojautua erilaisilta riskeiltä. Luonteelta hyvä riskienhallinta on ennakoivaa, suunnitelmallista, järjestelmällistä ja tietoista. Riskienhallintaan yrittäjän kannattaaakin käyttää apuna erilaisia asiantuntijoita. (13, s. 16.)

Katsastustoimintaan liittyviä riskejä voisi ilmetä esimerkiksi henkilöstön sairastapauksista, katsastuslaitteiden vioista, ympäristöhaitoista sekä katsastettavan ajoneuvon vahingoittamisesta. Näitä voidaan kuitenkin ehkäistä hyvällä riskienhallinnalla. Sairastapauksien varalta olisi suunniteltava tuuraavia henkilöitä, laitevikoja voisi ehkäistä hyvällä ylläpidolla ja säännöllisillä huolloilla. Ympäristöhaittoja ja katsastettavan ajoneuvon vahinkoja voidaan ehkäistä oikeilla työkentelytavoilla.

8 YRITYKSEN TOIMINNAN EDELLYTYKSET

Yritystoiminnan päätavoitteena on saada yritys menestymään ja tuottamaan voittoa. Menestyvä liiketoiminta edellyttää velvollisuuksien täyttämistä ja huolellista suunnittelua sekä vahva työmotivaatio täytyy pystyä säilyttämään. Yrittäjällä on suuri vastuu omasta onnistumisesta. Yrittäjän täytyy tunnistaa riskit ja osata varautua niihin eli hänellä tulee olla taito tehdä toiminnasta mahdollisimman kannattavaa saada aikaan tuottavaa tulosta. Kannattavuuden saavuttaminen onkin yritystoimintaa aloittavalle ensimmäinen haaste. (13, s. 5.)

Yrittäminen on omaan liikeideaan uskomista ja suurta halua tehdä työtä. Lisäksi yrittäminen voi olla elämäntapa tai keino elannon hankintaan ja itsensä työllistämiseen. Yrittämisen avulla hyödynnetään omaa ammatti-, sosiaali- ja kielitaitoa. Yritystoiminnan aloittamista täytyy harkita useasta eri näkökulmasta. Jo pelkästään ajatuksen kypsyttely on hyödyllistä valmistautumista toiminnan aloittamiseen. (13, s. 5.)

8.1 Katsastustoiminnan aloittaminen

TraFi suorittaa toimipaikan ja toiminta edellytysten tarkastukset, jotta toimiluvan mukainen katsastustoiminta voidaan aloittaa. Laki ajoneuvojen katsastusluvista 23.12.1998/1099 määrittelee nämä aloitusta edeltävät tarkastukset.

Katsastustoiminta voidaan aloittaa, kun TraFi on todennut toimitilat ja laitteet lain vaatimusten mukaisiksi ja katsastustoimintaa soveltuviksi. Lisäksi on todettava yhteydet tieliikenteen tietojärjestelmään ja henkilöstön pätevyys sekä toimintaolosuhteet asianmukaisiksi. Mikäli katsastustoimintaa ei jostain syystä aloiteta kuuden kuukauden kuluttua toimiluvan myöntämisen jälkeen, tällöin toimilupa raukeaa. (5, 12 § 1.–2. momentti.)

8.2 Markkinointi

Yrityksen menestyminen vaatii hyvän tuntemuksen liiketoimintaympäristöstä ja kilpailijoista. Lisäksi on erotuttava kilpailijoiden toiminnasta. Tällöin markkinoinnin ja myynnin toteutus on helppoa. Hyvä markkinointi on tärkeimpiä osia yrityksen alkuvaiheissa. Yrityksen tuottaessa sellaisia tuotteita tai palveluja, joita vali-

tun asiakasryhmän asiakkaat ovat halukkaita ostamaan sekä he ovat valmiita maksamaan niistä pyydetyn hinnan. Käytännössä markkinoinnin toteutus on kuitenkin yksi vaikeimmista asioista yritystoiminnassa. (13, s. 17.)

Markkinoinnin lähtökohtana on vaikuttaa asiakkaiden kokemukseen ja mielikuvaan yrityksen tuotteista ja palveluista. Lisäksi asiakkaille on kerrottava vain tuotteiden ja palveluiden hyödyistä, jotka tyydyttävät heidän tarpeensa. Tavoitteena on luoda, kehittää ja ylläpitää asiakassuhteita, sillä tulovirta tulee asiakailta. Markkinointitapoja on monia ja ne riippuvat markkinoitavasta tuotteesta tai palvelusta sekä siitä kenelle ne kohdistetaan. (13, s. 17.)

Yrityksen markkinoinnin yhtenäistämiseksi ja selkeyttämiseksi kannattaa tehdä markkinointisuunnitelma. Suunnitelman avulla pystyy seuraamaan tavoitteiden toteutumista ja kehittämään markkinointia tulevaisuudessa. Markkinoinnin suunnitteluun voidaan käyttää apuna markkinointimix-mallia, joka koostuu yrityksen toiminnan kannalta tärkeistä tekijöistä. Nämä neljä tekijää ovat tuote tai palvelu, hinta, sijainti ja myynnin edistäminen. (13, s. 17–18.)

Tuotteiden tai palveluiden ominaisuudet, nimet, takuut ja uutuusarvot on erotuttava kilpailevista tuotteista tai palveluista. Hinta määräytyy kilpailutilanteen, tuotanto- ja materiaalikulujen, markkinaosuuden, arvonäkemyksien sekä alennuksien mukaan. Ostopaikan sijainti on tärkeä, koska tuotteet tai palvelut täytyy voida ostaa. Ostopaikka voi olla konkreettinen liiketila tai virtuaalinen liike internetissä. Myynnin edistämiseen markkinoija eli yritys voi käyttää kaikkia kommunikointivälineitä tuotteiden tai palveluiden viestimiseen. Näitä välineitä ovat viestintä myyntipisteissä ja internetissä, myyntikampanjat, mainonta, suoramarkkinointi sekä asiakkaiden viestintä toisilleen eli niin sanottu puskaradio. (13, s. 17.)

Mainonnan tarkoitus on vaikuttaa suoraan asiakkaiden ostopäätöksiin ja teemmään tuotteita tai palveluita tunnetuiksi. Mainonnalla on annettava oikeaa tietoa tuotteista tai palveluista, että asiakkaat saadaan tyytyväisiksi sekä palaamaan mielellään uudelleen asioimaan yritykseen. Yritykselle kannattaa etsiä sellaiset mediat, joilla mainos saadaan mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti ha-

lutuille vastaanottajille. Uuden alkavan yrittäjän kannattaakin käyttää markkinointiin enemmän järkeä ja vähemmän rahaa. (13, s. 17.)

Lisäksi yrittäjän kannattaa tutkia millaiselle asiakasryhmälle tuotteita tai palveluita haluaa myydä. Tuotteiden tai palveluiden markkinoinnissa on tiedettävä, mitä sanotaan, kenelle sanotaan ja miten sanotaan. Vaikka suuri asiakas määrä houkuttelee, on yrittäjän syytä keskittyä tärkeimpään asiakasryhmään. Tärkein asiakasryhmä tuo suurimman myynnin pienimmällä vaivalla. On myös muistettava, että uusien asiakkaiden hankkiminen on kalliimpaa kuin vanhojen asiakkaiden pitäminen yrityksen asiakkaina. (13, s. 18.)

Oman yrityksen markkinointivaltiksi mietittiin luotettavan, tasapuolisen, ammattitaitoisen, joustavan sekä nykypäiväisen palvelun tarjoamisen. Toimipaikkakunnaksi suunniteltu Muonio on asukasluvultaan pieni paikkakunta, joten siellä yrittäjä tuntisi asiakkaansa helposti. Tämän vuoksi olisi helpompi tiedostaa, millaisia palveluita asiakkaat arvostavat ja miten palvelut vastaavat heidän odotuksiin. Kokonaisuudessa yrityksen osaaminen, palvelut ja asiakkaat on oltava tasapainossa, että yritys saavuttaa kilpailuetua muihin nähden.

Mainontana käytettäisiin selkeitä lehtimainoksia Tunturi-Lapin paikallislehdissä. Myöskään mahdollinen lehtiartikkeli uudesta alkavasta yrityksestä ei olisi huono mainontaidea. Lisäksi tienvarsimainonta ja niin sanottu puskaradio olisivat pienellä paikkakunnalla hyviä markkinointikeinoja. Oman yrityksen markkinointiin ja mainontaa liittyvät kulut käydään läpi luvussa 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

8.3 Hinnoittelu

Katsastustoimiluvan haltijoilta TraFi perii jokaisesta suoritetusta ajoneuvokatsastuksesta katsastustoiminnan kiinteän maksun. Perittävät maksut tulee vastata TraFille aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Näitä kustannuksia aiheutuu katsastustoiminnan kehityksestä ja tukitoiminnoista, katsastustoiminnan valvonnasta ja ajoneuvoja koskevan rekisterin ylläpitämisestä. Lisäksi kustannuksia aiheutuu teknisistä tienvarsitarkastuksista ja valvontakatsastuskustannuksista. (5, 24a § 1. momentti.)

Katsastustoiminnan maksun suuruudesta on säädetty tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella 5.12.2012/722. Muutoin noudatetaan valtion maksuperustelain 21.2.1992/150 mukaisia säädöksiä. (5, 24a § 2. momentti.)

Tuotteiden tai palveluiden hinnoittelussa on mietittävä, onko palvelu korkealaatuisempaa tai parempaa kuin kilpailevilla yrityksillä. On mietittävä, myykö tuotteita tai palveluita halvemmalla vai kalliimmalla kuin kilpailijat, ovatko asiakkaat valmiita maksamaan lisäarvosta. On myös pohdittava, maksavatko asiakkaat imagosta, laadusta, asiakaspalvelusta, takuusta tai sijainnista. Laadukkaat eli kalliit tuotteet tai palvelut vaativat myös tasokkaat puitteet yritykselle. (13, s. 19.)

Hintataso on mietittävä tarkasti ja tehtävä huolellisesti, minkä mukaan yrittäjä luo tuoteimagon. Moni asiakas odottaa, että hinnoissa on myös varaa neuvotteluun. On olemassa myös asiakkaita, jotka maksavat hinnaston mukaisen hinnan ilman neuvotteluja. Hinnoittelu on yksi tärkeä kilpailutekijä, jolloin on mietittävä tuotteille tai palveluille oikea hinta. On myös muistettava, että yritykselle täytyy jäädä osa myynnistä katteena, joten kate on syytä laskea oikein. (13, s. 19.)

Hinnoittelussa apukeinoina voidaan käyttää myös tutustumistarjouksia, sopimushintoja, pilottiasiakkuuksia, nopean tilaajan tarjouksia sekä tiettyjä tarjousajankohtia. Näiden avulla voidaan asettaa perushintataso sille tasolle kuin yrittäjä haluaa. Hinnoittelussa on muistettava myös kiinteiden kustannusten ja kokonaisajan käytön vaikutukset. Hinnoittelun alarajoista antaa hyvän käsityksen kattava kannattavuuslaskelma. (13, s. 19.)

Hinnasto on aina pidettävä kaikkien asiakkaiden näkyvillä, koska asiakkaat haluavat nopeasti selvittää tuotteen tai palvelun hinnan ja sisällön. Tuotteita tai palveluita voi myydä kuluttajille tai yritysasiakkaille. On kuitenkin muistettava, että kuluttaja-asiakkaat ovat kiinnostuneet vain arvonlisäverollisesta loppuhinnasta toisin kuin yritysasiakkaat. Yritysasiakkaita kiinnostaa arvonlisäveroton hinta, koska ostojen arvonlisäverot voidaan vähentää myynnin arvonlisäverosta. (13, s. 19.)

Tähän työhön selvitettiin Rovaniemen ja Oulun katsastustoimipisteiden palveluhintoja, joiden pohjalta laadittiin oman toimipisteen hinnasto. Näin päästäisiin tarjoamaan kaupungin hintatason katsastuspalveluita Tunturi-Lapin alueella,

jolloin hinnat tulisivat myös olemaan kilpailukykyistä. Kilpailukykyinen hinta, työnlaatu ja hyvä asiakaspalvelu kasvattavat asiakasvirtaa, joka on erittäin tärkeää varsinkin yrityksen alkuvaiheissa. Luvusta 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset selviää, millä hinnalla katsastuspalveluita olisi tarkoitus alkaa myymään.

8.4 Kirjanpito

Kaikki yritykset ovat kirjanpitovelvollisia kirjanpitolain mukaan. Yrittäjä voi ostaa kirjanpitopalvelut tilitoimistolta, että hän voi keskittyä omaan päätoimeensa. Tilitoimistoja on olemassa erilaisia, mutta yleensä ne ovat arvonlisäverotuksen, yritysverotuksen ja lakisääteisen kirjanpidon asiantuntijoita. Tilitoimiston valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota kassavirran suunnittelun asiantuntemukseen. Lisätietoja tilitoimistoista saa Taloushallintoliitolta. (13, s. 32.)

Tositteisiin perustuvaa kirjanpitoa, joka hoidetaan tilikauden aikana, kutsutaan juoksevaksi kirjanpidoksi. Tositteita ovat myynti- ja ostolaskut, palkkalaskelmat sekä tiliotteet. Kirjanpito voi olla yhden- tai kahdenkertaista. Yhdenkertainen kirjanpito tarkoittaa pääpiirteissään yrityksen tulojen ja menojen kirjausta. Kahdenkertainen tarkoittaa sitä, että jokainen liiketapahtuma merkitään kahdelle tilille eli niin sanotuille debet- ja kredit-tileille. Ammatinharjoittajat voivat valita käyttävätkö yhden- vai kahdenkertaista kirjanpitoa, mutta liikkeenharjoittajien täytyy pitää kahdenkertaista kirjanpitoa. (13, s. 32.)

Normaalisti yrityksen tilikausi on 12 kuukautta, mutta ensimmäinen tilikausi voi olla myös yli 12 kk. Kuitenkaan tilikausi ei saa milloinkaan olla yli 18 kuukautta. Lisäksi yrityksen tilikauden ei tarvitse mennä kalenterivuoden mukaan, paitsi yhdenkertaista kirjanpitoa pitävällä ammatinharjoittajalla. Yrityksen on tehtävä tilinpäätös ja toimintakertomus tilikauden päättyessä. Tilinpäätökseen on sisällyttävä yrityksen tuloslaskelma, tase ja tilinpäätöksen liitetiedot. Näiden kaikkien asiakirjojen on noudatettava kirjanpitolain, yhteisölakien ja kirjanpitoasetuksen tarkkoja määräyksiä. Tilinpäätös ja toimintakertomus ovat hyväksyttävä ja allekirjoitettava, jonka hoitavat yritysmuodosta riippuen joko hallitus, vastuunalaiset yhtiömiehet tai yksityinen elinkeinoharjoittaja. (13, s. 32.)

Avoimilla yhtiöillä, kommandiittiyhtiöillä, osakeyhtiöillä ja osuuskunnilla on tilintarkastusvelvollisuus. Tilintarkastaja tarkastaa yrityksen kirjanpidon ja yhtiön mahdollisen hallinnon sekä kirjoittaa tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta pienissä yrityksissä, jos päätyneellä ja sitä edeltäneellä tilikautena taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto ylittää 200 000 € tai palveluksessa on yli 3 henkilöä. Tilintarkastukseen liittyviin asioihin tietoja ja neuvoja antaa Taloushallintoliitto. (13, s. 33.)

Oman yrityksen kirjanpitotehtävät suunniteltiin toimistohenkilön hoidettavaksi. Tämän lisäksi toimistohenkilö hoitaisi katsastuksien ajanvaraukset ja muut katsastukseen liittyvät paperityöt. Näin hänet saisi palkattua täysipäiväiseksi työntekijäksi. Kirjanpitoa varten olisi tarkoitus myös hankkia tarvittavat ohjelmistot ja lisenssit, joiden hankinta ja ylläpitokustannukset on huomioitu luvussa 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

8.5 Työntekijät

Ulkopuolisen työntekijän palkkaaminen on suuri askel yrityksen perustamisen ja kannattavuuden saamisen jälkeen. Työntekijän palkkaamiseen on saatavilla hyödyllistä tietoa ja neuvontaa Työ- ja elinkeinotoimistojen työnantajapalveluista sekä Suomen Yrittäjiltä. Lisäksi on muistettava ilmoittautua työnantajarekisteriin, jotta verotoimisto voi toimittaa yritykselle verotiliohjeet ennakonpidätysten ja sosiaaliturvamaksujen hoitamista varten. Kun yritys työllistää vakituisesti henkilökuntaa, täytyy heille järjestää eläketurvavakuutukset eli TyEL-vakuutukset. Tämä vakuutus täytyy ottaa palkanmaksua seuraavan kuukauden aikana. (13, s. 41.)

Yksi joustava tapa työntekijän palkkaamiseen on, että yritys ostaa työntekijäresurssit toiselta yritykseltä. Tällöin työntekijöiden vuokrausyritys maksaa palkan ja hoitaa kaikki muutkin velvollisuudet. Lisäksi vuokrausyrityksen on noudatettava vuokratyöntekijöihin käyttäjäyritystä sitovaa työehtosopimusta. Yritykselle, joka käyttää vuokratyöntekijöitä jää tehtäväksi perehdyttää, ohjata sekä valvoa työntekijää. (13, s. 41.)

Yritykselle aiheutuu sivukuluja työntekijän palkan lisäksi. Näitä sivukuluja ovat TyEL-vakuutus, sairaus-, työttömyys-, tapaturma- sekä ryhmähenkivakuutusmaksut. TyEL-vakuutusmaksun osuus vuonna 2012 oli työntekijän palkasta 23,3 % ja työntekijän osuus alle 53-vuotiailla oli 5,15 % sekä yli 53-vuotiailla 6,50 %. Sairausvakuutusmaksun osuus oli 2,12 %, työttömyysvakuutusmaksun osuus 0,80 %, tapaturmavakuutusmaksu keskimäärin noin 1,0 % sekä ryhmähenkivakuutuksen osuus keskimäärin 0,072 %. Palkanlaskenta ja työnantajailmoitukset on hyvä antaa tilitoimiston hoidettavaksi. (13, s. 41.)

Työntekijän palkkaamisen yhteydessä on laadittava kirjallinen työsopimus, josta säädetään työsopimuslaissa. Lisäksi työsuhteeseen sovelletaan alan työehtosopimusta. Työsopimuslakiin on syytä perehtyä jo ennen ensimmäisen työntekijän palkkaamista. Työsopimuksen täytyy sisältää muun muassa työsuhteen kesto, koeajan kesto, työtehtävien, työajan ja palkan määrittely. On myös muistettava, että työntekijöillä on oikeus vuosilomaan, opinto-, äitiys-, vanhempain- sekä hoitovapaisiin. Lisätietoja työntekijän palkkaamiseen antavat Suomen Yrittäjät, Työsuojeluliitto, TE-toimistot sekä Työnantajaliitto. (13, s. 41.)

Omaan yritykseen olisi tarkoitus alkuvaiheissa ottaa töihin henkilökuntaa vain tarvittava määrä. Tarkemmin yritykseni suunniteltujen työntekijöiden työtehtävistä ja määristä kerrotaan otsikon 9.4 Henkilökunta alla. Työntekijöihin liittyviin rahallisiin kuluihin keskitytään luvussa 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

8.6 Katsastustoiminnan laadunvalvonta

Liikenneministeriön päätöksen ajoneuvojen katsastusluvista 19.2.1999/202 mukaan laadunvarmistus katsastustoiminnassa osoitetaan toimipaikkakohtaisella ja ajan tasaisella laatukäsikirjalla. Laatukäsikirja sisältää katsastustoiminnan kuvauksen, katsastuksessa tarkistettavien kohteiden ja työmenetelmien kuvaukset. (7, 3 § 1.–2. momentti.)

Lisäksi käsikirjasta on löydettävä ajoneuvojen hyväksyntä- ja hylkäämisperusteet, henkilöstön yksityiskohtaiset koulutussuunnitelmat, ohjeet asiakkaiden palautteiden käsittelyyn sekä henkilöstön tehtävien ja vastualueiden määrittely.

Lisäksi on oltava selvitykset laadunvarmistuksesta ja katsastuslaitteiden huolloista sekä kalibroinneista. (7, 3 § 1.–2. momentti.)

8.7 TraFin valvonta

TraFi valvoo ajoneuvojen katsastuslupalain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamista. Toimiluvan haltijan on annettava TraFille säännösten noudattamisen valvontaa varten katsastustehtävien hoitamisen laadun selvittämiseksi kaikki tarpeelliset ja säännösten edellyttämät tiedot. Toimiluvan haltijan on myös annettava tarvittavat tiedot kirjanpidosta, varainhallinnasta, hallinnosta ja katsastuksia suorittavista henkilöistä. Lisäksi on luovutettava tarvittavat tiedot harjoitetusta katsastustoiminnasta, mahdollisten tilojen ja laitteiden vuokrauksesta. (5, 20 § 1. momentti.)

Lisäksi toimiluvan haltijan on ilmoitettava TraFille viipymättä toiminnasta vastaavien henkilöiden vaihdoksista sekä muista merkittävistä muutoksista, mitkä koskevat katsastustoimintaa. Ilmoitus on myös tehtävä omistussuhteissa tapahtuvista muutoksista. TraFilla on lisäksi oikeus tehdä ajoneuvojen katsastuslupalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi tarvittavia tarkastuksia paikkoihin, joissa harjoitetaan katsastustoimiluvan alaista toimintaa. Tällöin toimiluvan haltijan on järjestettävä olosuhteet sellaisiksi, että mahdollisia toimintaa liittyviä tarkastuksia voidaan suorittaa. (5, 20 § 2.–3. momentti.)

8.8 Katsastuslupien ja toiminnan säilyminen

Toimiluvat myönnetään viiden vuoden määräajaksi hakijalle, jos hän täyttää kaikki edellytykset. Luvat myöntää katsastustoimipaikkakohtaisesti TraFi, joka voi myös päätöksen yhteydessä asettaa erilaisia ehtoja. (5, 9 § 1. momentti.)

Toimilupaa uusittaessa hakemukseen on liitettävä soveltuvin osin ajoneuvojen katsastuslupalain 8 §:ssä tarkoitetut asiakirjat. Lisäksi lupahakemusta ratkaistessa otetaan huomioon, onko katsastustoimintaa harjoitettu lupien ja säännösten mukaisesti. TraFi voi myös suorittaa toiminnan aloittamiseen liittyvät toimenpiteet, jos se katsoo niiden olevan tarpeellisia. (5, 16 § 1.–2. momentti.)

Mikäli henkilö suorittaa katsastustoimituksia ilman toimilupaa, tuomitaan hänet virkavallan anastuksesta kuten rikoslain 39/1889 16 luvun 9 §:ssä säädetään. Lisäksi katsastustoimia suorittavaan henkilöön sovelletaan 12.7.2002/606 lain rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Katsastustoiminnan päättyessä tai keskeytyessä toimiluvan haltijan on toimitettava kaikki katsastustoimintaan liittyvät asiakirjat ja lomakkeet TraFille sen pyynnöstä. (5, 17 § 1. momentti, 25 § 1.–3. momentti.)

9 KATSASTUSTOIMIPISTEEN SUUNNITTELU

Katsastustoimipiste suunniteltiin perustettavaksi Muonioon. Silloin toimipiste asettuisi neljän kunnan keskikohtaa, jolloin kaikilla asiakkailla olisi suurin piirtein sama etäisyys tuoda ajoneuvot katsastukseen. Yhtenä perusteena tähän valintaa oli myös se, että A-katsastus käy vain kerran viikossa suorittamassa katsastustoimia Muoniossa.

Katsastustoimipisteessä olisi tarkoitus alkuvaiheessa keskittyä tekemään henkilö- ja pakettiautojen sekä kevyen kaluston jarrullisten perävaunujen määräkais-, muutos- ja rekisteröintikatsastuksia. Tulevaisuudessa toimintaa olisi tarkoitus laajentaa raskaan kaluston katsastuksiin. Tämä edellyttää kuitenkin sen, että katsastustoiminta on lähtenyt toimimaan hyvin ja henkilöstöä on palkattu lisää.

Katsastustoimintaa suunniteltaessa ja aloittaessa on tärkeää huomioida ympäristöön sekä turvallisuuteen liittyvät olennaiset asiat. Yrittäjän on myös huomioitava toimipaikan paikkakunnan jätehuoltomääräykset ja ongelmajättemääräykset. Toimialasta riippuvaisia lakeja, säännöksiä ja ohjeita noudattamalla yrittäjä minimoi vahingot, jolloin henkilökunta voi turvallisesti suorittaa omat työtehtävänsä. Lisäksi ympäristön ja turvallisuuden huomiointi liiketoiminnassa on hyvä markkinointikeino sekä pienissä yrityksissä kilpailukykyyn vaikuttava asia. Ison toimitilan sekä työntekijöiden turvallisuuden kannalta pidän tärkeimpinä palo- ja työturvallisuuslakia. Siksi seuraavaksi käydään läpi pääkohtia lain määrittämiä palo- ja työturvallisuusasioista.

9.1 Paloturvallisuus

Pelastuslaissa 29.4.2011/379 löytyvät määräykset rakennuksen palo-, pelastus- ja poistumisturvallisuudesta. Rakennus ja sen ympäristö on pidettävä sellaisessa kunnossa, että tulipalon syttyminen, tahallinen sytyttäminen ja palon leviäminen on mahdollisimman alhainen. (15, 9 § 1.–2. momentti.)

Rakennuksessa olevien henkilöiden on pystyttävä tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan itse rakennuksesta tai heidän on oltava hel-

posti pelastettavissa. Lisäksi pelastustoiminta on järjestettävä mahdolliseksi ja pelastushenkilöstön turvallisuus on otettava huomioon. (15, 9 § 1.–2. momentti.)

Helposti syttyvien materiaalien säilytyspaikkoja eivät ole ullakot, kellarit tai välitön läheisyys rakennukseen. Nämä aiheuttavat palon syttymisen tai leviämisen vaaran sekä vaikeuttavat sammutustöitä. (15, 9 § 1.–2. momentti.)

Rakennusten sisäpuoliset ulosvientikäytävät ja kulkureitit on pidettävä aina kulkukelpoisina sekä esteettöminä. Tavaroiden säilytys ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä on kiellettyä. Kulkureittien käyttö on oltava turvallista ja tehokasta. Lisäksi uloskäytävät ja kulkureitit on merkittävä ja valaistava asianmukaisesti. (15, 10 § 1.–3. momentti.)

Hälytysajoneuvoille tarkoitetut kiinteistöjen ulkopuoliset kulkureitit ja pelastustiet on pidettävä myös asianmukaisessa kunnossa. Merkityt reitit ja tiet on pidettävä ajokelpoisina ja esteettöminä ympäri vuoden. Ajoneuvojen pysäköinti ja muiden tavaroiden säilytys reiteillä ja teillä on kiellettyä. (15, 11 § 1.–3. momentti.)

Lisäksi lakien, säädösten tai viranomaisten määräämät tulipalon tai muun vaaratilanteen torjumiseen käytettävät varusteet ja laitteet on pidettävä toimintakunnossa. Lisäksi kyseiset laitteet sekä varusteet on tarkastettava ja huollettava määräajoin. (15, 12 § 1. momentti.)

Rakennukseen on tehtävä pelastussuunnitelma, jos poistumisturvallisuus tai pelastustoiminta on tavanomaista vaativampi. Suunnitelma on myös laadittava, kun henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvat vahingot arvioidaan vakaviksi. Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus vaarojen ja riskien arvioinnista, rakennuksen tilojen turvallisuusjärjestelyistä, henkilöstölle annettavista ohjeista vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja niissä toimimiseksi sekä muista mahdollisista omatoimiseen varautumiseen liittyvistä asioista. (15, 15 § 1. momentti.)

Kaikista edellä mainituista vaatimuksista ovat vastuussa rakennuksen omistaja ja haltija sekä toiminnanharjoittaja. Hyvällä yhteistyöllä, ajantasaisella tarkastuksella sekä huoltotoimenpiteillä pidetään tulipalojen tai muiden äkillisten vaaratilanteiden syntyminen mahdollisuudet alhaisina.

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 6.4.2011 antaa tarkentavia määräyksiä rakennuksen paloturvallisuusasioista. Kyseisen asetuksen mukaan rakennukset jaetaan EN-standardien mukaisiin paloluokkiin P1, P2 ja P3. Katsastustoimitila kuuluu luokkaan P3 (tuotanto- ja varastorakennus). P3 luokan rakennusta koskevat rajoitukset määräävät kerrosluvun enintään yhdeksi ja korkeudeksi enintään 14 m. Kerrosalalle ja henkilöstö määrällä ei P3 luokassa ole rajoituksia. (16, s. 10–12.)

Paloturvallisuus tulee huomioida ovissa, ikkunoissa ja muissa rakennusosissa. Rakennuksen savunpoistojärjestelmän on sovellettava tiloihin ja sen on oltava riittävä. Savunpoisto voi olla koneellisesti, poistoluukuilla, korkeilla oviaukoilla tai rikottavilla kattoikkunoilla toteutettu. Ensisammutusvälineinä tulee olla käsisammutin/200m² ja paloposti, jolla pystytään sammuttamaan tulipaloa jokaisesta paikasta rakennuksessa. (16, s. 35–36.)

Paloturvallisuusvaatimukset täytyvät, jos rakennus suunnitellaan ja rakennetaan noudattaen määräyksiä sekä ohjeita ja lukuarvoja. Vaatimusten täyttyminen todetaan palotarkastuksella aina tapauskohtaisesti huomioiden rakennuksen ominaisuudet ja käyttö. (16, s. 8.)

9.2 Työturvallisuus

Työturvallisuudesta on olemassa useita asetuksia, säännöksi sekä standardeja. Katsastustoiminta alalle näistä sovelletaan monia. Yhtenä kattavana lakina voidaan pitää työturvallisuuslakia 23.8.2002/738. Lisäksi tarkempia säännöksi työturvallisuuslain pykäliin voidaan antaa valtioneuvoston asetuksilla.

Työturvallisuuslain tarkoituksena on parantaa henkilöstön työympäristöä ja työolosuhteita. Näin ylläpidetään ja turvataan työkykyä, ennalta ehkäistään sekä torjutaan mahdollisia työtapaturmia ja muita haittavaikutuksia. (17, 1 § 1. momentti.)

Työturvallisuuslain mukaan työnantaja on velvollinen huolehtimaan henkilöstön terveydestä ja työturvallisuudesta tarpeellisilla toimenpiteillä. Työolosuhteiden parantamiseen vaikuttavat toimenpiteet on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava oikein. Näin estetään vaara- ja haittatekijöiden syntyminen.

Työnantajan on tarkkailtava jatkuvasti työympäristöä, tiloja sekä työtapoja. (17, 2 § 1.–4. momentti.)

Työympäristön suunnittelusta työturvallisuuslaki määrää, ettei tilojen rakenteista, työtiloista, työ- tai tuotantomenetelmistä taikka käytettävistä koneista, työvälineistä saa aiheutua vaaroja. Eikä myöskään haittoja henkilöstön turvallisuuteen ja terveyteen. Tilat, menetelmät, koneet ja laitteet tulee olla käsiteltävissä, puhdistettavissa ja huollettavissa turvallisesti. Lisäksi on otettava huomioon henkilöstön fyysiset ja henkiset edellytykset, ettei kuormitustekijöistä synny turvallisuus- ja terveyshaittoja tai muuta vaaroja. (17, 12–13 § 1. momentit.)

Työturvallisuuslain mukaan mahdollisista vioista ja puutteista työolosuhteissa, työmenetelmissä, koneissa tai työvälineissä, henkilösuojaimissa tai muissa laitteissa on ilmoitettava sekä poistettava viipymättä. Lisäksi ilmoitus on tehtävä kun vika tai puute on korjattu tai poistettu. Turvallisuus- ja suojalaitteita ei saa poistaa tai kytkeä pois koneesta, työvälineestä tai muusta laitteesta taikka rakennuksesta. Kun laite joudutaan tilapäisesti poistamaan käytöstä, on tämä palautettava tai kytkettävä toimintaan mahdollisimman pian. (17, 19–22 § 1. momentit.)

Työtilojen ilmanvaihdesta työturvallisuuslaki määrää, että tiloissa tulee olla riittävästi kelvollista hengitysilmaa. Ilmanvaihto on tämän vuoksi oltava tehokas ja tarkoituksen mukainen. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkentavia säännöksiä ilmanvaihdesta. Ilmanvaihdesta on huolehdittava varsinkin tiloissa, joissa esiintyy ilman epäpuhtauksia, savua, kaasua, höyryä sekä pölyä. Ilmanvaihdon apuna voidaan käyttää lisälaitteita, joilla epäpuhtauksien lähde eristetään ja niiden leviäminen estetään. (17, 33 § 1.–3. momentti.)

Työtilojen valaistuksesta mainitaan työturvallisuuslaissa, että valaistuksen pitää olla työn edellyttämä ja henkilöstön edellytysten mukainen. Sopiva, mutta tehokas valaistus lisää työnlaatua ja tehokkuutta. Lisäksi työtiloissa on huolehdittava järjestyksestä ja siisteydestä. Tällä vaikutetaan huomattavasti henkilöstön turvallisuuteen sekä terveyteen. Työtilojen siivous tulee järjestää niin, ettei siitä aiheudu haittaa tai vaaraa henkilöstölle. (17, 34 § 1. momentti, 36 § 1. momentti)

Työturvallisuuslaissa käydään läpi koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden oikeaoppinen käyttö. Työnsuorituksessa saa käyttää ainoastaan sellaisia koneita, laitteita, työvälineitä tai muita laitteita, mitkä ovat työhön ja työolosuhteisiin oikeita sekä tarkoituksenmukaisia. Lisäksi niiden asennus, huolto, puhdistus, suojaus ja merkinnät täytyy olla asianmukaisesti suoritettuina. Kuitenkin pääsy koneen tai työvälineen vaara-alueille pitää rajoittaa niiden rakenteen, suojauksen, sijoituksen tai turvalaitteiden avulla. (17, 41 § 1.–2. momentti.)

Työvälineiden käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksista työturvallisuuslaissa määrätään, että kone, työväline tai muu laite on tarkastettava asennuksen ja toimintakunnon varmistamiseksi ennen ensimmäistä käyttöönottoa tai muutostöiden jälkeen. Määräaikaistarkastukset on suoritettava säännöllisin väliajoin ja tarvittaessa poikkeustilanteiden jälkeen. Tarkastuksia suorittavalla henkilöllä täytyy olla pätevyys ja tuntemus tarkastettavan laitteen tai koneen rakenteeseen, käyttöön ja tarkastamiseen. Tarkastaja on yleensä riippumaton asiantuntija. Tarkastuksissa on arvioitava laitteen tai koneen turvallisuus käytön kannalta. (17, 43 § 1.–2. momentti.)

9.3 Toimitila

Kun päätös yrityksen perustamisesta Muonioon vahvistui, alettiin selvittää ja etsimään hyvää toimitilaa. Yhtenä vaihtoehtona olisi ollut uuden toimitilan rakentaminen. Lopulta päädyttiin siihen tulokseen, että todennäköisesti olisi mahdollista sopia A-katsastuksen kanssa katsastustoiminnan hoitamisesta Muoniossa. Tällöin oma toimipiste hoitaisi katsastustoiminnan A-katsastuksenkin käyttämissä kiinteistöosakeyhtiön vuokratoimitiloissa. Vuokrasopimus toimitilalle olisi hoidettava kiinteistöosakeyhtiön kanssa, mihin olisi sovittava kaikki tarvittavat tiedot ja ehdot.

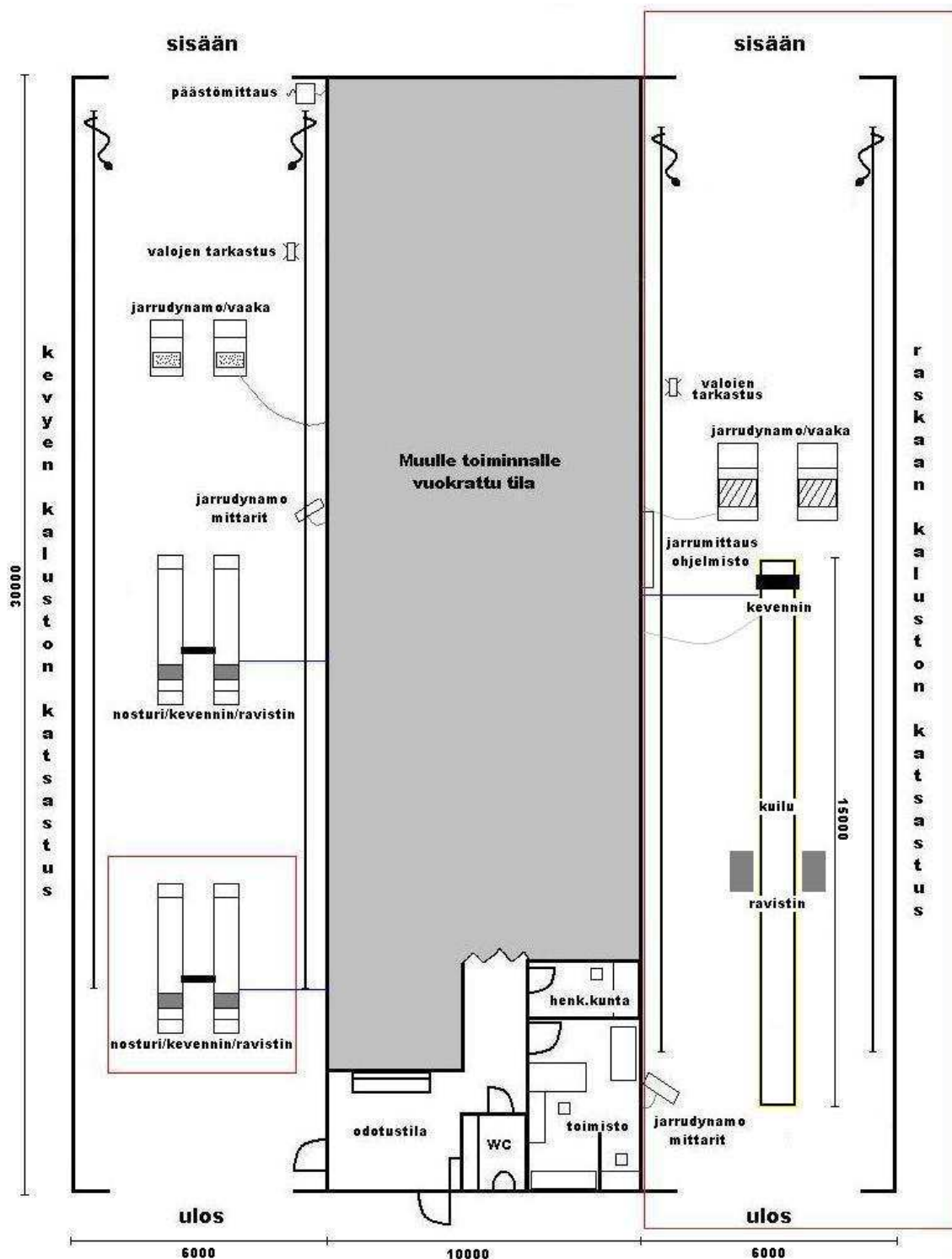
Toimitila sijaitsee lähellä Muonion ydinkeskustaa ison ja vilkkaan Kilpisjärventie varressa, siksi toimipisteelle olisi myös helppo löytää. Toimitila olisi katsastustoimintaan todella hyvin soveltuva. Piha-alueelta löytyisi tilaa parkkipaikoille ja koeajoille. Katsastushallit olisivat läpiajettavat ja tarpeeksi tilavat mitoiltaan. Lisäksi halleissa olisi valmiina ympäristölain määräämät öljynerotuskaivot, raskaalle kalustolle sopiva tarkastuskuilu sekä toimiva lämmitys- ja erinomainen

valaisinjärjestelmä. Toimitilan kuluihin keskitytään tarkemmin luvussa 10 Katsastustoimipisteen perustamiskustannukset.

Kuvan 14 pohjapiirros mittoineen suunniteltiin Muoniossa sijaitsevan toimitilan mukaiseksi. Pohjapiirros koostuu kevyen ja raskaan kaluston halleista, toimisto- ja odotustilasta sekä WC:stä ja henkilökunnantilasta. Lisäksi samaan pohjapiirrokseen suunniteltiin ja sijoiteltiin katsastuslaitteistot, pakokaasulinjastot sekä paineilmapiutkistot sinisellä jatkuvalla viivalla ja sähköjohdotukset harmaalla kaariviivalla niitä tarvitseville laitteille. Kuvan 14 pohjapiirroksessa näkyvä harmaalla värjätty alue katsastushallien välissä on muulle liiketoiminnalle vuokrattu, joten tämä ei olisi katsastustoimipisteen käytössä.

Kuvassa 14 pohjapiirrokseen punaisella rajatut alueet tarkoittavat yrityksen toisen vuoden laajennuksia ja hankintoja. Näihin laajennuksiin ja hankintoihin kuuluvat raskaan kaluston halli laitteistoineen sekä kevyen kaluston hallin toinen nosturipaikka. Näin laiteinvestoinnit jakautuvat kahdelle eri vuodelle. Tämä on huomioitu myös tuloslaskelmia tehtäessä.

Kuvan 14 mukaan katsastushalleihin ajettaisiin sisään taiteovista, jotka sijaitsevat toimipisteen takana. Ulosajo tapahtuisi hallien toisesta päästä toimitilan etupuolelle. Toimiston ja kevyen kaluston hallin välillä kulkeminen tapahtuisi suoraan odotustilasta. Raskaan kaluston halliin pääsisi ulkopuolen taiteovissa sijaitsevista kulkuovista, koska halli on huomattavasti vähäisemmällä käytöllä.

KUVA 14. Katsastustoimipisteen pohjapiirros ja laitesijoittelut

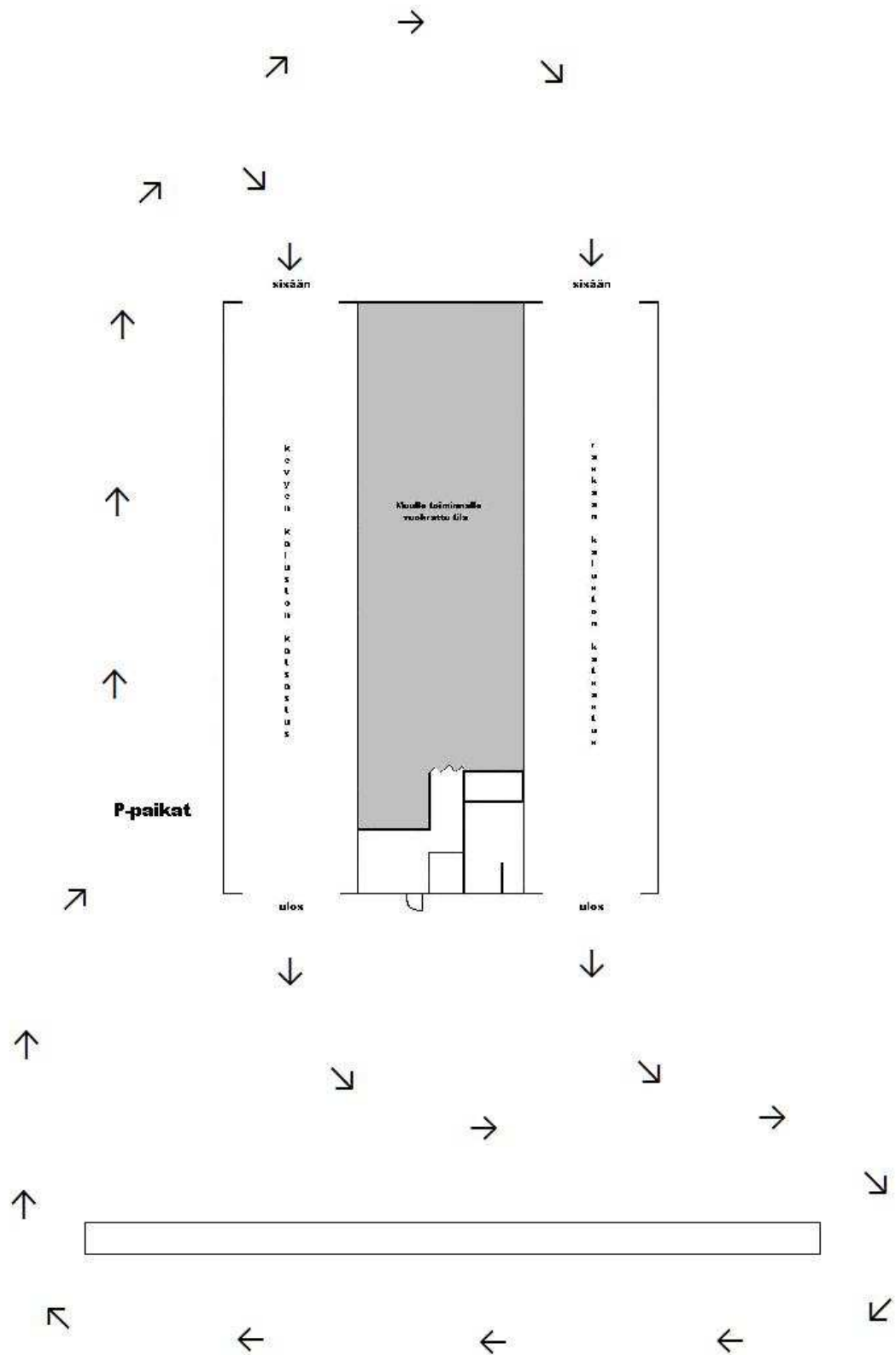
Molemmat katsastushallit tulitisiin varustamaan kahdella pakokaasunpoistolinjalla. Tähän kuuluisivat poistoimurit ja -linjat. Poistolinja rakennettaisiin kiskoa myöden kulkevaksi, jolloin poistoletku palautuisi automaattisesti vaijerikelan vetämänä takaisin hallin sisääntulo-ovelle ja olisi näin ollen heti valmiina kytket-

täväksi sisään ajettavaan ajoneuvoon. Lisäksi nosto-ovet molemmissa halleissa varustettaisiin peileillä, joita käytettäisiin valojen tarkastuksiin ja nosturille tai kuilulle ajoa varten.

Kevyen kaluston hallin sisääntulo-oven eteen jätettäisiin riittävästi tilaa pakokaasupäästö- ja valaisinmittauksille sekä -tarkastuksille. Lisäksi tässä vaiheessa katsastusta olisi helpointa suorittaa tarvittavat ajoneuvon sisä- ja moottoritilan tarkastukset. Tämän jälkeen ajoneuvo ajettaisiin heilahdusvaimennintestirille sekä vaa'alle ja siitä jarrudynamometrille. Lopuksi ajoneuvo ajettaisiin keventimellä ja ravistimella varustetulle nostimelle alustan- sekä välystentarkastusta varten.

Raskaan kaluston pakokaasupäästömittaukset tehtäisiin kevyen kaluston hallin ulkopuolella sisääntulo-oven edessä. Toimenpide on nopea suorittaa, eikä se hidastaisi kevyen kaluston katsastustoimintaa. Tämän jälkeen ajoneuvo ajettaisiin omaan halliinsa, jossa ensimmäisenä suoritettaisiin ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän tietojen-, yleisen kunnon- ja valaisimientarkastus. Tässä vaiheessa ajoneuvoon tai ajoneuvoyhdistelmään kytkettäisiin myös jarrupainelähtimet, käynnistettäisiin tietokoneavusteinen jarrusovitusohjelmisto sekä syötettäisiin ohjelmaan ajoneuvotiedot. Seuraavaksi ajoneuville tai ajoneuvoyhdistelmälle suoritettaisiin perus- tai laaja jarrusovitusmittaus. Lopuksi ajoneuvo tai ajoneuvoyhdistelmä ajettaisiin alustan- ja välystentarkastukseen keventimellä sekä ravistimella varustetun tarkastuskuilun päälle.

Kuvan 15 piirros havainnollistaa toimipisteen asfaltoidun ja isokokoisen pihalueen käytön. Katsastuksen suorittaja hakisi asiakkaan ajoneuvon toimitilan vasemmalta puolelta P-paikalta ja ajaisi ajoneuvon sille kuuluvaan halliin. Katsastustoimien jälkeen katsastuksen suorittaja ajaisi ajoneuvon ulos hallista, jonka jälkeen hän kiertäisi nuolien mukaan koeajoradan myötäpäivään ja palaisi P-paikalle. Koeajon aikana on kuitenkin huomioitava muut piha-alueella liikkujat, ettei vahinkoja pääsisi tapahtumaan. Ennen ajoneuvon luovutusta asiakkaalle katsastuksen suorittaja tekisi katsastuspäätöksen ja tulostaisi tarvittavat paperit.

KUVA 15. Katsastustoimipaikan pihajärjestelyt ja koeajoalue

9.4 Henkilökunta

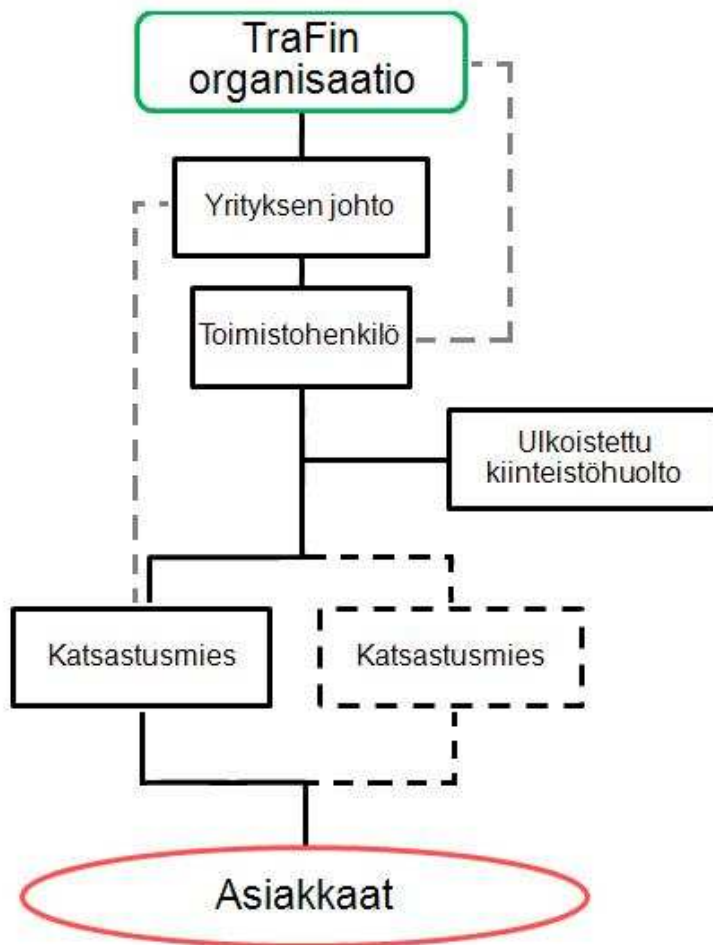
Yrityksen organisaatiokaavio on esitetty kuvassa 16. Harmaat katkoviivat tarkoittavat, että toinen katsastusmies hoitaa myös yrityksen johtoa sekä toimistohenkilö olisi yhteydessä TraFin organisaatioon. Lisäksi mustalla katkoviivalla merkitty toinen katsastusmies tarkoittaa toisena vuonna palkattua henkilöä. Seuraavaksi kerrotaan tarkemmin henkilökunnan toimista.

Kuvasta 16 havaitaan, että yrityksen johtamisen lisäksi itsellä olisi tarkoitus suorittaa ensimmäisen vuoden katsastustoimia. Yrityksen käynnistymisen, toiminnan vakiintumisen ja asiakasmäärien kasvaessa tarkoitus olisi työllistää toinen henkilö hoitamaan ajoneuvojen määräaika-, muutos- ja rekisteröintikatsastuksia.

Toimistohenkilöksi yrityksen alkuvaiheissa riittäisi yksi henkilö. Tähän sopiva henkilö löytyisi lähipiiristä. Hänellä olisi myös riittävä ammattitaito ja monen vuoden työkokemus toimistoalalta. Hän hoitaisi ajanvaraus- ja asiakaspalvelun sekä katsastustoiminnan paperityöt. Lisäksi kirjanpito suunniteltiin hänen tehtäväksi. Tarkoituksena olisi myös palkata tulevaisuudessa toinen toimistohenkilö asiakasmäärien kasvun ja toiminnan vakiintumisen yhteydessä.

Yhteydet TraFin kanssa hoidettaisiin pääasiassa yrityksen johdon kesken. Tämän lisäksi toimistohenkilö voisi tarvittaessa olla yhteyksissä TraFiin, koska hänellä on hoidettavana katsastustoiminnan paperityöt.

Toimitilan kiinteistöhuolto ja kunnossapito suunniteltiin ulkoistettavaksi toiminnaksi. Tähän soveltuva henkilö olisi ammattitaitoinen, kokenut ja luotettava. Hän hoitaisi työpanoksellaan toimitiloissa ja sen ulkopuolella tarvittavat puhtaanapito- ja huoltotoimet.

KUVA 16. Oman yrityksen organisaatiokaavio

9.5 Aukioloajat

Aukioloajat suunniteltiin siten, että katsastustoimipaikka olisi auki maanantaista perjantaihin klo 9–18. Aamuisin klo 9–11 aikana olisi tarkoitus suorittaa jälkitarkastukset. Jälkitarkastuksiin asiakkaille olisi mahdollista tulla ilman ajanvarausta tuona aikana. Jälkitarkastuksien ja perinteisten katsastuksien välille suunniteltiin henkilöstön ruokatauko. Perinteiset katsastukset olisi siis tarkoitus suorittaa 12–18 välisenä aikana. Keskimäärin katsastuksiin kului aikaa 15–20 min, joten yksi katsastusmies ehtisi kuuden tunnin aikana katsastaa noin 20 ajoneuvoa.

Lisäksi harkinnassa oli lauantai aukioloa, mutta tätä ei vielä tässä vaiheessa pystytty päättämään. Tämä olisi sopiva päivä niille, jotka ovat töissä arkisin eivätkä pääse käyttämään ajoneuvojaan katsastuksissa aukioloaikana. Lauantain aukiolo sopisi myös niille, jotka tulisivat Enontekiöltä pitkän matkan takaa.

10 KATSASTUSTOIMIPISTEEN PERUSTAMISLASKELMAT

Tässä osiossa käydään läpi katsastustoimipisteen perustamislaskelmat. Laskelmien tarkoituksena on antaa mahdollisimman realistinen kokonaiskuvaus rahavirroista. On kuitenkin muistettava, että tuloslaskelmat ovat arvioituja ja suuntaa-antavia.

Laskelmien salassapidon vuoksi tekstissä mainitut lasketut rahasummat on merkitty X-kirjaimella. Lisäksi liitteinä olevat tuloslaskelma-arviot tästä versiosta on jätetty julkaisematta. Täydellinen versio rahasummineen ja tuloslaskelma-arvioineen on saatavissa sopimuksen mukaan tämän insinööritoimiston tekijältä.

10.1 Kustannukset

Sisäisen laskentatoimen vaikuttavin tekijä on yrityksen kustannukset. Elintärkeiden laskelmien avulla yrittäjä selvittää yrityksen toiminnan kannattavuutta, taloudellisia tunnuslukuja sekä tulevaisuutta. Yrityksien kustannusrakenne riippuu esimerkiksi siitä, että myykö yritys palveluita vai tavaroita. (18, s. 16.) Katsastustoiminnassa kustannuksia syntyy erilaisista tuotantotekijöistä. Näitä aiheutuu esimerkiksi toimitiloista, henkilöstöstä, toimisto- ja katsastuslaitteistosta sekä näihin liittyvistä sivukuluista.

Yleensä yrityksen kustannukset jaetaan kiinteisiin ja muuttuviin kustannuksiin. Kustannuksia voidaan myös jakaa välillisiin ja välittömiin kustannuksiin sekä yhteis- ja erilliskustannuksiin. (18, s. 16.) Yrityksen kustannukset muuttuvat yrityksen toimintasuhteiden muutoksien mukaan, joko suoraan tai ei olleenkaan. Muuttuvat kustannukset riippuvat yrityksen toiminnan ja tuotannon määrästä. Yrityksen myynnin kasvaessa tuotannon on kasvettava, mikä johtaa myös kustannusten kasvamiseen. Jos yrityksen toiminnot taas ovat pysähdyksissä, niin ei kustannuksiakaan synny. Muuttuvat kustannukset koostuvat esimerkiksi raaka-ainekustannuksista, energiakustannuksista, palkkakustannuksista ja niiden sivukuluista. Osa palkkakustannuksista voi myös kuulua kiinteisiin kuluihin. (19, s. 48.) Kiinteät kustannukset ovat sellaisia kuluja, joihin ei toimintasuhde vaikuta. Lisäksi kiinteisiin kustannuksiin ei voida vaikuttaa lyhyellä aikavälillä. Kustannukset siis pysyvät vakioina tuotannosta ja myynnistä riippumatta. Kiinteitä

kustannuksia ovat esimerkiksi koneet ja laitteet, poistot, mainonta, vuokrat ja korot. (20, s. 17.)

Kustannusten luokittelutapana yrittäjä voi käyttää välittömiin ja välillisiin kustannuksiin jakamista. Välittömiä kustannuksia ovat esimerkiksi raaka-aineet, koska ne voidaan keskittää suoraan tiettyihin suoritteisiin. Välillisiä kustannuksia taas ei voida keskittää suoraan. Näitä ovat esimerkiksi vuokrat. (19, s. 53.) Yhtenä vaihtoehtoja yrittäjä voi myös jakaa kustannukset erillis- ja yhteiskustannuksiin. Kustannuksia, joita syntyy kun yrityksen valikoimaan otetaan tai valikoimasta poistetaan tuote tai palvelu. Näitä kutsutaan erilliskustannuksiksi. Yhteiskustannukset ovat laskentakohteiden yhdessä aiheuttamia ja niitä ei voida keskittää yhdelle tietylle laskentakohteelle. (21, s. 41.)

Yrityksen työkustannukset selviävät palkkalaskennalla. Palkat kuuluvat kiinteisiin kustannuksiin, jos ne määräytyvät ajan mukaan. Palkkojen sivukulut ovat joko muuttuvia tai kiinteitä kustannuksia. Tähän vaikuttaa se, että aiheutuvatko ne muuttuvista vai kiinteistä palkoista. (21, s. 20–21.) Myös itse yrittäjän työhön panostus on huomioitava työkuustannuksiin. Työkuustannukset ovat yrityksessä erittäin tärkeässä roolissa toimialasta riippuen.

Lyhytvaikutteisia kustannuksia yritykselle syntyy esimerkiksi ostetusta energiasta, koneiden ja toimitilojen vuokrista ylläpitokustannuksineen sekä tilitoimisto-, asiantuntija- ja konsultointipalveluista. Näiden kustannuksien tiedot yrittäjä saa suoraan yrityksen kirjanpidosta. Seuraavaksi käydään läpi katsastustoimipisteen kustannukset. Tässä vaiheessa yrittäjän täytyy tietää, mistä kustannukset syntyvät ja kuinka suuria ne arviolta ovat. Näiden pohjalta yrittäjä ja mahdolliset rahoittajat saavat selkeän kuvan yrityksen investoinneista ja yrityksen suunnitellusta myynnistä.

10.1.1 Katsastuslaitteet

Katsastustoimipisteeseen tarvittavien laitteiden ja työkalujen hintoja selvitettiin vertailun vuoksi kahdelta eri jälleenmyyjältä. Nämä jälleenmyyjät olivat AD Varaosa Maailma Oy ja Suomen Työkalu Oy. Molempien jälleenmyyjien laitteet olivat myös TraFin hyväksymät.

AD Varaosa Maailma Oy:n henkilökuntaa kuuluvan myyjän Jari Sinkkosen kanssa pidettiin henkilökohtainen neuvottelu laitehinnoista. Suomen Työkalu Oy:ssä työskentelevä myyjä Ville Sailamaa toimitti hinnastot suoraan sähköpostin välityksellä. AD Varaosa Maailma ja Suomen Työkalu voisivat tehdä myös käytönkannalta järkevästi toimivat laitesijoittelut, kun heille toimittaisi toimipaikan pohjapiirrokset mittoineen.

Laiteiden jälleenmyyjien kanssa olisi mahdollista myös tehdä laitteista leasing-sopimus, joka olisi taloudellisesti järkevin vaihtoehto. Silloin laiteinvestoinnit eivät nousisi kerralla korkeiksi. Laitteiden vuokrahintaan voisi vaikuttaa kuukausierien ja loppulunastussumman suuruudella. Leasing-sopimuksen tekemiseen on oltava yrittäjällä kuitenkin aina rahoitusyhtiön lupa. Tässä työssä otettiin huomioon vain katsastuslaitteiden uushankintahinnat, joiden mukaan kannattavuudet ja kustannukset laskettiin. Laitekustannuksiin ei otettu huomioon laitteiden rahtikuluja.

AD Varaosa Maailman tarjoamat laitteet hintoineen on lueteltu taulukkoon, joka löytyy liitteestä 2 ja Suomen Työkalun tarjoamat laitteistot hintoineen löytyvät taulukosta liitteestä 3. Näiden kahden jälleenmyyjän myymät laitteet eivät ole markkinoiden halvimmat, mutta laitteiden laatu taas on markkinoiden kärkipäätä. Lisäksi laitteiden huolto ja tekninen tuki toimisivat todella hyvin, mikä olisi yksi tärkeimmistä asioista yrityksen alkuvaiheissa.

Molempien jälleenmyyjien laitteet ovat suunnilleen samoissa hinnoissa. Suurimmat hintaerot jälleenmyyjien välillä oli laitteiston asennus- ja huoltokustannuksissa sekä raskaan kaluston jarrutarkastuslaitteistossa. Laitehinnat ovat tämänhetkisiä ja niihin tulee päivityksiä sekä muutoksia siinä vaiheessa, kun katsastustoimipistettä ollaan konkreettisesti perustamassa. Lisäksi hinnastosta havaitsee, että raskaankaluston katsastuslinjan laitteet ovat noin puolet koko laitekustannuksista.

Tuloslaskelmat tuleville vuosille tehtiin kuitenkin edullisempien laitteiden hinnaston mukaan eli AD Varaosa Maailma Oy:n tarjoamien tuotteiden mukaan. Yrityksen perustamisen alkuvaiheessa rahan tarve on suuri, joten katsastuslaitteinvestointeja pystyttiin puolittamaan. Siksi ensimmäisenä vuonna hankintalistalla

olivat vain kevyen kaluston laitteet ja toisena vuonna raskaan kaluston katsastuslaitteet sekä kevyen kaluston toinen nosturipaikka.

Katsastuslaitteistojen hankintahinnaksi ensimmäisenä vuonna tulisi noin X €, joka sisältää alv:n, asennukset ja huollot. Liitteen 4 tuloslaskelmassa tämä huomioitiin investointeja laskettaessa. Yrityksen palveluiden laajennettua toisena vuonna uusien laitteiden hankintahinnaksi tulisi noin X €, joka myös sisältää alv:n, asennukset ja huollot. Liitteen 5 tuloslaskelmassa hankintahinta huomioitiin investoinneissa, johon myös lisättiin edellisvuoden laitehankintahinnat poistot vähennettynä. Kolmantena vuonna laitehankintoja ei tarvitse tehdä, joten liitteen 6 tuloslaskelmassa huomioitiin investoinneissa vain laitteiden huoltokustannukset sekä ensimmäisen ja toisen vuoden laitehankintahinnat poistot vähennettynä.

Ensimmäisen ja toisen vuoden katsastus- ja toimistolaitehankintojen vuoksi tuloslaskelmissa huomioitiin poistot. Poistojen osuutena tuloslaskelmissa käytettiin 25 %. Poistot huomioitiin myös käyttökatearvetta sekä liike-tulosta laskiessa.

10.1.2 Toimistolaitteet

Toimistolaitekustannukset koostuivat muun muassa toimipisteen tietokoneista, tarvittavista ohjelmistoista sekä oheislaitteista. Laitteisto- ja ohjelmistohintoja selvitettiin jälleenmyyjien internet sivuilta.

Ensimmäisenä vuonna hankittavina laiteina olisivat kolme tietokonetta, kaksi tulostinta kopiokoneella ja skannerilla sekä kaksi matkapuhelinta. Yksi tietokoneista ja tulostimista asennettaisiin katsastushalliin sekä toinen matkapuhelimita olisi tarkoitettu katsastusmiehen käyttöön. Näiden laitteiden hankintahinnaksi liitteen 4 tuloslaskelmassa tulisi X €, joka sisältää alv:n. Tuloslaskelmassa tämä huomioitiin investointeja laskettaessa.

Tarvittavia tietokoneohjelmia olisi myös hankittava. Näitä olisivat Microsoft Office-paketti, Passeli kirjanpito-ohjelma ja virusturva. Lisäksi täytyisi olla ATJ eli ajoneuvotietojärjestelmä-, KATI eli katsastustietojärjestelmä- ja pankkiyhteys. Olisi myös tehtävä internet- ja matkapuhelin- ja maksupääteliittymäsopimukset. Ohjelmistojen hankintahinnaksi tulisi X €, jonka lisäksi ohjelmista joutuisi mak-

samaan käyttömaksuja X €/vuosi. Lisäksi liittymistä täytyisi vuosittain maksaa X €/vuosi. Nämä hinnat sisältävät alv:n. Ohjelmistojen hankintahinnat huomioitiin liitteen 4 ensimmäisen vuoden tuloslaskelmassa investointien laskemisessa. Ohjelmistojen ja liittymien käyttömaksut huomioitiin myyntikatetarpeen laskennassa kiinteissä kuluissa sekä käyttökateen laskennassa.

Toisena vuonna hankittavana olisi kolmas tietokone raskaankaluston jarrusovitusohjelmistoa varten. Lisäksi olisi hankittava kolmas matkapuhelin, jotta toinen katsastusmies saisi myös puhelimen. Näiden laitteiden hankintahinnaksi alv mukaan lukien tulisi X €. Tämä huomioitiin liitteen 5 tuloslaskelmassa toimistolaiteinvestoinneissa. Lisäksi toisen vuoden toimistolaiteinvestointeihin lisättiin ensimmäisen vuoden hankintakulut poistot vähennettynä. Myös vuosimaksut ohjelmista ja liittymistä huomioitiin toisen vuoden tuloslaskelmaan, kuten edellisenä vuonnakin. Liittymistä aiheutuvat vuosimaksut nousivat toisen katsastusmiehen puhelinliittymän kustannusten vuoksi noin X €.

Kolmannelle vuodelle suunnitelmissa ei olisi uusia laitehankintoja, mutta liitteen 6 tuloslaskelmassa täytyi huomioida investoinneissa ensimmäisen ja toisen vuoden laitehankinnat poistot vähennettyinä. Lisäksi huomioitiin ohjelmien ja liittymien vuosikustannukset, kuten muinakin vuosina. Nämä vuosimaksut arvioitiin pysyvän toisen vuoden hintatasolla.

10.1.3 Henkilöstö ja vakuutukset

Työntekijöistä aiheutuvia kuluja olisivat palkan lisäksi myös palkan sivukulut. Sivukuluja ovat eläke- työttömyys-, tapaturma-, ryhmähenki- ja sairausvakuutusmaksut. Katsastusmiehelle laskettiin palkaksi X €/vuosi ja toimistohenkilölle X €/vuosi. Sivukulujen osuutena käytettiin 22,1 %, joka on keskimääräinen sivukulu 1 936 500 € palkkasummaan saakka.

Liitteiden 4–6 tuloslaskelmissa palkkakustannukset sivukuluineen huomioitiin myyntikatetta laskiessa kiinteissä kuluissa sekä käyttökateetta laskiessa. Toiselle ja kolmannelle vuodelle palkkaluihin lisättiin toisen katsastusmiehen työllistämisestä johtuvat kulut. Palkankorotuksia ei kolmella ensimmäisellä vuodelle vielä tultaisi suorittamaan.

Yrittäjän vakuutusmaksut ovat riippuvaisia yrityksen liikevaihdosta. Vakuutusmaksut sisältävät toimitilan vakuutuksien lisäksi yrittäjän vakuutukset. Vakuutusmaksut arvion mukaan olisivat noin X % liikevaihdosta. Oman yrityksen vakuutusmaksujen osuudet näkyvät liitteinä 4–6 olevista tuloslaskelmista. Vakuutusmaksut huomioitiin myyntikatetarvetta laskiessa kiinteissä kuluissa sekä käyttökattetta laskiessa.

10.1.4 Toimitila

Selvitysten mukaan A-katsastuksenkin käyttämän tilan vuokra olisi kuukaudessa noin X € kevyen kaluston hallin ja toimistotilojen osalta. Raskaan kaluston hallin vuokraus toisena vuonna nostaisi koko toimitilan kuukausivuokraa noin X €:lla. Vuokrat huomioitiin liitteiden 4 ja 5 tuloslaskelmissa. Lisäksi liitteen 6 tuloslaskelmaan lisättiin vuokran korotukseksi noin X €. Vuokrat kuuluivat kiinteisiin kuluihin ja ne huomioitiin myyntikatetarpeen ja käyttökattteen laskennassa.

Käyttö- ja lämmityssähkön sekä veden kulutus arvioitiin liitteiden 4–6 tuloslaskelmiin. Tilastokeskuksen tilastojen ja eri sähköyhtiöiden internet sivuilta löytyneiden tietojen pohjalta vuoden energiakuluiksi saatiin noin X €. Hinta sisältää energian- ja siirtomaksun veroineen. Lisäksi toisen vuoden tuloslaskelmaan huomioitiin noin X € korotus raskaan kaluston katsastushallin vuokrauksen ja sähkönhinnan nousun vuoksi. Myös kolmannelle vuodelle huomioitiin sähkönhinnan nousua noin X €. Energiakulut huomioitiin tuloslaskelmissa kiinteinä kuluina myyntikatetarpeen ja käyttökattteen laskennassa.

Toimitilan kiinteistöhuolto ja kunnossapito suunniteltiin ulkoistetuksi palveluksi. Kiinteistöhuollon ja kunnossapidon kustannuksiksi kolmen vuoden sopimuksella arvioitiin noin X €/vuosi alv mukaan lukien. Kustannukset huomioitiin liitteiden 4–6 tuloslaskelmissa myyntikatetarvetta laskiessa kiinteinä kuluina sekä käyttökattetta laskiessa.

10.1.5 Markkinointi ja palveluhinnoittelu

Tuloslaskelmiin arvioitiin yrityksen markkinoinnin kuluiksi noin X € vuodessa. Liitteenä 4–6 löytyvissä laskelmissa mainontakulut huomioitiin kiinteinä kuluina myyntikatetarvetta sekä käyttökattetta laskettaessa.

Palveluhinnoittelu suunniteltiin kaupungeissa tarjottavien katsastushintojen pohjalta. Näin saataisiin kilpailukykyiset ja kaupunkien tasoiset hinnat myös Tunturi-Lapin haja-asutusalueelle. Seuraavaksi taulukossa 2 on esitelty suunniteltu hinnasto, joka tultaisiin myös pitämään toimitiloissa asiakkaiden nähtävillä. Salasapidon vuoksi taulukkoa 2 ei ole julkaistu. Taulukko on saatavissa sopimuksen mukaan tämän insinööriyön tekijältä.

Ensimmäisen vuoden keskihinta-arvioksi laskettiin X €. Tämä sisältäisi määräaikaikatsastukset, jälkitarkastukset, pakokaasu- ja OBD-mittaukset, rekisteröinti- sekä muutoksikatsastukset enintään 3 500 kg:n ajoneuvoihin. X € keskihinta-arviota käytettiin ensimmäisen vuoden tuloslaskelman myynninosuuden laskennassa.

Toisen vuoden keskihinta-arvioksi laskettiin X €, joka sisältää kaikki veloitettavat katsastuspalvelut. Tätä hinta-arviota puolestaan käytettiin vuosien 2015 ja 2016 tuloslaskelmien myynninosuuden laskennassa.

10.1.6 Lainojen korot ja yrityksen tuloverotus

Lainan määräksi arvioitiin investoinnit huomioiden ensimmäisenä vuonna X €, jolloin maksuajaksi määriteltiin X vuotta ja lyhennykset tapahtuisivat tasaerinä kuukausittain. Ensimmäisen vuoden lainaan huomioitiin myös käyttöpääoman tarve. Toiselle vuodelle katsastustoiminnan laajentumisesta aiheutuvien kustannusten vuoksi arvioitiin lisälainan määräksi X €. Maksuajaksi määräytyi kymmenen vuotta kummankin vuoden lainalle laitteiden arvioidun kestoajan vuoksi. Vuosikoroiksi arvioitiin X % kyseisille lainasummille. Lainojen korkokulut liitteiden 4–6 laskelmissa huomioitiin suuntaa-antavina liikutulostarvetta laskiessa. Lisäksi täytyy muistaa, että pankkilainojen korot voivat muuttua lainanottohetken jälkeen.

Tuloveroprosenttina käytettiin liitteiden 4–6 tuloslaskelmissa 24,5 %, vaikka tämä onkin muuttumassa vuonna 2014 20 %:iin. Tuloslaskelmista havaitaan, että verot vähennetään ennen yrityksen lopullista tulosta.

Ennen yrityksen tuloverotusta voidaan sen hetkisestä tuloksesta vähentää edellisen tilikauden tappiot. Tappioita ei voida vähentää ensimmäisenä vuonna,

koska yritys perustetaan silloin. Ymmärrettävästi ensimmäisen vuoden tilikauden jälkeen yritys jäisi tappiolle, koska asiakasmäärät eivät välttämättä olisi tarpeeksi suuret. Lisäksi investointien määrät olisivat kaikista suurimmat aloitusvuonna. Liitteiden 4–6 tuloslaskelmien mukaan katsastustoimipiste ei kuitenkaan jäisi tappiolle yhdelläkään arvioidulla tilikaudella.

10.2 Kannattavuus

Kannattavuuslaskelman avulla yrittäjälle hahmottuu myyntitavoite. Kannattavuuslaskelma toimii hyvänä vertailukohteena myyntibudjettiin. Kannattavuuslaskelma on todella vaikea laatia, koska se ei ota kantaa myynnin ennustamisen ja tarpeeseen. (13, s. 14.)

Laskelmaa tehtäessä tarkastellaan kuluja, joita toiminta aiheuttaa myynnistä riippumatta. Tulotarpeet ja kulut kannattaa listata yksinkertaisesti taulukkoon, josta ne on helppo laskea yhteen. Lisäksi taulukkoon on syytä arvioida yritystoimintaan käytettävissä oleva aika esimerkiksi aukioloaikojen mukaan tai työtuntimäärien mukaan viikossa ja kuukaudessa. (13, s. 14.)

Lopulta laskelmasta selviää kriittinen piste eli paljonko myyntiä määrätyllä ajalla ja hinnalla täytyy vähintään suorittaa, että toiminta olisi kannattavaa ja taloudellista. Näin yrittäjä saa laadittua kriittisen pisteen eli valitulla hintatasolla ja katteella syntyvän nollatuloksen myyntimäärään nähden. Lisäksi on muistettava, että lainarahoituksen myöntämisen perusteena ensisijaisesti on aina yritystoiminnan kannattavuuden arviointi. (13, s. 14.)

Kannattavuuslaskelman osoittama minimilaskutustavoite eri asiakasryhmien kesken voidaan jakaa myyntilaskelman avulla. Jako helpottaa yrittäjää arvioimaan asiakkuuksien tärkeyttä, mutta on huomioitava mahdolliset alennukset sekä myytävien tuotteiden tai palveluiden muuttuvat kulut. (13, s. 14.) Kannattavuuslaskelma siis kuvaa taloudellista tuloksellisuutta yrityksessä. Siksi tätä on tärkeää mitata, analysoida ja seurata. Näiden avulla yrittäjä saa käsityksen kannattavuusasteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Yksinkertaisimmillaan kannattavuuslaskenta on tulojen vertaamista menoihin. Kannattavuuslaskelman avulla yrittäjä havaitsee koituuko liiketoiminnasta voittoa vai tappiota.

Yrityksen kannattavuutta laskettiin tuloslaskelmien avulla vuosille 2014–2016, jotka ovat liitteenä 5–6. Laskelmiin huomioitiin yrityksen perustamiseen liittyvät kulut. Tuloslaskelmalla olisi tarkoitus kartoittaa työntekijöiden elannon lisäksi katsastustoiminnan turvaaminen.

Katsastuksessa käytettävien ajoneuvojen määrä arvioitiin jokaiselle vuodelle erisuuruisiksi. Keskimääräarviot sisältävät määräaika-, muutos- ja rekisteröintikatsastusten lisäksi jälkitarkastukset. Lisäksi tuloslaskelmien myynnin tulon laskentaan käytettiin katsastuksen keskihintoja sekä vuoden työpäivämääränä 220.

Ensimmäisenä vuonna katsastettavien ajoneuvojen keskimääräksi arvioitiin X kpl/vrk ja keskihinnaksi määräytyi X €/katsastettava ajoneuvo. Tällöin myynnintulokseksi vuodessa saataisiin noin X €. Ensimmäisen vuoden liikevaihdon osuus olisi tällöin noin X €. Suurten investointien ja vähäisten katsastussuoritteiden vuoksi ensimmäisellä tilikaudella yritys jäisi laskelmien mukaan silti voitolle noin X €.

Toisena vuonna katsastettavien ajoneuvojen keskimääräksi arvioitiin X kpl/vrk. Tämän lisääntyisi raskaan kaluston katsastusten alkamisen johdosta sekä toisen katsastusmiehen palkkaamisen vuoksi. Toisena vuonna katsastuksien keskihinnaksi tulisi X €. Tällöin myynnintulokseksi saataisiin noin X € ja yrityksen liikevaihdoksi tulisi noin X €. Lopulta yritys jäisi voitolle toisella tilikaudella noin X €.

Kolmantena vuonna keskihintaan ei tulisi suurta muutosta vaan katsastettavien ajoneuvojen keskimäärä nousisi. Tällöin ajoneuvoja arvioitiin olevan katsastuksissa keskimäärin X kpl/vrk. Kolmantena vuonna myynnintulos olisi noin X € ja liikevaihto olisi noin X €. Lisäksi yritys jäisi voitolle laskelmien mukaan X €.

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan katsastustoimipisteiden liikevaihto liikkuu 550 000 € ja 600 000 € välillä. Kolmannen vuoden tuloslaskelman mukaan päästäisiin jo lähelle katsastustoimipisteiden keskimääräistä liikevaihtoa katsastussuoritemäärien kasvusta ja investointien vähäisyydestä johtuen.

11 YHTEENVETO

Olen ollut kiinnostunut yritystoiminnasta jo insinööriopintojeni alussa. Kun viime keväänä opinnäytetyöaiheen miettiminen ja valinta olivat ajankohtaista, päätin tehdä yksityisen katsastustoimipisteen perustamissuunnitelman. Päädyin aiheeseen, koska se on ajankohtainen ja hyödyllinen tulevaisuuteni kannalta. Opiskeluvuosien kesät olisivat antaneet hyvät mahdollisuudet katsastusalan kesätöihin, mutta tein muita autoalaan liittyviä töitä. Tältäkin kannalta aiheen käsittely oli uutta ja mielenkiintoista.

Tutkiessani Suomen katsastustoiminnan historiaa hämmästyin siitä, että katsastustoiminta oli alkanut jo 1900-luvun alkupuolella. Lisäksi historiaa lukiessa havaitsin sen, miten toiminta ja vaatimukset ovat kehittyneet vuosi vuodelta nykypäivän katsastustoiminnan kaltaiseksi. Yllättävää oli myös se, että Lapin läänin alueella katsastustoiminta alkoi kehittyä jo 1980-luvulla, vaikka alueen ajoneuvokanta oli siihen aikaan vähäistä.

Ajoneuvokatsastustoimintaan liittyviä lakipykälä lukiessa oli havaittavissa toimintaan liittyvän useita noudatettavia lakeja, säädöksiä sekä asetuksia. Lakia oli aluksi vaikea tulkita ja ymmärtää. Tulkintaa ja ymmärtämistä auttoi kuitenkin valinnainen moottoriajoneuvojen katsastuskurssi, joka käynnistyi syksyllä samaan aikaan, kun työstin opinnäytetyön lakiosuutta. Katsastustoimilupalakia lukiessa oli yllättävää havaita, että katsastustoiminta on tarkkaa, valvottua ja koulutusta vaativaa työtä. Lisäksi TraFi oli määritellyt toimitila-, asiakirja- ja laitevaatimukset todella tarkasti. Eniten yllätti se, että TraFin valvonta ulottui myös vapaa-ajan elämään. Hyvänä esimerkkinä tästä voisi mainita sakkorangaistukset, joiden vuoksi TraFi voi perua katsastajan toimiluvat.

Tunturi-Lapin ajoneuvokantoja tutkiessa viimeiseltä kuudelta vuodelta havaitsin niiden olevan kasvussa. Syynä kasvuun oli asukasmäärien kasvamisen lisäksi se, että yhä useammalla perheellä taloudessa on enemmän kuin yksi auto. Ajoneuvokannan kasvu siis lisää tarvetta katsastustoiminnalle Tunturi-Lapissa. Lisäksi alueella on toiminnassa vain A-katsastuksen toimipiste ja sen vuoksi kilpailua alalle tarvitaan. Tarvetta toiminnalle tuo myös ajoneuvojen korkea keski-

ikä ja se, että kaikki katsastusvelvolliset ajoneuvot ovat katsastettava vuosittain muutamia poikkeuksia huomioimatta.

Itse yrityksen suunnitteluun ja perustamiseen perehdyin jo opiskeltuani yritystaloudenkurssin 3. opiskeluvuonna. Kurssilla käytiin läpi yrityksen talouteen liittyvät keskeiset asiat ja laskelmat. Lisäksi osallistuin toukokuussa 2012 ELY-keskuksen järjestämään yrityksen perustamisen teemapäiville. Siellä käytiin läpi yrittämisen perusasiat alkavan yrittäjän näkökulmasta. Kuitenkin tätä työtä tehdessä oli havaittavissa useita uusia asioita, joita ei aikaisemmin ollut tullut esiin.

Yrityksen toiminnan edellytyksistä mieleen painui, että yritys täytyisi saada menestymään ja tuottamaan voittoa mahdollisimman paljon. Tämän vuoksi yrittäjän olisi uskallettava ottaa riskejä, jotka hänen olisi myös osattava tunnistaa. Markkinoinnista mieleen jäi, että se on tärkeimpiä vaiheita uuden yrityksen alkuvaiheissa. Lisäksi markkinoinnilla täytyisi pyrkiä vaikuttamaan asiakkaiden kokemuksiin ja mielikuviin tarjottavasta palvelusta. Huomionarvoinen asia oli myös, että yrittäjän olisi syytä käyttää markkinointiin enemmän järkeä kuin rahaa.

Yrittäjän olisi osattava hinnoitella yrityksensä tarjoamat tuotteet ja palvelut oikein, sillä hinnoittelu on yksi tärkeimmistä kilpailutekijöistä. Lisäksi yrittäjän oli muistettava lisätä hintoihin kate. Kirjanpitoon liittyvistä asioista mieleen painui se, että yrittäjä voisi ulkoistaa kirjanpidolliset tehtävät tilitoimistolle. Näin yrittäjälle jäisi mahdollisimman paljon aikaa keskittyä omaan toimintaan. Työntekijöiden palkkaus olisi suuri askel toiminnan käynnistymisen jälkeen. Yrittäjällä olisi mahdollisuus hankkia työntekijöitä vuokrausyritysten kautta, mikä olisi yrittäjän näkökulmasta vaivatonta. Yllättävää oli, että työntekijän palkkaamisesta aiheutuu yritykselle paljon muitakin kuluja kuin pelkkä palkka. Lisäksi vakuutukset ovat yrittäjälle erittäin tärkeitä ja hyviä turvaa antavia tekijöitä.

Itse toimipisteen suunnittelusta oli yllättävää huomata, kuinka paljon siihenkin liittyi lakeja, säädöksiä ja asetuksia. Esimerkiksi ympäristö-, palo- ja työturvallisuuteen oli olemassa paljon erilaisia huomionarvoisia asioita.

Yksityisen katsastustoimipisteen perustamissuunnitelmaa tehtäessä havaitsin, että suunnitelma auttaa näkemään yritystoiminnan kokonaisuuden johdonmu-

kaisesti ja yksityiskohtaisesti. Lisäksi yllättävää oli huomata se, miten yritystoiminnassa useat eri asiat vaikuttavat toisiinsa. Yrityksen perustamisen pääkohdista jäi mieleen, että yrityksellä pitäisi olla yksilöllinen nimi, liikeidea olisi oltava uusi ja innovatiivinen sekä yrittäjän täytyisi selvittää luvanvaraisuus-, rahoitus-, verotus-, rekisteröinti- ja vakuutusasiat hyvissä ajoin jo suunnitteluvaiheessa. Lisäksi mieleen jäi, että yrittäjällä pitäisi olla kova tahto ja halu tehdä töitä sekä hänen täytyisi tuntea markkinat, kilpailijat ja toimintaympäristö.

Katsastustoimipisteen kustannuksia ja kannattavuutta laskettaessa havaitsin laskelmien olevan monimutkaisia, työläitä sekä aikaa vieviä. Kustannuksien selvityksessä olisi kyllä ollut mahdollista tehdä todella karkeita arvioita, mutta itsellä oli tarkoituskin selvittää kaikki kulut yrityksen perustamisesta ja ylläpitämisestä mahdollisimman tarkasti. Kannattavuuslaskelmia tehtäessä käytin kuitenkin arvioituja katsastettavien ajoneuvojen määriä, koska tätä ei voinut ennustaa.

Työntuloksista havaittiin, että kolmen vuoden kannattavuuslaskelmista ensimmäisenä vuonna yritys jäisi voitolle isoista investoinneista huolimatta. Toisena vuonna yrityksen voitto kasvoi, mihin vaikutti arvioitu katsastettavien ajoneuvojen määrän lisääntyminen sekä raskaan kaluston katsastustoiminnan aloitus. Lisäksi kolmannelle vuodelle arvioitiin ajoneuvomäärien kasvavan edelleen, jolloin yrityksen voitto kasvoi lisää.

Laskelmat antoivat hyvän käsityksen siitä, että yrittäminen on syytä aloittaa pienellä organisaatiolla ja vain tarvittavilla investoinneilla. Organisaation ja toiminnan laajentaminen kannattaakin tehdä vasta sitten, kun yritystoiminta on lähtenyt kannattavasti liikkeelle. Kuten laskelmista nähtiin, ensimmäiselle vuodelle suunniteltiin henkilökunnaksi vain yhtä katsastusmiestä ja yhtä toimistohenkilöä. Silloin olisi tarkoitus suorittaa vain henkilö- ja pakettiautojen sekä niiden perävaunujen määräaikaisten, rekisteröinti- ja muutoksatsastuksia. Laskelmien mukaan toisen katsastusmiehen palkkaaminen ja katsastustoiminnan laajentaminen raskaaseen kalustoon olisi järkevää vasta toisena vuonna.

Lisäksi työn aikana pääsi tutustumaan katsastuslaitteistojen ominaisuuksiin ja hintoihin jälleenmyyjien avustuksella. Lisäksi yhteistyö jälleenmyyjien kanssa toimi hyvin, vaikka kerroin olevani insinööriopiskelija, joka tekee katsastustoimi-

pistesuunnitelmaa. Yleisesti työn toteutus onnistui todella hyvin. Työstä tuli lähtötilanteen tavoitteiden mukainen, ja suunnitellussa aikataulussa pysyminen onnistui todella hyvin. Muut opintokurssit eivät haitanneet opinnäytetyöhön keskittymistä. Tästä työstä tulee olemaan hyötyä tulevaisuudessa itselleni, vaikka en heti perustaisikaan katsastustoimipistettä Tunturi-Lappiin.

LÄHTEET

1. Sornikivi, Ulla-Maija 1996. Yhdeksän vuosikymmentä liikenteen turvallisuutta. Autorekisterikeskus. Vammalan Kirjapaino Oy.
2. TraFin historia. Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi. 2011. Saatavissa: http://www.trafi.fi/tietoa_trafista/historia. Hakupäivä 19.12.2012.
3. Valtioneuvoston asetus liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta 19.12.2002/1245. Saatavissa: <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021245>. Hakupäivä 14.12.2012.
4. Ajoneuvolaki 11.12.2002/1090. 6. luku Ajoneuvon määräaikaikatsastus. Saatavissa: <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021090>. Hakupäivä 14.12.2012.
5. Laki ajoneuvojen katsastusluvista 23.12.1998/1099. Saatavissa: <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981099>. Hakupäivä 14.12.2012.
6. Liikenneministeriön päätös ajoneuvojen katsastushenkilöstön lisäkoulutuksesta 19.2.1999/201. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990201>. Hakupäivä 14.12.2012.
7. Tiililä, Turo – Niiranen, Petri 2006. Katsastusjärjestelmä, katsastusten laadunhallinta ja laadunmittaus eräissä EU-maissa. Ajoneuvohallintokeskus. Tutkimusmuistio. Saatavissa: <http://www.trafi.fi/filebank/a/1321969222/8aee1b9209676d37f45383a2ce4e1316/1270-AKEmuistio12006.pdf>. Hakupäivä 6.1.2013.
8. Liikenneministeriön päätös ajoneuvojen katsastusluvista 19.2.1999/202. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990202>. Hakupäivä 14.12.2012.

9. Ajoneuvokannat kunnittain. Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi. 2013. Saatavissa: <http://www.trafi.fi/palvelut/tilastot/tieliikenne/ajoneuvokanta>. Hakupäivä 24.1.2013.
10. Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. Väestötietojärjestelmä. 2012. Saatavissa: <http://vrk.fi/default.aspx?docid=6847&site=3&id=0>. Hakupäivä 8.2.2013.
11. A-katsastus-konserni. A-Katsastus Oy. 2009. Saatavissa: <http://www.a-katsastus.com/Sivut/default.aspx>. Hakupäivä 19.12.2012.
12. Katsastuksen tilastoja. Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi. 2013. Saatavilla: <http://www.trafi.fi/palvelut/tilastot/tieliikenne/katsastus>. Hakupäivä 15.3.2013.
13. Perustamisopas alkavalle yrittäjälle. Suomen uusyrityskeskukset ry. 2012. Saatavissa: http://www.nyek.fi/doc/Perustamisopas_2012_SUK_web.pdf. Hakupäivä 11.1.2013.
14. Vuori, Matti 1998. VTT Automaatio. Pk-yrityksen riskienhallinnan työväline-sarja. Riskienhallintaa uudelle yrittäjälle. Saatavissa: <http://www.pk-rh.fi/pdf/riskienhallintaa-uudelle-yrittajalle-tietokortti.pdf>. Hakupäivä 7.2.2012.
15. Pelastuslaki 29.3.2011/379. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>. Hakupäivä 19.12.2012.
16. Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 6.4.2011. E1 Suomen rakentamismääräyskokoelma. Rakennusten paloturvallisuus määräykset ja ohjeet 2011. Saatavissa: www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=126522&lan=fi. Hakupäivä 19.12.2012.

17. Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>. Hakupäivä 19.12.2012.
18. Eskola, Anne – Mäntysaari, Anne 2006. Menestys, Kannattavuuden hallinnan perusteet. Helsinki. Otava.
19. Siikavuo, Juha 2002. Pienyrityksen taloushallinto. Helsinki. Talentum.
20. Tomperi, Soile 2006. Kannattavuus ja kustannusten hallinta. 2006. WSOY.
21. Stenbacka, Juha – Mäkinen, Irma – Söderström, Terttu 2010. Sanoma Pro.
22. Sinkkonen, Jari 2013. Laitemyyjä, AD Varaosa Maailma Oy. Katsastuslaitehinnasto. Neuvottelu 19.2.2013.
23. Sailamaa, Ville 2013. Laitemyyjä, Suomen Työkalu Oy. Tuusula. Re: Auto- ja kuljetustekniikan insinöörityöhön liittyviä kysymyksiä. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja: Kotakorva Jukka. 25.2.2013.

LIITTEET

Liite 1 Lähtötietomuistio

Liite 2 AD Varaosa Maailma Oy:n laitehinnasto

Liite 3 Suomen Työkalu Oy:n laitehinnasto

Liite 4 Tuloslaskelma-arvio vuodelle 2014

Liite 5 Tuloslaskelma-arvio vuodelle 2015

Liite 6 Tuloslaskelma-arvio vuodelle 2016

LÄHTÖTIETOMUISTIO

Tekijä

Jukka Kotakorva

Työn nimi

Yksityisen katsastustoimipisteen perustaminen

Työn kuvaus

Aiheena on yksityisen katsastustoimipisteen perustaminen Tunturi-Lapin alueelle. Ajatus työn tekemiseen lähti, koska yrittäminen on kiinnostanut minua pitkään ja olen kotoisin Tunturi-Lapista sekä olen havainnut tällä alueella katsastustoiminnassa markkina-ajon. Suurin osa ajoneuvoista on myös katsastettava vuosittain. Lisäksi alueen ajoneuvokanta on kohtalaisen suuri ja vanhaa, mihin suurin syy on pitkät välimatkat ja huonot julkisen liikenteen yhteydet.

Työn tavoitteet

Tavoitteena on käydä läpi katsastustoimintaan ja yrityksen perustamiseen liittyviä säännöksiä, lakeja, asetuksia sekä toiminnan edellytyksiä. Lisäksi tarkoitus on tehdä kustannus- ja kannattavuuslaskelmia.

Tavoiteaikataulu

Tavoiteaikatauluna on saada työ valmiiksi kevät lukukaudella 2013. Tarkemmin sanottuna kaikki opinnäytetyöhön liittyvät muodollisuudet olisivat valmiina 30.4.2013 mennessä.

Päiväys ja allekirjoitukset

29 / 09 / 2012

Jukka Kotakorva

TAULUKKO 2. AD Varaosa Maailma Oy:n hinnasto (22.)

Katsastuslaitteisto / AD Varaosa Maailma Oy			
Kevyen kaluston laitteisto	määrä	hinta (alv 0%)	hinta (alv 24%)
Jarrudynamometri Heilahduksenvaimennustesteri Akselimassavaaka	1	14000,00	17360,00
Ajoneuvonostin Välystesteri Kevennin	1	23500,00	29140,00
Pakokaasunpoistolinjat	1	5000,00	6200,00
Raskaan kaluston laitteisto	määrä	hinta (alv 0%)	hinta (alv 24%)
Jarrudynamometri Jarrusovituslaitteisto Akselimassavaaka	1	30000,00	37200,00
Välystesteri	1	7000,00	8680,00
Kevennin	1	4000,00	4960,00
Pakokaasunpoistolinjat	1	8000,00	9920,00
Muut tarvittavat laitteistot/työkalut	määrä	hinta (alv 0%)	hinta (alv 24%)
Valojensuuntauslaite	1	900,00	1116,00
Äänentasomittari	1	200,00	248,00
Yhdistelmäpakokaasuanalysointilaitteisto (diesel-, ottomoottorit + OBD)	1	8000,00	9920,00
Muut tarvittavat raudat/työkalut		2000,00	2480,00
Paineilmakompressorit	1	2000,00	2480,00
Asennukset/huollot laitteistoille	1	6500,00	8060,00
Laitekustannukset yhteensä		111100,00	137764,00

TAULUKKO 3. Suomen Työkalu Oy:n hinnasto (23.)

Katsastuslaitteisto / Suomen Työkalu Oy			
Kevyen kaluston laitteisto	määrä	hinta (alv 0%)	hinta (alv 24%)
Jarrudynamometri Heilahduksenvaimennustesteri Akselimassavaaka	} 1	16000,00	19840,00
Ajoneuvonostin Välystesteri Kevennin	} 1	15650,00	19406,00
Pakokaasunpoistolinjat	1	4000,00	4960,00
Raskaan kaluston laitteisto	määrä	hinta (alv 0%)	hinta (alv 24%)
Jarrudynamometri Jarrusovituslaitteisto Akselimassavaaka	} 1	47150,00	58466,00
Välystesteri	1	5450,00	6758,00
Kevennin	1	4470,00	5542,80
Pakokaasunpoistolinjat	1	8200,00	10168,00
Muut tarvittavat laitteistot/työkalut	määrä	hinta (alv 0%)	hinta (alv 24%)
Valojensuuntauslaite	1	1050,00	1302,00
Äänentasomittari	1	500,00	620,00
Yhdistelmäpakokaasuanalysaattori (diesel-, ottomoottorit + OBD)	1	8700,00	10788,00
Muut tarvittavat raudat/työkalut		700,00	868,00
Paineilmakompressor	1	3500,00	4340,00
Asennukset/huollot laitteistoille	1	9900,00	12276,00
Laitekustannukset yhteensä		125270,00	155334,80

Salassapidon vuoksi vuoden 2014 tuloslaskelma-arviota ei ole julkaistu.
Laskelma on saatavissa sopimuksen mukaan tämän insinööriyön tekijältä.

Salassapidon vuoksi vuoden 2015 tuloslaskelma-arviota ei ole julkaistu.
Laskelma on saatavissa sopimuksen mukaan tämän insinööriyön tekijältä.

Salassapidon vuoksi vuoden 2016 tuloslaskelma-arviota ei ole julkaistu.
Laskelma on saatavissa sopimuksen mukaan tämän insinööriyön tekijältä.